

HOOOP!

LIPANJ - KOLOVOZ 2024. · GOD. XXVII.

5

PRVENSTVO
ČLANICA LOVAČKOG
SAVEZA HERCEG
BOSNE U LOVNOM
STRELJAŠTVU
**(NE)OČEKIVAN
USPJEH ORAŠKIH
STRIJELACA NA
PRVENSTVU U
BUSOVAČI**

13

LOVIŠTE
**PRIPREME ZA
JESENSKU LOVNU
SEZONU**

8

LOV PREPELICE
**LOVČEVO
STRPLJENJE BIT
ĆE NAGRAĐENO
UŽIVANJEM I
ULOVOM**

Busovača, 3. kolovoza 2024.
PRVENSTVO ČLANICA LOVAČKOG SAVEZA HERCEG BOSNE U LOVNOM STRELJAŠTVU

HOOP!

NAKLADNIK

Lovački savez Herceg Bosne

ZA NAKLADNIKA
Dragan Guberac

GLAVNI UREDNIK
Dragan Naletilić

IZVRŠNI UREDNIK
Ivica Lučić

UREDNIŠTVO

Mladen Bešlić, Vlado Bošnjak, Mate Buntić,
Ivica Drmić, Ivica Lučić, Tomislav Mihaljević,
Dragan Naletilić, Vlado Soldo

LEKTOR I KOREKTOR
Dragan Naletilić

TAJNIK UREDNIŠTVA
Vlado Bošnjak

PRIPREMA ZA TISAK
TIPOART, Široki Brijeg

TISAK
SUTON PRINT, Široki Brijeg

FOTOGRAFIJA
Shutterstock, autori i arhiva Saveza

ADRESA UREDNIŠTVA
Poslovni centar "Sivrić"
88000 Mostar, Kneza Branimira 12

TEL.
00 387 36 318 477

FAKS
00 387 36 318 478

E-MAIL
lshb@lshb.ba

WEB
www.lshb.ba

GODIŠNJA PRETPLATA

BiH 25 KM, inozemstvo 45 KM.
Plaćanjem članarine u svojoj udruzi, članici
Lovačkog saveza Herceg Bosne, automatski se
postaje pretplatnikom na list.

ŽIRORAČUN (KM)
3382202200225742 Unicredit banka

DEVIZNI RAČUN
SWIFT UNCRBA22
IBAN BA393380604806373225
Poziv na broj 25020240101

CIJENA OGLASNOG PROSTORA

1/1 stranice – 400 KM 1/2 stranice – 200 KM,
1/3 stranice – 150 KM 1/4 stranice – 100 KM
1/8 stranice – 50 KM
1/1 unutarnja stranica korica – 500 KM
1/1 zadnja stranica korica – 600 KM

Uredništvo ne mora biti suglasno sa
stavovima autora teksta.

ISSN 1840-0647

Ima smisla obilježavati jubileje

PIŠE VLADO BOŠNJAK

Gotovo svakodnevno svjedočimo proslavama različitih obljetnica, i na pojedinačnoj i na kolektivnoj razini. Tako živi sjećanje na neki događaj i na određeni se način čuva od zaborava i prenosi novim naraštajima bit onoga što obljetnice šalju svojom porukom. Dobar dio toga možemo, naravno, pratiti i u medijima.

Lovački savez Herceg Bosne utemeljen je u Širokom Brijegu 20. listopada 1992. godine. U trideset i dvije godine njegova postojanja, kojima se višestruko ponosimo, upriličeno je nekoliko proslava značajnijih obljetnica. Tako je 23. studenoga 2002. godine u Širokom Brijegu obilježena deseta obljetnica Saveza i izdana prva monografija Saveza. U Mostaru je 17. studenoga 2007. godine proslavljena petnaesta obljetnica Saveza, a na isti datum, također u Mostaru, 2012. godine proslavljena je dvadeseta obljetnica Saveza i izdana druga monografija. Trideseta obljetnica Lovačkog saveza Herceg Bosne obilježena je u Mostaru 21. svibnja 2022. godine.

I Hoop!, kao glasilo Saveza, također je na primjeren način bilježio svoje jubileje. Prvi broj Hoopa! tiskan je u lipnju 1998. godine, a njegovo predstavljanje upriličeno je 4. srpnja 1998. godine u Franjevačkoj galeriji na Širokom Brijegu. Posebno svečano bilo je povodom izlaska 100. broja Hoopa!, a svečanost je upriličena na Kupresu 14. studenoga 2015. godine.

Ni jedna od navedenih proslava nije prošla

bez dodjele priznanja onima koji su ih svojim radom u interesu Saveza i njegovih članica zaslužili. I sve je to, naravno, ostalo zabilježeno na stranicama Hoopa! i već je sada, a u budućnosti će biti i puno više, dragocjen izvor podataka, nerijetko i jedini. U svemu tome ne treba zaboraviti ni osobne obljetnice ljudi koji su zaslužni za rad i napredak Saveza. Na sastanku uredništva poslije izlaska 142. broja Hoopa!, „otkriveno“ je kako je baš taj broj dvostruko jubilaran našem glavnom uredniku. Naime, 142. broj Hoopa! bio je 100. broj koji je Dragan Naletilić potpisao kao glavni urednik, ali i još nešto: učinio je to samo nekoliko mjeseci prije nego što je navršio 20. godinu urednikovanja. Sve to suradujući od početka uglavnom s istim ljudima u uredništvu, jedino su umjesto umrlih Dobroslava Vrdojljaka i Blage Lasića došli Ivica Drmić i Mate Buntić. Na čestitke koje je dobio od kolega, Dragan je uzvratio: „Zahvaljujem Bogu što mi daje snage i razuma za ovaj posao, zahvaljujem Savezu što mi je dao priliku ovo raditi, na poseban način zahvaljujem vama kolegama u uredništvu, jer bez vas, kao i bez naših brojnih suradnika od Orašja do Neuma, koji su mi uvijek na prvome mjestu, sve moje želje i naponi da naš list bude što bolji, ne bi dali rezultat.“ Glavni urednik počastio je svoje kolege ručkom na kojem su se u ugodnu ozračju evocirale uspomenne na neke događaje iz prošlosti Hoopa!, s razlogom nazvanog „žilom kucavicom“ Lovačkog saveza Herceg Bosne.

PRVENSTVO ČLANICA LOVAČKOG SAVEZA
HERCEG BOSNE U LOVNOJ STRELJAŠTVU
(NE)OČEKIVAN USPJEH ORAŠKI
STRIJELACA NA PRVENSTVU U BUSOVAČI **5**

LOV PREPELICE **8**
LOVČEVO STRPLJENJE BIT ĆE
NAGRAĐENO UŽIVANJEM I ULOVOM

LOVIŠTE **13**
PRIPREME ZA JESENSKU LOVNU
SEZONU

LD „PAVLOVIČA“ NOVI TRAVNIK **16**
HOĆEMO LI RUŠITI ILI GRADITI I
NADOGRAĐIVATI?

MODELI UZGOJA DIVLJAČI **34**
ZAHTJEVAN, ALI VIŠESTRUKO
KORISTAN POSAO

LOVNA BALISTIKA **37**
UTJECAJ NADMORSKE VISINE
I METEOROLOŠKIH UVJETA
NA POGODAK

SAVJETI ZA MLADE LOVCE **43**
IZBOR PRVOG ORUŽJA ZA LOV

EUROPSKI KUP GONIČA NA ZECA **45**
KRUNA RADNE KINOLOGIJE U BIH

Camillo Morgan

PRIKAZ LOVSTVA U NAŠIM NOVIM CARSKIM ZEMLJAMA BOSNI I HERCEGOVINI

PIŠE MATE BUNTIĆ

U nakladi Lovačkog saveza Herceg Bosne izišao je prijevod putopisa: Prikaz lovstva u našim novim carskim zemljama Bosni i Hercegovini – austrijskog prirodoslovca i putopisca Camilla Morgana. Putopis je s njemačkog preveo prof. dr. Ivica Petrović, lekturu i korekturu uradio je Dragan Naletilić, a prijevod putopisa uredio je prof. dr. Mate Buntić.

Djelo je iz tiska izišlo godine 1912. i u njemu Morgan opisuje dvije nove carske zemlje: Bosnu i Hercegovinu, s dominantnom tematikom lova i lovstva u Bosni i Hercegovini, a bilo je namijenjeno kao lovački vademecum za austrougarske i njemačke lovce. Autor putopisa je godine 1911. proputovao objema zemljama (Bosnom i Hercegovinom) na koje je Habsburška Monarhija 1908. proširila svoju suverenost, s ciljem da prikupi sve što je bilo zanimljivo glede lova i lovstva. Putopis je zanimljiv, ne samo s aspekta lova i lovstva u tadašnje vrijeme, nego i sa sociološkoga, etnološkoga, historiografskoga, geografskoga, ali i demografskoga aspekta.

Do putopisa smo došli posve slučajno kada je prof. dr. Ivica Petrović prije više od deset godina u Bečkome arhivu prikupljao građu za pisanje svoje doktorske disertacije čija se tema dijelom odnosila na

austrijske putopise i izvještaje o Bosni i Hercegovini netom prije i nakon aneksije BiH. Tijekom „kopanja“ po Bečkome arhivu naišao je i na ovaj tekst, a znajući da sam lovac, isti tekst ponio mi je u Mostar smatrajući da bi me mogao zanimati. I doista, putopis je kod mene izazvao osobit interes, ne samo zbog vremena u kojemu je nastao, nego i zbog sadržaja i tema koje su u njemu zastupljene. Na jednoj od sjednica Upravnog odbora Lovačkog saveza Herceg Bosne iznio sam prijedlog da se putopis prevede i objavi u nakladi Lovačkog saveza Herceg Bosne, što su članovi Upravnog odbora objeručke prihvatili. Nakon toga smo odmah prionuli na posao oko prijevoda koji je povjeren prof. dr. Ivici Petroviću. Uz konzultacije s mojom malenkušću glede lovne terminologije, a s gosp. Naletilićem glede pravopisne problematike, prof. Petrović je vrlo brzo i kvalitetno preveo tekst s njemačkog na hrvatski jezik.

Ovdje želimo iznijeti samo neke opće informacije glede sadržaja prijevoda, a onaj tko želi saznati više neka uzme prijevod u ruke i vjerujemo da će uživati u svakoj stranici teksta na kojima Morgan opisuje ne samo lov i lovstvo, nego mnogo više od toga. Putopis se sastoji od deset poglavlja. U prvom poglavlju autor opisuje svoje putovanje u nove carske zemlje – Bosnu i Hercegovinu, posebno se dotaknuvši dionice puta od Trsta do Dubrovnika, od Dubrovnika do Mostara i od Mostara do Sarajeva, usputno se dotaknuvši flore, a

osobito faune, kako morske, isto tako i kopnene. Na osobit način se autora dojmio lov čaglja na poluotoku Pelješcu.

U drugom poglavlju pod nazivom: Zemlja i ljudi – autor se dotiče broja i strukture stanovništva navodeći da u to vrijeme u Bosni i Hercegovini živi oko 1.900.000 stanovnika od kojih, kako Morgan navodi: „Prema religiji ima 795.000 srpsko-ortodoksnih kršćana, 610.000 muhamedanaca, 407.000 katolika, 4.900 protestanata i 11.000 Židova. Nakon dva zemaljska glavna grada Sarajeva i Mostara, od kojih prvi broji 38.000, a drugi 17.000 stanovnika, Banjaluka i Tuzla su najvažniji gradovi koji imaju preko 10.000 stanovnika.“ U istom poglavlju autor navodi najznačajnije rijeke, planine i jezera, kao i određene običaje ljudi i općenito o karakteru tadašnjeg stanovništva.

U trećem poglavlju autor piše o nekadašnjim stanovnicima zemlje i njihovim lovačkim spomenicima, posebnu pažnju posvećujući motivima lova na nadgrobnim spomenicima, osobito stećcima, te istim motivima u pojedinim špiljama. Autora su se dojmila osobito dva stećka s motivima lova – prvi u Donjoj Zgošći i drugi kod sela Ledinca.

U četvrtom poglavlju Morgan se pozabavio lovačkim praznovjerjima i lovačkim legendama, od kojih je svakako najintričnija legenda o bijeloj divokozi u kojoj autor opisuje hercega Stjepana Kosaču i njegovu prevaru vlastitoga sina. Naime, umjesto da ispri djevojku Zlatku za svoga sina, herceg Stjepan Kosača se njome ženi te navlači sinovljev bijes na sebe, a sve završava nakon nekoliko godina sinovljevom osvetom i Stjepanovim bijegom u planine – postojbine divokoza, kako bi spasio vlastitu glavu od rodenog sina. Peto poglavlje posvećeno je šumama i biljnom pokrovu koji zauzima Bosnu i Hercegovinu. Tako autor ističe da je više od 50 % teritorija Bosne i Hercegovine prekriveno šumama, a cijela zemlja obiluje brojnim životinjskim vrstama od kojih su najznačajnije: medvjed, vuk, lisica, vidra,

jazavac, kuna zlatica i kuna bjelica, tvor, velika i mala lasica, divlja svinja, srna, zec, tetrijeb gluhan, tetrijeb ruževac, lještarka, a predjeli iznad šumskog pojasa stanište su divokoze i jarebice kamenjarke u neposrednom susjedstvu supova i orlova. Stanje u šumarstvu, kao i u lovstvu, bilo je katastrofalno prije dolaska Austrougarske. Šesto poglavlje govori o lovnoj fauni obiju zemalja gdje autor navodi da je do dolaska Austrougarske stanje u lovstvu dviju zemalja bilo vrlo loše, lov je bio bespravan, a posljedica toga bila je da je populacija divljači svedena na biološki minimum, a pojedine vrste divljači kao što je jelen obični, potpuno su istrijebljene iz lovišta. Stanje se drastično mijenja od godine 1893. i donošenja prvog Zakona o lovstvu u Bosni i Hercegovini te osnivanja zaštitnih područja za divljač ukupne površine oko 250.000 hektara. Već nakon dvadeset godina planskoga gospodarenja osjetio se zamjetan napredak u povećanju populacije divljači. Najzanimljivija i najatraktivnija lovna divljač svakako je mrki medvjed. Tako Morgan navodi da je od 1880. do 1900. odstrijeljeno 1.658 medvjeda. Uz medvjeda, veliku pažnju lovaca privlačio je vuk. U istom razdoblju odstrijeljena su 13.422 vuka. Uz navedeno, autor se dotiče lova divokoze, srne, sitne krznate i sitne pernate divljači.

U sedmom poglavlju autor opisuje šest zaštitnih područja za divljač, vrste divljači koje ih nastanjuju te geomorfološke, hidrološke i ostale karakteristike tih područja.

Osmo poglavlje posvećeno je lovu na jezerima i močvarama, a Morgan osobito ističe pojedina jezera i močvare kao što su: Plivsko jezero, Boračko jezero, Blidinje jezero, Hutovo blato, Mostarsko blato, Buško i Ždralovačko blato. U devetom poglavlju je Morgan opisao lov s goničima. Tekst je zanimljiv s aspekta lovne kinologije. U istome dijelu autor se dotiče lovnih pasmina, s osobitim osvrtom na keltskog goniča (bosanski barak) te istarskog kratkodlakog i istarskog oštrodlakog goniča. U zadnjem, desetom poglavlju, Morgan opisuje dva glavna grada: Sarajevo kao glavni grad Bosne i Mostar kao glavni grad Hercegovine.

Knjiga se može nabaviti u prostorijama Lovačkog saveza Herceg Bosne, a sve informacije glede knjige, odnosno prijevoda putopisa možete dobiti na E-mail: lshb@lshb.ba.

PRVENSTVO ČLANICA LOVAČKOG SAVEZA HERCEG BOSNE U LOVNOM STRELJAŠTVU

(Ne)očekivan uspjeh oraških strijelaca na prvenstvu u Busovači

PIŠE VLADO BOŠNJAK

U ekipnoj konkurenciji najuspješniji su bili strijelci „Save“ iz Orašja, a pojedinačni pobjednik bio je član „Save“ Marijan Marošević

Ovogodišnje, 24. Prvenstvo članica Lovačkog saveza Herceg Bosne održano je 2. i 3. kolovoza na streljani „Kula“ u Busovači. Domaćin natjecanja bilo je Lovačko društvo „Zec“ Busovača, a organizator Lovački savez Herceg Bosne.

Na službenom treningu u petak 2. kolovoza, strijelci su mogli provjeriti „bilo“ streljane Kula. Neki su to i učinili, ali je većina njih u Busovaču došla u subotu na dan natjecanja. Vremenski uvjeti za natjecanje bili su idealni. Nakon nenasosnih srpanjskih vrućina i toplotnih udara na prijevoju „Kula“ bilo je ugodno i osvježavajuće kako za strijelce tako i za promatrače ovog natjecanja. Okoliš ove streljane lijepo je uređen. U sjeni stoljetnih hrastova izgrađena je nova nadstrešnica za gledatelje, postavljen bife, roštilj te kazan u kome je krčkao mirisan lovački gulaš. Za kušanje je bilo još rano, ali su zato domaćini dobrodošlicu svojim gostima poželjeli čašicom domaće šljivovice. Nedugo potom, predsjednik Lovačkog društva „Zec“ Busovača i naš današnji domaćin Slaviša Čavara, izvijestio je da je sve spremno i da natjecanje može početi.

Na ovogodišnje Prvenstvo Saveza, osim domaćih strijelaca, došli su strijel-

ci LU-a „Sava“ Orašje, LU-a „Kuna“ Domaljevac, LD-a „Sokol“ Nova Bila, LD-a „Lještarka“ Kiseljak, LD-a „Tetrijeb“ Kupres, LD-a „Mosor“ Široki Brijeg, LD-a „Jarebica“ Mostar, HLU-a „Malič“ Grude, HLU-a „Orao“ Čitluk, LD-a „Ga-

Marijan Marošević, pobjednik u pojedinačnoj konkurenciji i Slaviša Čavara, predsjednik LD-a "Zec" Busovača

Strijelci LU-a "Sava" Orašje, pobjednici Prvenstva

Drugo mjesto zauzeli su strijelci LD-a "Mosor" Široki Brijeg

leb“ Čapljina i LU-a „Jadran“ Neum, ukupno 39 natjecatelja. Odlukom Upravnog odbora Lovačkog saveza Herceg Bosne od 11. ožujka 2022. godine, sav trošak ovog natjecanja (pokali, nagrade, streljivo i golubovi) ide na trošak Saveza. Ta je odluka motivirana namjerom da se što više članica uključi u ovaj oblik lovačke aktivnosti.

Nakon prijave strijelaca i izvlačenja startnih brojeva, uslijedilo je svečano otvaranje natjecanja. U ime Saveza nazočnima se obratio Vlado Bošnjak, voditelj

streljačkih natjecanja koje organizira Savez. Zahvalio je svim natjecateljima na dolasku te domaćinima na prihvaćenju organizaciji ovog natjecanja. Istaknuo je da je ovo treće natjecanje ovog tipa koje se organizira na streljani „Kula“ u deset godina od njezina otvaranja. U ime domaćina strijelca i sve goste pozdravio je Slaviša Čavara. Izrazio je zadovoljstvo i zahvalu Savezu što im je dodijeljena organizacija ovog natjecanja, svim je strijelicima zaželio uspjeh te proglasio natjecanje otvorenim.

RASPUCAVANJE ODLUČILO POBJEDNIKA

Da „Kula“ nije laka streljana, pokazali su rezultati prve serije. Ni jedna petnaestica i tek jedna četrnaestica, ona Marijana Maroševića iz Orašja. U istom se ritmu nastavilo i u drugoj seriji, sa samo dvije trinaestice. S ovakvim rezultatima bilo je jasno da će pobjednik biti ekipa s najjednašenija tri strijelca, makar i sa slabijim rezultatima, kako se na kraju i dogodilo. Strijelci „Save“ (Marijan Marošević, Nadir Nišlić, Mustafa Beširević i Marinko Dominković) pogođili su 72 goluba i zaslužili prvo mjesto, šest pogodaka manje

imali su strijelci LD-a „Mosor“ Široki Brijeg (Tomislav Mandić, Vladimir Mandić, Slobodan Planinić i Anđelko Marić) i bili su drugi, a strijelci LU-a „Jadran“ Neum (Ivica Bačić, Mato Bačić i Nikola Vitković) također su „ubili“ 66 golubova koliko i Širokobriježani, ali su zbog slabije druge serije bili treći. U završnu seriju za pojedinačni poredak ušla su dva strijelca s po 25 pogodaka i četverica s po 24. U ovoj seriji svjedočili smo uspješnijem pucanju i boljim rezultatima. Pale su tri četrnaestice, a Marinko Zovko – Palja iz HLU „Orao“ Čitluk pogodio je svih petnaest golubova i tako se u ukupnom zbroju izjednačio s Marijanom Maroševićem. U raspucavanju za prvo mjesto s(p)retnije ruke bio je Marošević i zaslužen pobjedio. U pojedinačnom poretku, dakle, šesti je bio Ivo Stojčić iz LD-a „Jarebica“ Mostar (24, 12), peti Mustafa Beširević (25, 13), četvrti Vladimir Mandić (24, 14), treći Ivica Bačić (24, 14), drugi Marinko Zovko (24, 15) i prvi, kako rekosmo, Marijan Marošević (25, 14). Ovo je „Savinim“ strijelicima prvo osvojeno Prvenstvo člаница Saveza, kao što je i Marijanu Maroševiću da pobijedi u

pojedinačnoj konkurenciji na ovom natjecanju. Đuro Oršolić, voditelj Savinih strijelaca, primio je zaslužene čestitke za uspjeh svojih strijelaca.

UŽIVANCIJA ZA STOLOM

U svečanom dijelu, diplome za sudjelovanje na natjecanju predstavnicima ekipa uručila je Jelena Ljubić, a Slaviša Čavara zahvalnice za pomoć u organiziranju ovog natjecanja. U međuvremenu je na „Kulu“ stigao predsjednik Općinskog vijeća Busovače Marko Šantić,

Marinko Zovko, drugoplasirani u pojedinačnoj konkurenciji

Pohvala kuharima za lovački gulaš

LD "Jadran" Neum, treće mjesto

koji je pohvalio domaćina za odličnu organizaciju natjecanja te istaknuo da su strijelci uvijek rado viđeni gosti i na ovoj streljani i u samoj Busovači, nakon čega je uručio pokale najboljim ekipama. Slaviša Čavara uručio je nagrade i pokale u pojedinačnom poretku i na kraju pozvao sve nazočne na zajednički ručak i nastavak druženja.

A za zajedničkim stolom prava uživancija. Dobra hrana u kombinaciji s rashlađenim pićem u idealnom prirodnom okruženju... Posebne pohvale

dobili su majstor lovačkog gulaša Darko Pušić i njegov asistent Dragan Relota. Za stolom su gosti i brojni domaći lovci, obitelji s djecom... Svatko je našao sebi djelić zadovoljstva, a odahnuti i opustiti se može i Slaviša jer je sve prošlo u najboljem redu.

Busovača je negdje na pola puta između Posavine i Hercegovine. Nekako u isto vrijeme nazad polaze i jedni i drugi. Uz pozdrav s domaćinima, ovaj put zadovoljniji odoše Posavljaci i zaslužno odnose pokale s „Kule“.

Šesterica najuspješnijih natjecatelja

Diploma za sudjelovanje, Jurica Smolje iz Kupresa

Ivica Bačić, trećeplasirani u pojedinačnoj konkurenciji

Zajednička fotografija nakon završetka natjecanja i podjele pokala i diploma

LOVČEVO STRPLJENJE

bit će nagrađeno uživanjem i ulovom

Za lov prepelice najbolje je koristiti laganu sačmaricu i sitnu sačmu, promjera ne većeg od 2,5 mm, sve to uz dobro obučenog čistokrvnog psa ptičara

PIŠE TOMISLAV MIHALJEVIĆ

Prepelica je tipičan stanovnik širokih prostranstava, odnosno polja i pašnjaka obraslih niskom vegetacijom, gdje nalazi dovoljno hrane i dobar zaklon od brojnih prirodnih neprijatelja. Kao zaklon joj može poslužiti i niska trava ili pokošeni dio žita gdje se zbog svoje boje izvrsno stapa s okolišem. Najbolje joj pogoduju obradive površine zasijane različitim kulturama, s većim udjelom žitnih polja. Veća raznolikost kultura znači različito razdoblje trajanja vegetacije raznovrsnog bilja, što osigurava stalan izvor hrane i zaklon za razmnožavanje i podizanje mladih. Prepelica ne obitava u šumskim predjelima s visokim drvećem. Osim u nizinama, nalazimo je i na visoravnima, brežuljcima, čak i preko 1000 metara nadmorske visine. Rjeđe se zadržava na čistini i na golu zemljištu, gdje nema raslinja koje joj pruža sklonište i hranu. Najviše voli nizine, brežuljke i visoravni, a mjesta koja se nalaze u hladu, šikare, tereni pokraj riječnih korita i zemljišta sa slabom vegetacijom smatraju se mjestima kroz koja prepelice samo prolaze, a ne služe im za boravak i pravljenje gnijezda. Prepelica nalazi sklonište u travi, koja je visoka jedva 10 – 20 cm, ali najidealnije sklonište nalazi u pšenici i djetelini. Vinogradi i kukuruzišta su privremena skloništa ove ptice, kad vegetacija na površini zemlje nije dovoljno gusta. Ako se nađe na golu ili neobraslu zemljištu, brzo trči da bi potražila sklonište, sakrila se i odmorila. Kad odluči poletjeti, malo

se digne iznad zemlje sa šumom krila koja šušte, a ne tutnje kao kod jarebice i često uz kratak zov. Često se lovci nađu na vrlo maloj udaljenosti od prepelice, a da ona ne poleti, posebno ako je zaštićena bujnom vegetacijom. Čak i onda kad je psi progone, više voli potražiti sklonište trče-

život. Prepelice se mitare dva puta godišnje, u lipnju potpuno, a u veljači djelomice. Kod oba spola prepelice dolazi do

ći nego leteći.

Hoda brzo i spretno.

Leti najčešće nisko i ravnocrtno. Uglavnom ne leti iznad četiri metra visine, iako bi to lako mogla učiniti. Ponekad leti iznad same zemlje, a kad leti iznad mora, leti iznad samih valova. Prepelica živi sama ili u manjoj obiteljskoj grupi, majka s mladima. Uglavnom se zadržava na mjestima gdje se gnijezdi. Koka je dobra majka, pa zna prihvatiti i tuđe piliće koji su ostali bez majke, ali je oni napuštaju čim im više nije potrebna. Sa starošću od 20 dana mladi su sposobni za samostalan

potpune promjene perja.

Prepelica je značajna lovna vrsta. Kao migracijska vrsta, bez sumnje je najvažnija po svojoj brojnosti, rasprostranjenosti i sposobnosti prilagodavanja, atraktivna je lovna divljač te poželjna za dresuru lovačkih pasa ptičara. Zbog svega navedenog sve je veći interes da se osiguraju uvjeti u lovištima kako bi se što veći broj prepelica kod nas gnijezdio i razmnožavao. S druge strane, uzimajući u obzir društveno i ekonomsko značenje lovstva te razvoj lovnog turizma, u interesu je što kvalitetnije lovno gospo-

darenje ovom pernatom divljači. Meso prepelice jako je ukusno i smatra se vrhunskim specijalitetom.

NAČINI LOVA

Ljubitelji lova na prepelicu, koji je za dobar dio lovaca najljepši tijekom cijele sezone, svakog ljeta imaju priliku uživati u ovom lovu. Najmanja poljska koka slijeće na strništa koja su ostala neuzorana nakon vršidbe žita i livade obrasle visokom travom. Lov na prepelicu u punom je jeku, a mnogi lovci i ovaj su put u dilemi s kakvom puškom i municijom krenuti u lov te je li u njega poželjno povesti mlade lovačke pse. Prepelica se lovi na

vidjeti pred samim nosom psa potpuno nepomičnu, skoro neprimjetnu, jer joj je perje boje strništa i zemlje. Kad poleti, leti jako nisko, oko 1 – 1,5 m iznad zemlje, sa šumom krila koji podsjeća na jarebicu i skoro uvijek uz kratko javljanje – zov. Njezin let je kratak, 30 do 50 metara, nije brz i obično je ravnocrtan. Ne treba žuriti s pucanjem, treba je pustiti da se malo udalji i onda gađati. Lovci koji ne drže do etike pucaju na sve ptice koje se dignu, a kad treba naći oborenu pticu, što često nije lako ili je gotovo nemoguće, brzo odustaju. U lovu je bitna disciplina kolega lovaca. Kad netko puca, pravilo je da ostali lovci stanu dok kolega traži oborenu pticu, a zatim lagano krenu i izjednače se u zamišljenoj crti kretanja. Činjenica je da se prepelica rado izvlači i krije pa često prođe između nogu psa, a zatim se pritaji i čeka da se lovac udalji. Ponekad se ne zaustavi ispred psa već počinje bježati i poigravati se sa

”
Kad netko puca,
pravilo je da ostali
lovci stanu dok
kolega traži oborenu
pticu, a zatim lagano
krenu i izjednače se
u zamišljenoj crti
kretanja

više načina. Idealna je to divljač za lov sa psima prepeličarima i drugim ptičarima. Najbolje vrijeme lova je rano ujutro ili kasno popodne, a može se loviti i tijekom cijelog dana, ali su tada rezultati lova svakako manji. Lov ne treba počinjati u samu zoru, bolje je pričekati da prepelice malo prohodaju i ostave što više tragova jer to psima ptičarima olakšava traženje. Ujutro se obično zadržava u strništu, a preko dana, ako je sunce jako, traži zaklon u lucerki, heljdi, kukuruzu, gdje je svježije i gdje se odmara. Prepelica jako dobro izdržava markiranje, pa je možemo

psom, krećući se lijevo-desno, praveći krugove i vraćajući se. Zato treba imati dobro utrenirana psa ptičara, kojega ova ptica neće zavarati. Lov prepelice jedan je od najzanimljivijih lovova, za koji treba imati puno strpljenja. Jednako tako ovaj lov pruža veliko uživanje u radu psa ptičara i to je prilika da se mladi pas uvježba i stekne potrebno iskustvo. Lov pogonom uz pomoć dva do tri pogoniča sa psom prepeličarom, omogućuje lovcu da laganim kretanjem temeljito obiđe lovni teren i usmjeri pogon prema terenu i letu prepelica.

Grupni i veći lovovi na prepelicu ne daju tako dobre rezultate kao pojedinačni i u manjim grupama. Lovci se, sa psom ili bez njega, koriste i drugim načinima lova. Jedan od njih je lov pomoću limenki. U tom lovu lovac sveže konopac oko pasa na kojemu vise prazne limenke. Kreće se polaganom, zvuk limenki plaši prepelice koje se potom dižu. U nekim zemljama prepelice love pomoću „zmaja“, koji lebdeći u zraku oponaša pticu grabljivicu, pa se preplašene prepelice priljubljuju uz zemlju i onda ih lovci lako love. Nekad su se prepelice, kao i ostala pernata divljač, lovile uz pomoć sokolova. Taj pomalo zaboravljeni lov danas lagano oživljava, zahvaljujući sve većem broju sokolara.

LOV PREPELICE SA PSOM

Prema Zakonu o lovstvu prepelica spada u lovostajem zaštićenu sitnu divljač. Lovna sezona na prepelicu traje od 1. kolovoza do 30. rujna. Prepelica se lovi „pod fermu“, najčešće pomoću pasa prepeličara ili ptičara. Među lovcima koji love prepelicu postoje razilaženje oko izbora pasmine psa za lov prepelice, a najbolji odgovor na to može se potražiti u iskustvu starijih lovaca na prepelicu. Prepelica

Dobro obučeni pas preduvjet je uspješna lova na prepelicu

se može loviti s bilo kojim čistokrvnim ptičarom, pod uvjetom da je pas dobro obučeni. To može biti neki od kontinentalnih ptičara, primjerice epanjel breton, njemački kratkodlaki ili oštrodlaki ptičar, mađarska vižla ili psi s Otoka kao što su: poenter, seter (engleski, irski, gordon). U nedostatku odgovarajućeg psa ptičara mogu se koristiti i druge pasmine koje nisu pravi ptičari: šunjkavci (kokeri, špringer španijel), njemački prepeličar, te labrador retriever.

Uspješnost lova ovisi o broju divljači i lovačkim sposobnostima lovca i njegova psa. Prepelice se najuspješnije love za vrijeme okupljanja pred seobu krajem kolovoza ili u rujnu. Poznato je da prepelice u jesen, kad otežaju, ali i za lošeg i kišnog vremena, nerado polijeću pa je tada potrebno teren temeljito pretraživati. Prepelica obitava isključivo u poljima zasijanim različitim poljoprivrednim kulturama, livadama obraslim korovom, strništima, pa je za vrijeme lova treba tu tražiti. Neki lovci započinju lov kad sunce osuši nisko raslinje, jer jutarnja rosa smanjuje sposobnosti njuha psa. U lovačkoj praksi, međutim, ima i drukčijih primjera. Poznata je izreka da se „prepelica lovi dok gušter u travi ne šušne“. Mnogi su lovci loveći prepelicu u jutarnjim satima, za vrijeme rose, postigli odlične rezultate. U lovu je važna smirenost i strpljenje, s obzirom na mogućnost hodanja stotinama metara bez ikakva susreta s prepelicom.

Puno pozornosti treba obratiti na psa i nastojati ga ne forsirati, ni u traženju ni u hvatanju, pri čemu ga treba poticati da tjera divljač na udaljenost pogodnu za ulov. Pristup u lovu psu bit će puno lakši

”

Prepelicu se može pokazati inteligentnom i lukavom životinjom, za razliku od šumske šljuke ili fazana, pa uspijeva čak i najpametnijeg psa dovesti u poteškoću

”

od lova na fazana i šljuku, pa se možete smjestiti i pokraj psa, tako da let prepelice nikad neće biti toliko nepredvidiv, kao što je to obilježje kod lova na šljuku. Međutim, i dalje će trebati puno samokontrole i koncentracije kako ne biste bili uhvaćeni nespremni misleći o lakoći ulova, a zatim promašiti plijen. Lovi se

najčešće sa psom, sa dva ili više lovaca u grupi.

Prepelicu se može pokazati inteligentnom i lukavom životinjom, za razliku od šumske šljuke ili fazana, pa uspijeva čak i najpametnijeg psa dovesti u poteškoću. Zna biti neuhvatljiva i nedostižna, sposobna matirati i psa i lovca. Mnogi ljubitelji pasa skloni su izbjegavati lov prepelice jer psi znaju poprimiti različite „poroke“, ako ih tako možemo nazvati, koji utječu na radne standarde njihovih ljubimaca. Najvažniji i najrelevantniji standardi su upravo držanje glave, koja u potrazi za prepelicom više neće biti visoko uzdignuta, već spuštena u potrazi za mirisima, ali prije svega kretanje repa, koji će ostati kontinuiran

i nervozan. Lov na prepelicu zapravo je dobar trening za lov na šljuku i za pse i za lovce koji će u potrazi za njima početi raditi svoje prve korake prije početka lovnih sezona. U rujnu, osim onih koji će imati priliku loviti fazane, to će biti jedina divljač koja će se moći loviti do dolaska šljuke.

POENTER JE NENADMAŠAN

U lovu prepelice često je najpoželjniji pas poenter. Za pronalaženje ove vrste divljači, sitne, slaba i suptilna mirisa, potreban je pas koji ima izvanredan nos i čvrsto stajanje, baš kao što je to poenter. Prepelica se u našim krajevima lovi u kolovoza i rujnu, kad su dani uglavnom vrući, i u takvim uvjetima dolazi do izražaja još jedna poenterova odlika – izdržljivost na vrućini. S obzirom na njegovu kratku dlaku, najčešće pretežno bijele boje, njegovu urođenu strast za lovom, s obzirom na njegovu poznatu izdržljivost, slovi kao izvanredan pomagač lovcu u lovu na prepelicu. Uživanje je gledati rad poentera u lovu prepelice, primjerice kad pod vrelinom suncem neumorno pretražuje prostrane komplekse strništa i niskih djetelina, a već u idućem trenutku stane kao ukopan jer je pred sobom osjetio slabiji miris sićušne prepelice koja se zgrčila i pritajila, pribivši se uz samu zemlju u nadi da je neće primijetiti. Koliko puta pravi lovac, ljubitelj, zastane da bi nekoliko minuta uživao u ovoj nestvar-

noj slici. U lovu na jarebicu poenter je neprikosnoven, a u lovu na prepelicu savršen. Slobodno se može reći da je to njegova divljač, da mu najviše leži i da je prima s najviše strasti. U ovoj vrsti lova, prema mnogima je nenadmašan.

ORUŽJE ZA LOV

Za lov prepelice koristimo lovačke puške glatkih cijevi, sačmarice, a preporučuju se lagane puške i sitna sačma. Lov prepelice jako je zahtjevan zbog dugotrajna hodanja i visokih temperatura, pa su lagane puške primjerenije. Zbog pucanja s male

”

U lovu na jarebicu poenter je neprikosnoven, a u lovu na prepelicu savršen

”

udaljenosti, najčešće do 30 metara, cijevi pušaka trebaju biti što manje čokirane ili cilindrične. U posljednje vrijeme proizvođači lovačkih sačmarica napravili su puške s promjenjivim čokovima, od cilindra do punog čoka, koji se prema potrebi da vrlo lako zamijeniti. Bitna značajka preporučljivog oružja i streljiva za lov prepelice je izbor krupnoće sačme. Dosadašnja lovna praksa pokazala je da je najprimjerenija krupnoća sačme za lov prepelice 2 mm. Neki lovci, poglavito Talijani, koriste i sitniju sačmu. Međutim, sačma promjera kuglica iznad 2,5 mm nije preporučljiva. Primjera radi, u 35 g sačme u kalibru 12 ima 760 kuglica promjera 2,00 mm, a 390 kuglica 2,5 mm. Iz navedenog primjera možemo lako zaključiti da je zbog gustoće posipa pogodak sačmom promjera 2,00 mm sigurniji.

APEL IZ ORNITOLOŠKOG DRUŠTVA „NAŠE PTICE“

SEZONA JE LOVA NA PREPELICU - OBRATITE POZORNOST NA UGROŽENE VRSTE!

PIŠE NIKOLA MENALO

Ljetno doba cjelokupna lovačka populacija, osobito lovci koji preferiraju lov na pernatu divljač, željno iščekuje zbog početka sezone lova na prepelicu. Odavno je ta ptica smatrana viteškim ulovom posebno u sokolarskom lovu.

U Bosni i Hercegovini lov na prepelicu dopušten je od 1. kolovoza do 31. prosinca. Na ovdašnjim prostorima još uvijek je prisutan nelegalan oblik ovog lova – uz pomoć elektroničkih vabaca, koji je posebno izražen na kraškim poljima zbog mogućnosti dovođenja i ponude lovno-turističkim agencijama, ali i prekomjerna uporaba poluautomatskih lovačkih pušaka. Tijekom lova na prepelicu često stradaju i zaštićene vrste poput kosca, različitih vrsta ševa i trepteljki. Da bi se slučajni odstrel sveo na minimum u ovom tekstu opisat ćemo najčešće vrste koje su zabilježene u slučajnom odstrelu.

Kosac (*Crex crex*)

Vrsta je koja naseljava vlažne livade na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, a najbrojnija populacija nalazi se na području Livanjskog polja. Često u selidbi koristi slično stanište kao prepelica, a privlače ga i parcele na kojima su uključeni ilegalni vapci. U letu se od prepelice razlikuje po jednolično obojenim leđima, veličini (veći je upola od prepelice) i visećim nogama pri letu što je najkarakterističnije ovoj vrsti.

Šumska ševa (*Lullula arborea*)

Ova mala vrsta koja pripada pticama pjevicama, zbog neobjašnjivih razloga zna činiti dobar udio u slučajnom odstrelu prilikom lova na prepelicu. Vrsta je manja od prepelice, karakteristična „lepršavog“ leta uz oglašavanje prilikom polijetanja i nemoguće ju je zamijeniti za prepelicu.

Ćubasta ševa (*Galerida cristata*)

Vrsta je ševa koju karakterizira tipična perjana ćuba ili kruna podignuta na glavi.

Česta je na kamenjarskim ili polustepskim staništima na području BiH. Brojne su na svježe uzoranim njivama na području Posavine gdje je i zabilježen najveći broj krivolova na ovu vrstu. Izlovljavana je mahom od talijanskih lovaca koji na prostor BiH dolaze u lovno-turističkim aranžmanima.

Šumska trepteljka (*Anthus trivialis*)

Ptica je pjevica koja rado boravi na prelaznim staništima iz šumaraka u livade ili obradive površine. Česta je u udjelu slučajnog ulova zbog sličnosti lednog obojenja s prepelicom, a neznatno je veličinski manja od prepelice. Karakteristične su duge kandže na

nogama, osobito na stražnjem prstu.

U svrhu smanjenja slučajnog ulova nužno je pri dolasku stranih lovnih turista održati edukaciju o lovnim vrstama na području Bosne i Hercegovine!

ORNITOLOŠKO DRUŠTVO „NAŠE PTICE“

Rasprava o krivolovu na pticama u BiH

PIŠE NIKOLA MENALO

Sedmog svibnja 2024. godine u Livnu je održana radionica „Suradnja u borbi protiv krivolova na ptice“ koju je organiziralo Ornitološko društvo „Naše ptice“ u okviru projekta: „Safe Flyways: Ending the Illegal Killing of Birds in the Mediterranean – Phase 3“, koji je dio projekta „Safe Flyways IKB 3 – ending the illegal killing of birds in the Mediterranean and beyond“. U nazočnosti predstavnika lovačkih udruga, lovočuvara, predstavnika zaštićenih područja i ornitologa, raspravljalo se o krivolovnim aktivnostima na pticama na području čitave Bosne i Hercegovine. Kao ključna područja krivolova na prepelicu spomenuta su gotovo sva kraška polja u BiH, a krivolov na vodenu divljač uglavnom se događa na području Mostarskog i Hutova blata.

Razgovaralo se o mogućoj suradnji lovočuvarske službe u lovačkim udrugama i nevladine organizacije Ornitološko društvo „Naše ptice“ glede monitoringa krivolova na prepelicu nedopuštenim sredstvima – u prvom redu elektroničkim vapcima i poluautomatskim oružjem. Lovnačke udruge spremno su dočekale prijedlog ornitologa da se na području Bosne i Hercegovine, u njezinim najznačajnijim staništima provede monitoring prepelice pučpure (*Coturnix coturnix*) kako bi se dobile što kvalitetnije informacije o ovoj vrsti glede njezine populacijske strukture i teritorijalne rasprostranjenosti. Svakako će se analizirati i nedostaci u upravljanju ovom vrstom na području Bosne i Hercegovine u višegodišnjem razdoblju istraživanja.

Dio sudionika radionice u Livnu koju je organiziralo Ornitološko društvo "Naše ptice"

PIŠE IVICA DRMIĆ

Više kategorija ljudi s nestrpljenjem čeka jesen, ali jedna se kategorija posebno izdvaja – lovci. Početak jeseni znak je skorog početka lova na sitnu divljač. Zbog manjeg broja ograničenja, u ovoj vrsti lova može uživati znatno veći broj lovaca. Dovoljno je posjedovati pušku sačmaricu, cijena odstrela znatno je niža, a sitna divljač zastupljena je u svakom lovištu, za razliku od krupne. Ipak, želimo li zaista uživati na način da jedva čekamo sljedeću nedjelju, odnosno novi lovni dan, potrebno je uložiti mnogo napora kako na razini lovačke udruge korisnika lovišta tako i lovca kao pojedinca.

LOVIŠTE

Priprema lovišta jednostavno mora biti u središtu pozornosti. Stalnim prisustvom u lovištu lovci vode računa o

LOVIŠTE

Pripreme za jesensku lovnu sezonu

Preskoči li lovac samo neki od koraka u pripremi za početak lovne sezone (ili ih odradi površno), prije ili poslije suočit će se s manjim ili većim problemima. Najveći problemi pojavljuju se u lovištima u kojima lovci, djelomice ili u cijelosti, izbjegavaju obveze propisane godišnjim planom gospodarenja. U takvim lovištima cvjeta krivolov, brojno stanje divljači je smanjeno, divljač uznemirena, a lovište neuređeno

uzgoju i zaštitu divljači. Lovačkim udrugama koje su same zasijale jednogodišnje remize potrebnu za prihranu divljači preostala je berba i skladištenje hrane. One manje vrijedne lovačke udruge trebaju pravodobno pokrenuti proces ugovaranja nabave hrane za divljač.

Do početka jesenske lovne sezone trebali bi biti završeni lovnogospodarski i lovnotehnički objekti. Prioritet treba dati lovnogospodarskim objektima od čega bi najveću korist trebala imati divljač. U pojilištima treba biti dovoljno vode, u protivnom bi divljač mogla migrirati u neko

susjedno lovište. Sva divljač koja se hrani biljnom hranom treba sol i mineralne tvari koje su im potrebne za proces probave hrane. Hranilišta za medvjeda treba popunjavati mesnim, eventualno i klaoničkim otpadom. Mesni otpad mora imati potvrdu o veterinarskoj ispravnosti, što znači da iznošenju takve hrane treba prethoditi negativan nalaz veterinarskog pregleda.

Za provedbu lova, ali i ostalih aktivnosti u lovištu, potrebne su lovačke staze. One pomažu lovcima, njihovim psima, ali i divljači jer omogućuju lakše kretanje lovištem i dolazak do važnih objekata u lovištu,

kao i do terena za lov divljači. Dodatno, povećavaju preglednost, a time i prigodu za uspješan hitac. U drugom planu svakako bi trebali biti lovnotehnički objekti, ponajprije jer služe lovcima, čime povećavaju komfor lovaca u provedbi lova. Nažalost u nekim su lovištima prioriteti promijenjeni, što je pravi pokazatelj koliko im je stalo do divljači u koju se svi zaklinju.

DIVLJAČ

Što se tiče divljači lovce najviše zanima njezino brojno stanje, kondicija i zdravstveno stanje. Brojno stanje divljači

prije prijelaza u novu lovnu godinu utvrđeno je brojenjem, a godišnjim planom gospodarenja utvrđuje se prirast, dobna i spolna struktura te struktura odstrela. Plan se pravi na temelju određenih pretpostavki, pa se u lovištu stalno mora verificirati ispravnost pretpostavki. U slučaju da je iz bilo kojeg razloga došlo do odstupanja u odnosu na pretpostavke, moraju se napraviti određene korekcije. Korekcije će u krajnjim slučajevima spriječiti zadiranje u matične fondove divljači, odnosno smanjiti štete od divljači. Lovočuvarska služba kroz redovne zadaće,

lovci kroz ophodnje lovištem i lovci tijekom lova na srneću divljač trebaju smanjivati broj grabežljivaca (sukladno kalendaru lova), što bi se trebalo pozitivno odraziti na brojno stanje vrsta divljači koje su zastupljene u njihovim lancima hranidbe.

Opažanjem divljači i tragova pri obilasku lovišta, lovci trebaju pratiti tjelesnu razvijenost te zdravstveno stanje i krupne i sitne divljači. Lošija tjelesna razvijenost divljači lovcima može biti pokazatelj nedovoljne količine hrane u lovištu, brojnog stanja divljači iznad gospodarskog kapaciteta lovišta ili loše selekcije, a lovci su odgovorni za svaki od navedenih uzroka. Bolest se kod divljači može otkriti na temelju izgleda i ponašanja, kao i po tragovima izmeta. Dobro je ako se pri obilasku ne pronalaze lešine uginule divljači te proljev kod divljači. Po potrebi se na hranilištima i solilima mogu izložiti i lijekovi protiv unutarnjih parazita.

LOVAC

Bavljenje lovom zahtijeva odgovarajuću tjelesnu kondiciju i izdržljivost. Ni jedno od njih se ne može postići preko noći pa lovac treba početi s pravodobnim pripremama kako bi na početku lovne sezone mogao odgovoriti izazovima koji će se postaviti preda nj. Mnogi lovci griješe jer tjelovježbu provode bez opterećenja, što je različito od realne situacije (puška, streljivo, naprtnjača, povodac za psa itd.). No i to je bolje od nikakve tjelovježbe. Ispravan lovac će prije lova na streljani pucati nekoliko hitaca na pokretne i nepokretne mete. Na taj će se način uvjeriti u besprijekorno funkcioniranje oružja, ispravnost streljiva, pravilnost posipa i steći potrebno samopouzdanje u vlastite streljačke sposobnosti. Ako to nije tako odmah poduzima odgovarajuće akcije koje otklanjaju uočeni nedostatak. Neposredno prije lova lovac se treba informirati o vremenu dolaska i zbornom mjestu,

mjestu izvođenja lova, divljači koja će se loviti te eventualnom načinu organiziranja ručka. Ovi podatci temelj su za donošenje ispravnih odluka o odabiru adekvatnog oružja, streljiva, ostale opreme, hrane i pića. Uz to lovac će pripremiti osobne identifikacijske dokumente kao što su osobna iskaznica, oružni list, lovačka iskaznica. Osim ovih dokumenata tu se mora naći i dokumentacija za lovačkog psa, ako se pas vodi u lov. Ona obuhvaća rodovnik, potvrdu o cijepljenju te certifikat o položenom IPO-u odnosno utakmici u radu te certifikat o položenom ispitu u radu na krvnom tragu. Lovci koji obnašaju dužnosti lovnika ili vođe skupine, osim ove dokumentacije nose i dozvole za lov odnosno lovne karte te ostalu prateću dokumentaciju. Sva ova dokumentacija trebala bi se čuvati zajedno u naprtnjači lovca – prijedlog je da bude u nepromoćivoj vrećici kako bi se spriječilo eventualno oštećenje važnih dokume-

nata. Na taj način lovac može izbjeći dodatne troškove i neugodnosti u slučaju potrebe izrade novih dokumenata.

OPREMA

Tko ide u lov mora posjedovati odgovarajuću opremu koja će mu biti od pomoći tijekom boravka u prirodi. Odjeća i obuća lovca treba biti usklađena s vremenskim uvjetima koji će vladati tijekom dana. Detaljne upute o odjeći i obući dane su u prethodnim brojevima „Hoopa!“. I odjeća i obuća moraju biti čisti, a preporuka je da budu odgovarajućih boja. Nekad je to bila isključivo zelena boja, no sada se koriste i uzorci različitih lovačkih maskirnih, smeđih i narančastih boja. Obvezan dio odjeće lovca mora biti sigurnosni prsluk, a dodatno se može koristiti čitav niz opreme, počevši od kapa, šešira, traka, jakni, kamašni, sve do kompleta odore u narančastoj ili maskirnoj narančastoj boji. Za lovca ne bi trebalo biti važno hoće li ga divljač prije

”

Mnogi lovci griješe jer tjelovježbu provode bez opterećenja, što je različito od realne situacije (puška, streljivo, naprtnjača, povodac za psa itd.). No i to je bolje od nikakve tjelovježbe

uočiti tako odjevenog ili ne, već bi trebalo biti važno hoće li ga kolega lovac tako bolje uočiti ili ne. U lovu bi sigurnost lovca morala biti prioritet broj jedan, a nošenjem obilježavajuće opreme smanjuje se vjerojatnost neželjenog slučaja.

Oprema lovca mora odgovarati vrsti divljači koja se lovi. Za pernatu divljač to je torbica sa streljivom, visak, kratki nož te kukica za izvlačenje crijeva. Za lov dlakave divljači preporuka je naprtnjača, streljivo, nož, lovački stolac i futrola za oružje. Velika pomoć može biti odjeća za presvlaku. Naprtnjača bi trebala sadržavati barem minimalan pribor prve pomoći, a ako se planira odstrel divljih svinja, onda je potreban i konop za izvlačenje.

Izbor streljiva ovisi o vrsti divljači koja će se loviti. Sačma za sitnu divljač, a jedinačna zrna za divlje svinje. Veličina sačme za lov sitne divljači propisana je Pravilnikom o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja. Zec, fazan, divlje patke, liske i kune love se sačmom 3 – 4 mm, jarebice, prepelice, divlji golubovi i sl. 1,7 – 3,5 mm, a lisica 3,5 – 5,1 mm. Lovac treba pregledati stanje zaliha streljiva po krupnoći sačme i po potrebi dopuniti zalihe streljiva kojeg nema ili ima u manjem broju, ovisno koju divljač najviše lovi. Streljivo nije prehrambeni artikl, ali i ono ima svoj rok trajanja. Lovac ne bi trebao gomilati zalihe streljiva, a svaki kupljeni naboj trebao bi potrošiti u roku od pet godina od datuma njegove proizvodnje, što su preporuke proizvođača streljiva. Datum proizvodnje trebao bi biti otisnut na pakiranju. Djelovanje hitca na sitnu divljač bitno je drugačije od hitca na krupnu divljač. Stoga je važno ciljano divljač pogoditi određenim brojem kuglica, tako da veličina sačme nije primarni uvjet. Za početak sezone, kada se puca na kraćim udaljeno-

” **Za lovca ne bi trebalo biti važno hoće li ga divljač prije uočiti tako odjevenog ili ne, već bi trebalo biti važno hoće li ga kolega lovac tako bolje uočiti ili ne**

stima, preporuka je koristiti streljivo manjeg promjera, šire bušenje cijevi ili streljivo za disperziju te sačmu manjeg promjera. Kako lovna sezona odmiče vegetacija postaje sve rjeđa, a divljač postaje sve više uznemirena. To rezultira njezinim ranijim pokretanjem, što znači pucanje na veću udaljenost. Tada treba pribjeći korištenju nešto krupnije sačme, pucati iz jače čokiranih cijevi i koristiti streljivo s koncentratorom.

ORUŽJE

Oružje u rukama lovca je alat kojim vrši selekciju divljači izlučivanjem iz lovišta. Sitna divljač lovi se puškom sačmaricom. Konstrukcije i modeli pušaka su različiti, ovisno o proizvođaču. Na raspolaganju je i velik broj različitih kalibara, različito čokiranih, a ponekad i različitih dužina ležišta naboja (npr. 12/70 i 12/76). Tehnička ispravnost i sigurnost puške je *condicio sine qua non* (lat. uvjet bez kojega se ne može). U protivnom lov postaje opasan, ponajprije za lovca, ali i za ostale sudionike u lovu. Ako lovac nije nosio oružje na održavanje kod oružara, treba ga sam provjeriti prije odlaska u lov. Spoj cijevi i glave puške trebao bi biti bez ikakvih zazora. Na cijevima ne smije biti vidljivih oštećenja, znakova napuhanosti i suženja. Prije polaska u lov lovac treba ukloniti uljni film s unutrašnjosti cijevi, što se postiže provlačenjem suhe krpe ili filcanog čepa. Na ovaj način će se iz cijevi ukloniti i eventualne zapreke, ali i znatno olakšati

čišćenje cijevi ako lovac bude pucao. Lovac treba provjeriti i ispravnost udarnih igala, kao i ispravnost kočnice. Preporuka je da eventualne kvarove otkloni kvalificirani oružar jer je to najsigurnije, a najčešće i jeftinije rješenje od popravka u vlastitoj režiji.

LOVNI PSI

Lovni pas koji se vodi u lov mora kumulativno ispunjavati sljedeće uvjete: pripadati jednoj od pasmina iz skupina terijeri, jazavčari, goniči, krvosljednici, ptičari, dizači i donosači divljači; biti čistokrvan (rodovnik); biti čipiran ili imati tetovir broj; imati pozitivnu ocjenu oblika (za pse u dobi od 9 do 19 mjeseci starosti); položen ispit prirođenih osobina – IPO (pas stariji od 19 mjeseci) i biti cijepljen protiv bjesnoće.

”

Mladi psi uglavnom se obučavaju u pronalaženju, praćenju i donošenju odstrijeljene divljači, a stariji obučeni psi puštaju se u lovište radi dovođenja u radnu kondiciju

Utakmica u radu na određenu vrstu divljači najviši je radni ispit za lovnog psa. Osim toga pas može biti osposobljen za praćenje krvnog traga. Mladi psi vode se u lovište nakon završene temeljne obuke poslušnosti i vodljivosti i to tek nakon 1. kolovoza u područjima definiranim kao tereni za obuku i trening lovnih pasa, sukladno normativnim aktima korisnika lovišta. Vrsta obuke ovisi o pasmini, odnosno skupini psa. Mladi psi uglavnom se obučavaju u pronalaženju, praćenju i donošenju odstrijeljene divljači, a stariji obučeni psi puštaju se u lovište radi dovođenja u radnu kondiciju. Preskoči li lovac samo neki od koraka u pripremi za početak lovnih sezona (ili ih odradi površno), prije ili poslije suočit će se s manjim ili većim problemima. Najveći problemi pojavljuju se u lovištima u kojim lovci, djelomice ili u cijelosti, izbjegavaju obveze propisane godišnjim planom gospodarenja. U takvim lovištima cvjeta krivolov, brojno stanje divljači je smanjeno, divljač uznemirena, a lovište neuređeno. Lov bi svakom lovcu trebao biti zadovoljstvo, a nikako nelagoda. Zadovoljstvo je najlakše postići dobrom napućenošću lovišta divljači i uređenim lovištem, a uspjeh će dalje uglavnom ovisiti o pojedinačnim sposobnostima lovca i njegova pomoćnika. Naravno, neki od problema se mogu ukloniti u kratkom roku, dok će drugi zahtijevati puno više vremena (npr. uvođenje lovnih pasa u lov ili dosezanje potrebne razine kondicije lovca). Ako lovac kvalitetno i pravodobno izvrši kolektivne i pojedinačne faze u pripremi za lovnju sezonu, lov će mu biti užitak. U svakom drugom slučaju pojaviti će se određena doza nezadovoljstva, a ako se ponavlja iz sezone u sezonu može čak dovesti i do istupanja iz članstva.

Hoćemo li rušiti ili graditi i nadograđivati?

Stanje po pitanju lovstva u Središnjoj Bosni ne da se ne rješava već prijeti postati tema za međunacionalni problem. Krivolovci i borba protiv krivolova proizvela rušilački nagon i diže međunacionalne tenzije!

Svi vi koji ćete pročitati ovaj članak i tražiti dio krivnje među poštenim lovcima a krivolovcima i odgovornima u vlasti koja je ovo napravila tražiti alibi, prestanite čitati ovdje. STOP.

Tko se odvažio nastaviti čitati ovo pismo, neka zna kako su neki toliko štete uradili da nas guraju u točku narušavanja odnosa poslije koje će biti puno teže doći do dobrih relacija (ljudskih, lovačkih, moralnih, nacionalnih...) koje gradimo od kraja rata.

PISMO

Poštovani predstavnici vlasti KSB/SBK, kolege lovci i lovk-nje te ostali građani i građanke, u ime LD-a „Pavlovica“ vam se

obraćamo jer osjećamo potrebu informirati vas o stanju lovstva, međuljudskih odnosa i odnosa odgovornih vlasti spram ovih aktivnosti u Novom Travniku te KSB/SBK.

Osjećamo potrebu, kao lovačka populacija, kazati da se osjećamo i ponašamo plemenito, a to nam je temelj lovačkog zvanja! Jako smo zabrinuti jer nas netko želi ponovno iskoristiti! Neće moći, svi morate znati tko govori istinu, pa prosudite i ovu s drugima, a mi ćemo zbog nje i dalje koristiti zakone ove naše države i nećemo odustati od pravde!

Naime, sve češće se rade nezakonite i blago rečeno, tendenciozne aktivnosti od strane odgovornih i neodgovornih koji imaju i nemaju veze s ovom

Lovački ispit

temom (lovstvom). Osim što ničim ne doprinose rješavanju ovog bitnog problema, kako za lovačku populaciju, tako za turističku, gospodarsku, ljudsku i za sveopću zajednicu, nanose veliku štetu flori i fauni za koju su odgovorni (koju trebaju i moraju nama dati), a što je za njih minorna (ne)briga, nanose štetu ljudima koji ovdje žive. Velika materijalna šteta koju nanose, za koju niti odgovaraju, niti se boje da će odgovarati, a moraju, jest ipak nadoknadiiva kada dođu odgovorni koji će to popraviti i domaćinski gospodariti. Međutim, nije slučajnost da se podižu sve veće tenzije među populacijom koja živi i voli svoju zemlju i svoj grad. Sve veće tenzije se pokušavaju podići i nacionalno, a iskreno se nadamo odnosno znamo da neće uspjeti. Neće uspjeti jer ima obrazovanih i dobronamjernih ljudi koji surađuju i gledaju na-

prijed čista obraza i dobra srca i neće to dopustiti spletkarima i krivolovcima.

Razotkrit ćemo one koji nisu dobronamjerni i one što još uvijek nisu oprali obraz od ratničkih boja. Svi moramo znati tko gleda naprijed, a tko nazad. Tko želi, a tko ne želi riješiti problem, na sveopće zadovoljstvo.

Indikativno je kako se neke aktivnosti provode nezakonito kada su Hrvati na godišnjem

odmoru. Indikativno je kako nekomu prijeti opasnost više nego prije, u vrijeme kada počinje predizborna kampanja. Indikativno je kako nas smatraju nacionalnom opasnosti i deklariraju nas kao nacionalnu skupinu. Još je puno indikativnih aktivnosti...

Napisali smo mali dio aktivnosti, osoba i institucija koji su nam davno dali toliko materijala koji su ovjerali i potpisali za pokretanje prekršajnih i kaznenih prijava. Toliko bahato i bez straha od slova zakona ove naše države se ponašaju, da pišu i potpisuju kao da su CAREVI, a ne zaštitnici i provoditelji zakona čija je dužnost i obveza doprinositi za dobro lovstva, države i građana, zbog kojih su tu gdje jesu.

Svi koji su vezani za lovstvo znaju prethodno. Nažalost, neki su podobni pa ne smiju reagirati, jer brate, ovo je političko pitanje, idu izbori. E nije i ne

Otvorenje lova na sitnu divljač

želimo da nas uvuku u politiku i da nas zavade! Neki su glupi i ne znaju da su iskorišteni! Vjerujemo da je većina poštena, inteligentna i spremna ići naprijed u ovoj našoj državi i našem gradu!

Sada slijedi kratka retrospektiva pitanja lovstva u Novom Travniku i KSB/SBK, za kolege lovce koji nemaju opciju čuti istinu od svojih predstavnika, za institucije (i one u njima) koje odlučuju i dižu nacionalne tenzije, za sve koji žele da živimo jedni do drugih i jedni s drugima i za one koji će svoj mali IQ (broj cipela) napretnuti da se brane.

Kratka retrospektiva

LD „Pavlovica“, Novi Travnik osnovano je 1953. godine i egzistira do danas. Živimo u državi Bosni i Hercegovini koju su izglasali Hrvati i Bošnjaci.

Događa nam se rat do 1995. godine. Ne ponovio se i nikomu se ne dogodio.

Zbog rata, naše lovačko društvo (LD „Pavlovica“, Novi Travnik) napuštaju neki lovci.

Poslije rata neki od tih lovaca se ponovno učlanjuju u naše društvo, a neki su osnovali novo lovačko društvo (LO „Srndać“, Novi Travnik).

Slijede nam godine lova jedni pokraj drugih i jedni s drugima bez zakona o lovstvu, od godine do godine, strpljivo, dobronamjerno uspostavljajući veze.

Zatim se počinju pojavljivati zakoni, uspostava kantonalnih vlasti i usklađivanja s novom državom koja treba da se gradi (Jugoslavenima i nacionalistima informacija da Jugoslavije više nema i neće ni biti), a vlasti se baš i ne trude ozbiljno shvatiti ni lovce, ni zakon o lovstvu.

Po zakonu o lovstvu ministar MPVŠ KSB/SBK ima rok od dvanaest (12) mjeseci da formira lovišta i dodijeli ih apli-

kantima koji ispunjavaju uvjete. Međutim, zakon se ne provodi i svi love po godišnjim rješenjima do 2017. godine (ovjereni protuzakoniti aktivnost). (Ovdje govorimo o sportsko-gospodarskim lovištima za lovačke udruge, ne spominju se posebna, uzgojna i komercijalna – prvi slijepcu vidljiv znak neznanja odgovornih i auto-kratskog mobinga).

Godine 2017. počinje intenzivno, završno, lobiranje i mobing na lovačke

udruge. Udruge su ultimativno morale formirati nova lovačka društva (Kao osnivači će u budućnosti izgubiti svrhu postojanja. Nekima je to plan, a neki još ne znaju da je to plan!) za koja bi se formirala lovišta (jedno lovište u administrativnim granicama općine). Drugi primjer povratka u Jugoslaviju. Kao posljedica mobinga i u Novom Travniku je, dana 23. 7. 2017. godine, potpisan sporazum dva društva (LD „Pavlovica“ i LO „Srndać“) kojim se trebaju regulirati odnosi i odgovornosti u novom, zajedničkom društvu koje treba dobiti lovište u administrativnim granicama općine. Zatim se završava procedura registracije novog, zajedničkog društva na povjerenje i uz obećanje da će sporazum biti realiziran u hodu (nastojalo se što prije lovcima i društvima osigurati legalne pretpostavke za gospodarenje i bavljenje aktivnošću zbog koje lovačke udruge postoje). Ekspresno udruge dobiva ugovor o privremenom davanju lovišta (koje nije postojalo), a koje je 28. 9. 2017. godine inspektor PONIŠTIO (vračaj lovce iz šume).

Dana 28. 6. 2018. godine ponovno dobivamo „Rješenje o brigi i uzgoju“. Međutim, ne mi u Novom Travniku i Gornjem Vakufu-Uskoplju! Zašto? E u ovom trenutku prestaje legalna aktivnost lovaca i lovačkih društava u ove dvije općine,

Puno toga je na ovoj fotografiji. Triju braće lovaca s ove fotografije više nema. Tu su punac i zet. Bvši počasni član. Mladi i stari...

a prestala je jer naše kolege iz LO-a „Srndać“ nisu htjeli provesti sporazum jednako kao što ministar nije htio napraviti lovišta po zakonu, a nastavlja se ovjereno kršenje zakona o lovstvu.

Danas i ptice na grani znaju kako je riješeno stanje lovstva u jednim i neriješeno stanje lovstva u nekim drugim općinama KSB/SBK neodrživo (puno prostora bi oduzelo elaboriranje i o tome ćemo kada se htjedne pravedno i zakonito djelovati).

Jednostavno i sažeto: LD „Pavlovica“ želi formiranje lovišta po zakonu i definira ne obveze i odgovornosti u suradnji s LO-om „Srndać“, a LO „Srndać“ želi jugoslavensko, ponovno, jedno društvo u granicama općine i time priznaje da su se pokajali što su napustili LD „Pavlovica“, a zatim osnovali novo društvo.

Iako LD „Pavlovica“ nije odustalo od suradnje i želje da se riješi ovo pitanje, nema takvih poruka iz LO-a „Srndać“. Međuljudski odnosi lovaca trpe, trpe građani, trpi flora i fauna, trpe naša dobra odnosno država. Ponovno autokratski ubrzano s pojačanim intenzitetom, teror bez morala i odgovornosti atakira na nacionalno. Zašto? Zato što krivolovci rade u šumi što žele, a građani su

savjesni i ne često, ali ipak reaguju. Što se više uvodi red, to više tenzija. E sada ponovno ide osvetnički čin, idemo mi njima rušiti dok su na godišnjem! Neka vide naši glasači kako ćemo im porušiti što imaju i kako se borimo za svoje. Nažalost, nema dobre volje ni od predsjednika LO-a „Srndać“ i političke struje koja vodi to društvo i koja ovo koristi za svoja politička ostvarenja. Ratničke boje obojene nacionalizmom su uzrok! Vidjeli ste objave lidera i odgovornih kolega, pune parola i poklika na profilima.

Drage kolege lovci, vlastodršci, građani i ini, morali smo se oglasiti u našim (lovačkim) novinama. Svi koji su uključeni na bilo koji način su „krivi“ za ovakvo stanje lovstva, a i oni što se ne žele uključiti su „krivi“ još i više. Pročitajte ovo kako želite, ali znajte, ovo je istina. Upozoravam opetovano: Ne želimo političko rješenje pored zakona, koji imamo, ne želimo biti uvučeni u opasne predizborne spletke, ne želimo dizanje tenzija! Želimo zajednički, dobronamjerno, dobrosusjedski živjeti i riješiti pitanje lovstva u Novom Travniku i drugdje na sveopće dobro, isključivo po zakonu i kako struka kaže.

Dominko Mlakić

Lovačka udruga „M. M. – Bikan“ Vir **POVRATAK LJEPOTICE POLJA**

Izvrсни rezultati rada lovačke udruge

Ne tako davno, prije četrdesetak godina, u virskim i zagorskim poljima bilo je jako puno poljskih jarebica – trčki, ali je pred sami Domovinski rat došlo do velikog pomora i nestanka ove plemenite koke. S osnutkom LU-a „Milan Mikulić – Bikan“ iz Vira, koja je zagospodarila lovištima na području Vira, Zagorja, Zavelima i Podbile, uvodi se red i rad u lovištu i od tada se ukupno stanje divljači znatno popravilo.

Nekoliko parova zečeva, za osvježanje krvi

Poljska jarebica, na radost mnogih lovaca, počela se pojavljivati u posljednjih pet-šest godina i kako stvari na terenu stoje, zahvaljujući brizi lovaca i vodstva udruge, skoro je dosegla brojno stanje iz najboljih vremena. Čemu to zahvaliti, pitaju se mnogi. Je li se priroda pobrinula pa negdje možda skrila kakvo matično jato koje se samo održalo i reproduciralo ili je to pak rezultat nekoliko sporadičnih ubacivanja jarebice iz umjetnog, volijerskog uzgoja? U svakom slučaju lijepo ih je vidjeti kako u jatima obitavaju u virskom polju, čak se i bezbrižno zabavljaju pokraj naseljenih kuća oko polja. Spomenimo usput da virska lovačka udruga itekako vodi brigu i o drugoj divljači. Primjerice, ovih su dana pustili u lovišta Zagorja i Vira dvanaest zečeva iz umjetnog uzgoja. „Zeca imamo dovoljno u svim našim lovištima. Minimalno ga izlovljavamo i strogo pazimo da se ne lovi u onim dijelovima lovišta koji su vrlo bitni za njegov razvoj i opstanak. Sad smo u ova dva naša lovišta pustili nekoliko pari odraslih, zrelih zečeva, a cilj nam je bio osvježiti postojeću krv, što ćemo nastaviti u kontinuitetu svake godine“, govori

Trčka s mladim pilićima u virskom polju

nam tajnik udruge Elvis Budimir i nastavlja: „Jarebica poljka nam se vratila u velikom broju. Radili smo na tome desetak godina, kad smo u nekoliko navrata u lovište pustili određen broj jedinki ove divljači. U početku rezultati nisu bili baš vidljivi, pa smo bili pomalo i skeptični. Ali, s vremenom je sve to urodilo plodom i evo, ipak se sve isplatilo i sad imamo izvrsne rezultate.“

Što reći na sve ovo nego, pohvala i članovima i vodstvu virske lovačke udruge, sa željom da nastave s predanim i odgovornim radom u cilju održavanja kvalitete lovnog života u svojoj sredini.

Mladen Bešlić

LD „Jarebica“ Mostar **ODRŽAVANJE LOVIŠTA**

Novi zečevi i nova pojilišta

U skladu s planom gospodarenja lovištem, a zbog obnove fonda plemenite divljači, Lovačko društvo „Jarebica“ Mostar je 29. lipnja 2024. u

lovište pustilo 40 zečeva iz uzgoja. Prije toga upriličen je sastanak sa sekcijama na kojem se željelo utvrditi koji su to dijelovi lovišta u kojima je najveći manjak ove div-

Zečevi pristigli iz uzgoja

Betoniranje pojilišta za divljač

Dobar skok i brzina...

ljači, a na tom je sastanku načinjen i plan podjele zečeva po sekcijama. Prije dvije godine Društvo je na isti način u lovište pustilo 30 zečeva, čime je u kratkom vremenu učinjeno mnogo na obnovi populacije zeca. Također, zbog vrućih ljetnih mjeseci koji neizostavno donose nedostatak vode u lovištu, Društvo je izgradilo nekoliko pojilišta za divljač, što je također jako značajan korak ka ostanku i opstanku divljači u ovom lovištu.

Borko Latinčić

LO „Vitez“ Vitez **LOV SRNJAKA**

Plan skoro ispunjen

Na zbornome mjestu

Ovogodišnji dokument Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva KSB, naziva Suglasnost na godišnji plan gospodarenja lovištem „Vitez“ za 2024./2025. godinu, dopušta odstrel 40 grla srneće divljači različite spolne i dobne strukture, od čega 20 srnjaka. Početna odluka vodstva udruge bila je da 15 srnjaka pucaju lovci članovi i gosti, a pet srnjaka planirano je za komercijalni lov i plaćali bi se u punom iznosu. Ova informacija izazvala je opravdanu ljutnju dijela članstva jer je, u usporedbi s prošlom godinom, povećan broj srnjaka za komercijalni odstrel (prošle godine tri, ove godine pet grla). Eventualni odstrel srnjaka u ovoj količini uključen je u akontaciju u sastavu članskog doprinosa. Odstrijeli li isti lovac drugog srnjaka platio bi ga po cjeniku (osim ako je riječ o „škartu“).

Početak lova prethodila je provjera streljačkih sposobnosti lovaca koja je obavljena na području Perunovih njiva. Prije lova formirano je sedam skupina i svaka je skupina odredila svoga vođu. Vođe skupina su iz šesira izvukli područje lova za prvi lov u reviru 2. Pri svakom idućem izlasku u lov svaka skupina lovaca premješta se na drugo područje, u smjeru kretanja kazaljke na satu. Načelno, nakon tri lova u reviru 2, obavljao bi se lov u reviru 1 (revir primarno za lov sitne divljači). Kao i prethodnih godina dopušten je odstrel srnjaka stupnja šesterca i višeg te „škarta“. U devet izlazaka lovci iz „Viteza“ i „Krušćice“ odstrijelili su planiranih 18 srnjaka. Devet srnjaka odstrijeljeno je na području lovnih jedinica u dvostruko manjem broju izlazaka, što bi trebalo biti zabrinjavajuće. Naime, revir 1 primarno bi trebao biti

revir za lov sitne divljači. Lov je završen 4. kolovoza, a kako je realiziran na području lovnih jedinica izostao je zajednički ručak na zatvaranju sezone lova na srnjaka. Preostala dva srnjaka planira se odstrijeliti u komercijalnom lovu.

Osim srnjaka bio je dopušten i lov na vuka i lisicu. Loveći srnjaka, Ivan Mlakić uspio je odstrijeliti vuka. Više lovaca također je imalo prigodu pucati na vuka, ali su ili promašili ili uopće nisu uspjeli reagirati. Uz srnjaka uspješno se može loviti i lisica, tada ju je često lakše odstrijeliti nego u lovu na sitnu divljač. Pa ipak, mali dio lovaca je u tome uspio. Najveći broj lovaca nažalost pušta grabežljivca, ne želeći kvariti prigodu za eventualni hitac na srnjaka, kojeg najčešće poslije ne bude. Nakon toga obično žale za propuštenom prigodom, ali će, zanimljivo, sljedeće sezone vjerojatno opet postupiti na isti način. Neki i pucaju, no kako se srnjak lovi isključivo iz risane cijevi, česti su promašaji ili ranjavanja. Najuspješniji su odlični strijelci i lovci s kombiniranim oružjem koji se odluče pucati na grabežljivce. Zanimljivo je da u lovu na srnjaka nije bio dopušten lov divljih svinja. Na upit lovaca zašto je to tako, kratko je odgovoreno: „Što ćemo onda na zimu?“ No zato se uredno izdaju dozvole za čuvanje usjeva u kojima sigurno ima i pucanja (vjerojatno i odstrela, a još vjerojatnije i ranjavanja). Uzmimo li se u obzir uvjeti takvog pucanja (najčešće noću), jasno je da se puca neselektivno, a znamo što to znači. Odluka Skupštine LU-a „Vitez/Krušćica“, korisnika lovišta „Vitez“, da se ne lovi divlja svinja još je čudnija ako se zna da BiH i susjedne zemlje potresaju novi slučajevi afričke svinjske kuge i da pojedine zemlje čak donose i odluke o znatnom smanjenju matičnog fonda divljih

Spoj iskustva i mladosti

Vrijedan ulov

Odstrel sa zatvaranja ovogodišnje sezone

svinja, sve zbog sprječavanja širenja zaraze. Dozvole za čuvanje usjeva izdaju se unatoč činjenici da nema prethodno prijavljenih šteta od divljači, navodno u cilju prevencije. Lovci, kao i ostali građani, nastoje iskoristiti manjkavosti u zakonskim propisima. Dio njih usjeve vjerojatno uzima u zakup (ili obrađuje svoj posjed), ako se nalaze na mjestima na koja divljač rado dolazi. Poznat je slučaj od prije nekoliko godina kad je na području Luke brize na njivi s dvadesetak

klipova kukuruza u krivolovu odstrjeljen medvjed, gospodarski najvrjednija vrsta u lovištu. Za razliku od pravih poljoprivrednika, njima prinos uopće nije bitan, oni siju samo zbog primamljivanja divljači. Ovogodišnji lov na srnjaka odvijao se u otežanim uvjetima. Izrazito visoke temperature zadržavale su srneću divljač do kasno u šumi, preglednost terena najčešće je mala, a divljač prilično uznemirena. U takvoj situaciji divljač ili prije otkrije lovca i pobjegne ili lovac nema dovoljno vre-

Lov na potezu Lokva - Jeline vode

mena, prije nego nacilja i povuče okidač, utvrditi je li divljač za odstrel. Nadalje, na četiri od sedam lovnih područja nema nikakve infrastrukture, što znači noćenje pod vedrim nebom. Kako je i ove godine bilo prognoziranih ljetnih pljuskova, čak s grmljavinskim nevremenom, kad lovac u samo dvije minute pokisne do gole kože, dio lovaca se radije odlučio ostati doma i gledati Europsko prvenstvo u nogometu, a kasnije i Olimpijske igre, nego poći u lov.

me, prije nego nacilja i povuče okidač, utvrditi je li divljač za odstrel. Nadalje, na četiri od sedam lovnih područja nema nikakve infrastrukture, što znači noćenje pod vedrim nebom. Kako je i ove godine bilo prognoziranih ljetnih pljuskova, čak s grmljavinskim nevremenom, kad lovac u samo dvije minute pokisne do gole kože, dio lovaca se radije odlučio ostati doma i gledati Europsko prvenstvo u nogometu, a kasnije i Olimpijske igre, nego poći u lov.

Ivica Drmić

LD „Fazan“ Odžak **PROVJERA PRECIZNOSTI ORUŽJA**

Uspješno odrađena obveza

Pred otvaranje ovogodišnje sezone lova na divlju svinju i srnjaka, LD „Fazan“ Odžak upriličilo je 23. lipnja na streljani Kadar u Gornjem Svilaju provjeru preciznosti lovačkog oružja s užiljubljenim

cijevima, o čemu su lovci uredno obaviješteni putem lokalne radiopostaje te preko vođa lovnih grupa, lovnika i predsjednika sekcija. Naravno, o svemu je obaviještena i policija te pučanstvo. Provjera preciznosti kuglare izvodila se gađa-

njem u metu kruga promjera 15,4 cm, s udaljenosti od 100 m. Bio je dopušten položaj tijela prema želji lovca, s osloncem ili bez njega, a vrijeme gađanja nije bilo ograničeno. Lovci koji su preciznost svoga oružja provjeravali bez upotrebe optičkih pomagala i lovci stariji od 60 godina, mogli su metu gađati s udaljenosti od 70 m.

Da bi zadovoljio na ovom „ispitu“, svaki je lovac gađajući tri puta bez pokazivanja pogotka, morao pogoditi metu najmanje dva puta. Oni kojima je to uspelo, dobili su potvrdu bez koje ne mogu dobiti dozvolu za lov divljih svinja i srnjaka u lovnj 2024./25. godini.

U pogledu discipline i sigurnosti na streljani, o čemu je u uvodu govorio voditelj gađanja i lovnik društva Marko Jeleč, kompletan događaj protekao je na zavidnoj razini, a rezultati gađanja bili su zadovoljavajući.

Nedžad Garić

Oni koji su zadovoljili na provjeri, mogu dobiti dozvolu za lov srnjaka

LU „M. M. – Bikan“ Vir **LOV SRNJAKA**

Sezona će još potrajati

Marko Koštro i kolege s odstrijeljenim srnjakom

Kolovoz je i sezona lova na srneću divljač pri samom je kraju. Ujedno je to i vrijeme kad mnogi lovci, kojima božica Dijana nije bila naklonjena, još uvijek

sanjaju i maštaju o svom srncem trofeju.

Lovačka udruga „Milan Mikulić – Bikan“ iz Vira, za ovu lovnu sezonu odobrila je odstrijeliti šest srnjaka. Ako

bi se do početka kolovoza ispunila ta odstrelna kvota, do kraja kolovoza dopušteno je odstrijeliti još dva srnjaka.

Do trenutka pisanja ovoga teksta (6. kolovoza, op. ur.), svoje odstrelne prijavila su trojica lovaca: Tomislav Polić, Marko Koštro i Toni Galić, svi u lovištu Zavelim. Kako početkom kolovoza nastupa „vrijeme kapitalaca“ (lovačkim žargonom rečeno), očekivati je da će do kraja sezone biti još odstrela. Trebali bi to biti zreli i krupni primjerci kojih je u ovom lovištu zaista jako puno.

Mladen Bešlić

Toni Galić sa svojom lovinom

Tomislav Polić i njegov zavelimski trofej

LD „Tetrijeb“ Kreševo **SKUPŠTINA**

Ukupno gledano, ima rezultata

Ovogodišnja redovita izvještajna skupština LD-a „Tetrijeb“ Kreševo održana je 10. lipnja u Lovačkom domu u Kreševu. Nazočilo joj je 17 zastupnika od ukupno 31. Predsjednik Skupštine Josip Miletić na početku je kratko

upoznao zastupnike s događanjima u lovstvu na području općine Kreševo, a potom i s radom tijela uprave društva. Ipak su, prema njegovim riječima, postignuti značajni rezultati, doduše u nekim slučajevima i teško mjerljivi, za što treba

odati priznanje svim članovima Izvršnog odbora, ali i svim članovima „Tetrijeba“. Na kraju svoga izlaganja zahvalio je svim članovima društva koji su davali potporu njemu kao predsjedniku i svim tijelima društva, uz želju da se i u idućem razdoblju

društvo nastavi voditi prema utvrđenim smjernicama i da se uspješno dovrše svi započeti i planirani projekti. Skupština je na ovom zasjedanju prihvatila izvještaj o radu i izvještaj o materijalno-financijskom poslovanju LD-a „Tetrijeb“ Kreševo, te financijski plan i plan rada za 2024. godinu. Također je donesena odluka o visini članarine i upisnine za 2024. godinu.

Nihad Agić

Skupština je dala smjernice za nastavak rada društva

U lovište pušteno 55 zečeva iz uzgoja

Predsjednici sekcija odradili su svoj dio posla

Upravni odbor HLU-a „Orao“ Čitluk na sjednici održanoj krajem siječnja 2024. godine donio je odluku o nabavci 55 zečeva iz uzgoja. Dio zečeva nabavljen je od domaćeg uzgajivača od kojeg udruga uzima zečeve već nekoliko godina, a dio od Marinka Džoića iz Orašja. Prvi dio zečeva pušten je u lovište početkom svibnja, a drugi početkom lipnja. Predsjednici sekcija zajedno sa svojim članovima odredili su lokacije i teritorij puštanja te odradili samo puštanje zečeva u prirodu. Zečevi su dobre kvalitete i očekuje se da će značajno pridonijeti popravljaju brojnog stanja ove divljači u lovištu.

Mario Milićević

U osamdesetima kao mladić

Hitri osamdesetogodišnjak s odstrijeljenim srnjakom

Jedan od zasigurno najstarijih aktivnih lovaca u općini Posušje, a možda i najstariji super aktivni lovac u cijeloj BiH, svakako je Ante Budimir. Njegov lovački staž počeo je davne 1970. godine učlanjenjem u Lovačko društvo „Radovanj“ Posušje. S osnutkom Lovačke udruge „Milan Mikulić – Bikan“ iz Vira, među prvima postaje njezinim članom, a također i članom Lovačke udruge „Zavelim“

iz Roškog Polja.

Među svojim lovačkim dostignućima, Ante se može pohvaliti i nedavno odstrijeljenim lijepim primjerkom srnjaka, kojeg je više dana uporno mamio i privlačio na svoju čeku u Zavelimu. Ovaj „mladić“ sprema se sa svojom lovačkom družinom početkom rujna u Tikveš u lov na jelena. Uvjeren je da to neće biti samo „neka se ode“, nego da će u tom lovu steći kvalitetan trofej, u jednoj od medalja.

Mladen Bešlić

Velik broj zainteresiranih

Dobar dio oraških lovaca s nestrpljenjem je očekivao prvu nedjelju u kolovozu i otvaranje ovogodišnje sezone lova na prepelicu. Zbog velikog broja zainteresiranih lovaca lov se odvija po sekcijama, a sekcije su same odredile plohe i lokacije na kojima će loviti kako bi lovočvar udruge mogao lakše nadzirati tijekom lova.

Široke posavske ravnice poslije žetve pšenice te mnoga strništa idealna su mjesta

za odmor i okrepu ove lijepje ptice u preletu, a to je prilika da lovci provjere i svoje streljačke sposobnosti i svoje lovačke pse uoči sezone lova na fazana i zeca.

Planom gospodarenja lovištem predviđeno je odstrijeliti 300 prepelica, a jedna od aktivnijih sekcija u lovu na prepelicu je sekcija Vidovice gdje je i snimljena ova fotografija.

Blaž Živković

Dio lovaca sekcije Vidovice

Mostarsko blato PRVI DAN LOVA NA PREPELICU

Sve je nekako drukčije, s manje žara...

Ne tako davno, prije petnaestak godina, otvaranje lova na prepelicu na Mostarskom blatu bilo je posve drugačije i sadržajnije od sadašnjeg, prije svega po organizaciji lova i broju sudionika u lovu. Tada bi, a o tome je pisano i na stranicama Hoopa!, uzastopna pucnjava u rane jutarnje sate budila stanovnike okolnih sela. Brojne grupe „Mosorovih“ i „Jarebičnih“ lovaca sa svojim četveronožnim pomagačima pretraživale bi nepokošene livade u potrazi za prepelicom. Nakon lova u vrbovoj hladovini u koritu rijeke Lištice organizirale bi se zajedničke fešte po sekcijama iz okolnih sela. Dobričani, Knežepoljani, Uzarićani, Jarani, Biogračani, Ljutodočani, Položani..., sa svojim gostima, različitim bi sadržajima, prije svega kulinarskim, ispunili cjelodnevni program. LD „Mosor“ Široki Brijeg i LD „Jarebica“ Mostar ove su godine lov na prepelicu otvorili druge nedjelje u kolovozu (11. kolovoza), što je ustaljena praksa već niz godina. Slika lova i onoga što se kasnije događalo ni približno se ne podudara sa slikom iz uvoda ovoga teksta. Ujutro tek poneki pucanj, a po prostranom Mostarskom blatu nisu se mogle zamijetiti veće grupe lovaca. Iznadprosječno vrelo nedjeljno jutro rano je otjeralo i to malo lovaca s prostrane blatske ravnice. Po kazivanju onih koji su bili u lovu, prepelice je bilo, no i nju kao da je iznenadio mali broj lovaca. Na pitanje što se dogodilo s lovom na prepelicu, jedan stari „prepeličar“ dao nam je svoje objašnjenje: „U moje vrijeme, prije dvadeset, trideset godina, lov na prepelicu bio je ovdje u začecima i kao takav, bio je izazov za nas tada mlade lovce. Po sekcijama su se formira-

le grupe prepeličara i svake godine pridruživao bi nam se netko od mladih lovaca. Vrijeme je s tom generacijom učinilo svoje, a današnji mladi lovci imaju posve drugačiji pogled na lov. Uvijek su u nekoj žurbi, nisu skloni prihvatiti se tereta organizacije lovova, a malo ih je i zainteresirano za lov prepelice. Na našim tadašnjim druženjima nakon lova okupljali bi se skoro svi lovci iz sekcije, bez obzira na to jesu li ili nisu bili u lovu. Danas ne možeš ni na ručku okupiti jednu veću lovnu grupu, a kamoli...“.

I ove su godine izostale organizirane zajedničke fešte na razini sekcija. Pa ipak, pojedine manje grupe lovaca feštale su odmah poslije lova, a neke tek u popodnevnim satima. Grupa Ive Stojčića iz Ilića ostala je vjerna svojoj tradiciji. Šator su postavili dan prije u vrbovoj hladovini, u nedjelju su neki malo zalovili i onda nastavili druženje. Po onome što se moglo vidjeti, svake se godine broj lovaca u ovoj grupi povećava. „Ovaj dan, glede lova, jedan nam je od najljepših i ne mislimo ništa mijenjati. Kud će bolje od ovoga...“, reče nam Ivo uživajući sa svojim prijateljima u ljepoti prirodnog okruženja i onome što je ponuđeno na stolu.

Otvaranjem lova na prepelicu, lovna sezona u „Mosoru“ i „Jarebici“ krenula je svojim tijekom. U ove tople i sušne dane treba malo povesti računa o stanju u lovištu do otvaranja jesenje lovne sezone. Brojni su izazovi (suša, požari, grabežljivci) kako za okoliš tako i za divljač i u slučaju ugroze reakcija nas lovaca mora biti pravodobna i učinkovita.

Vlado Bošnjak

Pološki lovci

Uzarićani...

Ljutodočani...

Jarani u društvu predsjednika društva Kreše Čavara i lovočuvara Damira Miličevića

Ilićani...

LD „Mosor“ Široki Brijeg **LOVAČKI MALONOGOMETNI TURNIR U LJUTOM DOCU**

Ostvaren glavni cilj turnira – druženje i zajedništvo

Pobjednici turnira, ekipa "Devetaka"

Osim usko lovačkih aktivnosti vezanih za lov i lovište lovci nerijetko organiziraju i dodatne sadržaje koji se uglavnom odnose na druženja i zabavu. To su, primjerice, lovačke večeri, zajednički lovovi, streljačke i kinološke aktivnosti, zajednički ručkovi povodom otvaranja i zatvaranja lovne sezone i još dosta drugih sadržaja od razne grupe, sekcije do društva. U takva događanja spadaju, naravno, i lovački malonogometni turniri. Sekcija lovaca Ljuti Dolac – Biogranci ovog je ljeta uspješno organizirala malonogometni

Kapetanu pobjedničke ekipe pokal je uručio predsjednik "Mosora" Krešo Čavar

Kapetan pobjedničke ekipe

lovački turnir u Ljutom Docu. Na turnir se prijavilo osam ekipe sastavljenih od lovaca iz Širokog Brijega, Mostara i Čitluka. Turnir je trajao sedam dana i svaku večer pratilo ga je dosta lovaca i njihovih gostiju. Uz dobru gastronomsku ponudu i bogatu tombolu, nakon visokih dnevnih temperatura boravak na turniru bilo je

LD „Jastreb“ Dobretići **LOV MEDVJEDA**

Prvi odstrel nakon rata

Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva KSB svojim je rješenjem od 4. ožujka ove godine odobrilo godišnji plan gospodarenja medvjedom, no plan odstrela odobren je tek dopunskim rješenjem od 12. ožujka. Prema tom planu u KSB planirano je izlučiti ukupno 21 jedinku medvjeda različite spolne i dobne strukture. LD-u „Jastreb“ Dobretići odobren je odstrel jedne zrele ženke. Za realizaciju zahtjevnog lova bile su potrebne kvalitetne i pravodobne pripreme. Posjedovanje funkcionalnih lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata bilo je od ključnog značenja. Visoka zatvorena čeka na lokalitetu Malo Vitovlje omogućila je promatranje medvjeda koji su dolazili na hranilište namijenjeno primarno za medvjeda. U sklopu izvršenja plana prehrane i prihrane na hranilište medvjeda je redovito iznošena hrana, a medvjedi su hranilište kontinuirano posjećivali,

zadovoljavajući svoje potrebe za hranom. Usporedno su vođeni razgovori s potencijalno zainteresiranim lovcima. Lovачko društvo moralo je brzo djelovati jer se odstrel morao završiti do kraja ožujka ove godine, kad je kraj lovne 2023. godine. Lovac Mario Franjić, ugledni gospodarstvenik, dobio je prigodu doći do još jednog vrijednog lovačkog trofeja, koju je objeručke prihvatio.

Prije izlaska na čeku na streljani je izvršena provjera streljačkih sposobnosti, odnosno upucanost puške, koju je Mario zadovoljio iz prvog pokušaja. Nekima će se ovaj korak učiniti suvišnim. No medvjed je s jedne strane ekonomski najvrjednija vrsta divljači, a s druge strane i najopasnija vrsta divljači. Precizan hitac je prijeko potreban, kako bi medvjed ostao na mjestu ili blizu mjesta nastrela.

Medvjed se lovi u noćima s mjesecinom, što znači da je vidljivost znatno smanjena. Organiziranje potrage noću velik je sigurnosni rizik za organizatora, a čekanje jutra

Uspješan lov za lovca i stručnog pratitelja

za sigurnost trofeja. Ranjen medvjed, posebice teško ranjen, zalegne blizu mjesta ranjavanja. Ako ne osjeti da je proganjan najčešće i ostane na mjestu gdje je zalegao, a skonča zbog gubitka krvi. Pođu li lovci prerano u potragu medvjed se podiže i nastoji im izbjeći. Osjeti li da su mu lovci preblizu na tragu ne preže se upustiti u sukob s članovima potrage. Kasno pokrenuta potraga pak ostavlja višak vremena grabežljivcima u lovištu koji mogu nasrnuti na neočekivani plijen, posebice jer je u pitanju ljuti protivnik (vuk). Oštete li grabežljivci trofej

Lovcima-malonogmetašima "Kamenjara" pripalo je drugo mjesto

pravo osvježenje. Završna večer turnira održana je 23. srpnja, najprije utakmicom za treće mjesto gdje je ekipa „Klepića“ pobijedila „Džudžane“, a onda i finalnom utakmicom u kojoj je ekipa „Devetaka“ bila bolja od ekipe „Kamenjara“. Uz pokale, nagrada za prvo mjesto bila je pečeno janje, za drugo pečeni

odojak, za treće tepsija ispod sača, za četvrto 200 čeva-pa. Ove jestive nagrade, uz rashlađeno ljutodočko vino potrošile su se na licu mjesta. Za najboljeg igrača turnira proglašen je Dino Salčin, za najboljeg vratara Nikica Soldo, najbolji strijelac je Jadranko Kožul, a u ferpleju pobijedili su „Jaganjci“. Nagrade

Dino Salčin, najbolji igrač i Drago Đolo, lovnik "Mosora"

Najbolji igrač

Jadranko Kožul (desno), najbolji strijelac i domaćin Nedjeljko-Neđo Bokšić

Najbolji strijelac

su uručili predsjednik organizacijskog odbora turnira Nedjeljko-Neđo Bokšić, lovnik LD-a „Mosor“ Drago Đolo i predsjednik „Mosora“ Krešo Čavar. Nedjeljko-Neđo Bokšić prokomentirao je turnir ovako: „Organizacijski odbor turnira zadovoljan je kako je sve proteklo. Glavni cilj – druženje i zajedništvo lovaca u

potpunosti je uspio. Zahvaljujem na pomoći gradu Širokom Brijegu i gradonačelniku Miri Kraljevića, Lovačkom društvu „Mosor“ Široki Brijeg te svim ostalim sponzorima ovog turnira. Turnir ide dalje i ako Bog da vidimo se na ovome mjestu sljedeće godine.“

Vlado Bošnjak

upitno je što će preparator moći učiniti da prikrije nedostatke. U konkretnom slučaju slijedilo je nekoliko izlazaka na čeku u pratnji stručnog vodiča, pažljiva praćenja, dolasci medvjeda i promatranje dalekozorom sve dok nije potvrđeno da je medvjed za odstrel. Kad je medvjed stao u odgovarajući položaj odobreno je pucanje, a onda je uslijedio pucanj. Već po reakciji na pucanj bilo je jasno da je pogodak dobar, što je znatno pojednostavilo daljnji postupak. Odlazak do medvjeda, a nakon toga i čestitke sukladno načelima lovne etike. Nakon veterinarskog pregleda uslijedila je gruba obrada trofeja koji će s pravom zauzeti istaknuto mjesto u Franjićevoj kolekciji lovačkih trofeja. Treba istaknuti da u lovištu „Dobretići“ ima i trofejno vrijednijih medvjeda. Kratko vrijeme za realizaciju odstrela bilo je glavni čimbenik rizika, pa su se i lovac i korisnik lovišta usuglasili da je „bolje vrabac u ruci, nego golub na grani“.

Ivica Drmić

LD „Fazan“ Odžak **LOV SRNJAKA**

Pet tjedana užitka

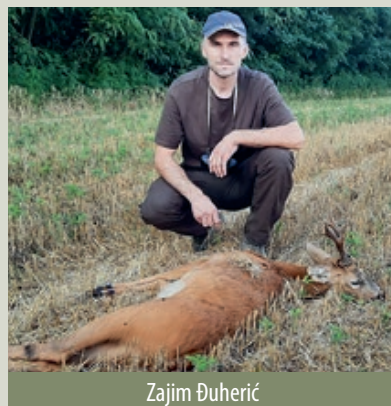
Ovogodišnji lov na srnjaka trajao je od 30. lipnja do 28. srpnja, odnosno do ispunjenja plana odstrela. Na temelju izvješća lovačuvarske službe, odstrijeljeno je 19 srnjaka i pet čagljeva. Dozvolu za lov srnjaka u lovištu kojim gospodari LD „Fazan“ izvadilo je 87 lovaca. Prije otvaranja lovne sezone na divlju svinju i srnjaka, organizirana je provjera preciznosti lovačkog oružja, što je jedan od razloga manjeg broja promašaja nego

nekih prethodnih sezona. Srneća divljač bila je aktivna u sami sumrak i tijekom noći, a dnevne aktivnosti svela je na minimum, a i to pod okriljem guste vegetacije u polju i šumi. Trofejnu vrijednost odstrijeljene divljači utvrdit će komisija za ocjenjivanje trofeja u listopadu.

Nedžad Garić

Mato Udovičić

Zajim Đuherić

Edin Puzić

UZGOJ DIVLJAČI

Farma za uzgoj zečeva „Sportland-SS“ Brčko

Farma „Sportland-SS“ s kaveznim uzgojem zečeva započela je s radom u listopadu 2022. godine, kada je pripremljen i uređen zečinjak sa 64 kaveza te useljeno prvih 20 parova.

U ovoj godini (2024.) farma planira na tržište „izbaciti“ oko 150 jedinki te ujedno povećati broj parova na 35, što bi u 2025. godini omogućilo proizvodnju oko 300

zečeva i njihov plasman na tržište, odnosno isporuku lovačkim udrugama kao primarnim kupcima. Farma, odnosno zečinjak za uzgoj zečeva nalazi se na privatnom posjedu veličine jednog hektara na lokaciji Gornji Brezik, oko 5 km od središta Brčkog.

S obzirom na to da je osnovna djelatnost ove farme uzgoj i prodaja zečeva na bh. tržištu, ovim putem pozivamo sve lovačke udruge zainteresirane za nabavku i unos zečeva u svoja lovišta da nam se obrate s punim povjerenjem.

Risto Stjepanović

LU „Vran“ Tomislavgrad **SEKCIJA VINICA**

Lovci na divlje svinje u lovu na srnjaka

Lovci sekcije Vinica tradicionalno su ljubitelji lova na divlju svinju s lovačkim psima. Poznaju navike te iznimno inteligentne i otporne divljači, dobro poznaju teren na kojem love te područja u koja zalazi i u kojima se zadržava ova divljač. Uspješnom lovu doprinosi i selekcija rasnih pasa goniča, u posljednje vrijeme su to uglavnom posavski goniči. Lov srnjaka poseban je na mnogo načina, od lovca zahtijeva strpljivost, upornost, poznavanje ponašanja i navika divljači koja se lovi te na kraju smirenost u trenutku koji ponekad čekamo i mjesecima. Krški teren obrastao niskim raslinjem s mnogobrojnim nepravilno razbacanim vrtačama idealan je zaklon za srneću divljač i poseban izazov za lovca. Radost prilikom odstrela time biva još i veća.

U životu je općenito lakše učiti na tuđim pogreškama. U Vinici se o lovu na srnjaka, nažalost, učilo na vlastitim pogreškama, ali lekcije naučene na vlastitoj koži pamte

Ante Knezović s odstrelom

se duže i bolje. Ove godine odstrijeljeno je nekoliko trofejno vrijednih srnjaka, iz lovišta je izlučeno i nekoliko neperspektivnih i starih jedinki. Osobno sam imao sreću odstrijeliti srnjaka iznimne ljepote s dodatnim paroškom na rogovlju.

Iza srneće divljači burno je i iscrpljuju-

Stipe Jurčević s odstrelom

će razdoblje parenja. Kako bi u dobroj formi dočekala zimu smanjit će aktivnosti koje će se svesti isključivo na hranjenje i odmaranje. I lovačke aktivnosti u lovištu će se u iščekivanju pogonskog lova na divlju svinju svesti na nadopunu hranilišta, pojilišta i silila.

Stipe Jurčević

LO „Vitez“ Vitez DRUŠTVENO KORISTAN RAD

Lovci gasili požar

Nakon niza godina lovci obiju lovačkih udruga iz Viteza sudjelovali su u društveno korisnom radu. Naime, u blizini vrha Trilja (1298 m), koji se nalazi na rubnom području općine Vitez u blizini granice s Novim Travnikom, izbio je šumski požar koji je prijetio daljnjem širenju. Za gasiti ga, bilo je mnogo otežavajućih okolnosti: teren teško pristupačan čak i pješacima, dugotrajne visoke temperature koje su doslovce osušile vegetaciju, dugo razdoblje bez padalina, velike količine suhog lišća, iglica i granja koje nije uklonjeno nakon sječe, vjetar promjenjiva smjera, loša opremljenost sredstvima za gašenje, porozno tlo sa stijena i kamenjem te dio minski sumnjivih površina. Požar su gasili djelatnici Šumarije Vitez, Služba za zaštitu i spašavanje od požara KSB, lovci i građani pojedinačno. Zborno mjesto svaki dan bila je Šumarija Vitez, odatle se išlo na Zabrđe, a zatim preko Poljane sve do područja u blizini požara. Gasiteljima se svakodnevno obra-

ćao Jasmin Salkić, upravnik Šumarije Vitez, ali istodobno i stručna osoba za provedbu LGO-a u lovištu „Vitez“. On je sudionike akcije upoznao s veličinom opožarene površine, uvjetima na požarištu i planom djelovanja, pri čemu je posebno naglašavao sigurnosne mjere i mjere opreza. Svaka skupina gasitelja dobila bi konkretnu zadaću koju je trebala i realizirati.

Prvo je posječena vegetacija uz šumske putove koji su vodili k požarištu, što je omogućilo približavanje vatrogasnih vozila i traktora s cisternama s vodom požarištu. Interventne skupine potom su išle na rubno područje požara kako bi spriječile njegovo širenje. Izuzetak je bio rub prema kojem se požar širio zbog utjecaja vjetra, gdje se širenje požara moglo spriječiti samo natanjanjem tla velikom količinom vode, što nije bilo moguće. Stoga je na tom pravcu napravljena prosjeka, a posječena vegetacija prebačena je na stranu suprotnu požaru. U isto vrijeme druge su skupine

Upute prije početka akcije

trnokopima uklanjale gorivi površinski sloj i odvajale ga od požarišta, a osobe opremljene brentačama vodom su prskale nova žarišta. Vjetar koji je puhao raspuhivao je vatru poput kovačkog mijeha pa se gašenje ponekad činilo nemogućom misijom. Požar je gašen danju, a noću su niže temperature i rosa išle u prilog gasiteljima. Nekoliko je dana držan pod kontrolom, uz cjelodnevno dežurstvo djelatnika Šumarije koji su pratili situaciju i informirali odgovorne o stanju na terenu.

Vrlo važnom pokazala se radioveza. Na dijelu područja nema signala, pa je nemoguće koristiti mobilni telefon. U takvoj situaciji do punog su izražaja došli radiouređaji. Svaka skupina imala je osobu s radiouređajem, što je bilo vrlo korisno pri iznenadnoj promjeni situacije na terenu. U konačnici planirano je opožarenu površinu veličine oko 4 ha izolirati strojem, skidanjem površinskog sloja zemljišta. S obzirom na to da je požar izbio u srcu šume, nje-

govo je širenje moglo ugroziti područja Zvijezde, Rastičaka, Mliništa i Mutne vode, gdje su veliki kompleksi šume, čime bi bila učinjena velika šteta šumarstvu, lovstvu, poljoprivredi i vodoprivredi.

Opožarena površina bila je prije požara poželjno stanište za divljač. Na maloj površini mogle su se naći čak i jazbine medvjeda, vučji prijelazi, izmeti medvjeda, vuka i divlje svinje, kao i češaline srnjaka kao dokazi privremenog ili stalnog boravka. Naime, tu je divljač nalazila prijeko potreban mir, a sve ostalo (hrana, voda i zaklon) bilo joj je pri ruci.

U revirima 2 i 3, koji su primarno namijenjeni za lov krupne divljači, započelo je postavljanje smjerokaza na prometnicama. Na svim raskrižjima postavljeni su ili će se postaviti smjerokazi koji pokazuju kamo vode prometnice. Kruščićka planina izazov je za brojne ljubitelje prirode, na većinu terena može se doći samo iz jednog smjera, pa ako posjetitelj pogriješi, neće ni doći na željeno odredište. Znanju zalutati i lovci, čak i lokalni stanovnici. Stoga će posjetitelji ubuduće sigurnije putovati ovim lovištem.

Mala skupina ljudi, među kojima je i nekoliko lovaca, izvela je hvale vrijednu akciju

Dio lovaca u akciji gašenja požara

Lokaliziranje požara

održavanja puta za Rašćevac, gdje se nalazi lovačka koliba, nadstrešnica i više lovnogospodarskih objekata u terenu

Lovne jedinice „Hum“. Prvi dan uklonjena je vegetacija na potezima Borovac – Rašćevac i Rašćevac – Smilovišće –

Postavljanje smjerokaza

Gornja Večeriska. Vegetacija je ovdje otežavala čak i kretanje pješaka, a sada ne smeta ni vozilima. Drugi dan akcije

na teren je izišao građevinski stroj koji je izvršio potrebne popravke i poravnanja na putu. Nakon ove akcije ovom se području može pristupiti osobnim vozilom.

Nemar, odnosno ljudski faktor najvjerojatnije je uzrok i ovog požara. Kako i mi lovci tijekom lova na srnjaka češće boravimo u prirodi, a nerijetko i ložimo vatru, potrebno je posvetiti maksimalnu pozornost sigurnosti i vatru potpuno ugasiti prije polaska. Ovakvim aktivnostima mijenja se stereotip o ulozi lovaca u društvu, a lovci su se još jednom potvrdili kao korisni članovi društvene zajednice.

Ivica Drmić

LD „Uskoplje“ Gornji Vakuf-Uskoplje **MODERNI OBJEKTI U LOVIŠTU**

Ulaganje u budućnost

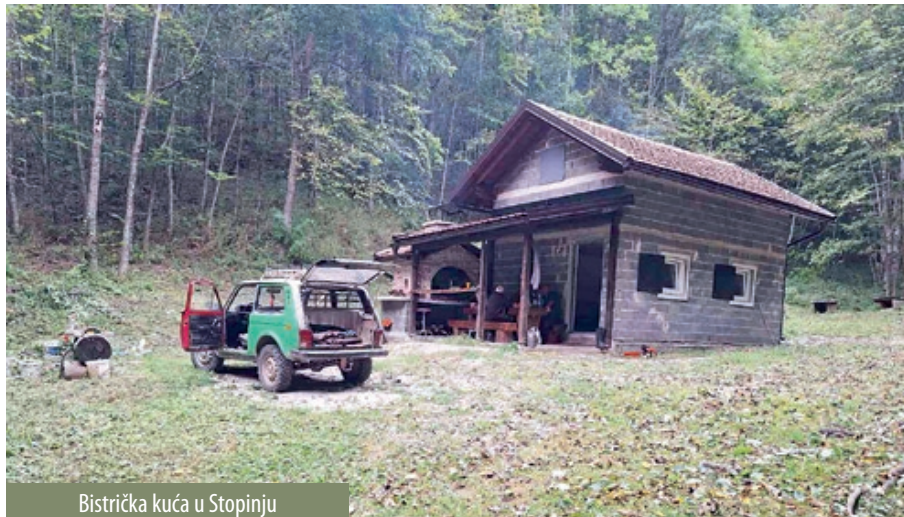

Druženje na Palama poslije radova

Postojanje svakog lovačkog društva temelji se na nekoliko elemenata bez kojih je jednoj takvoj organizaciji zapravo nemoguće postojati. Svaka udruga mora imati kvalitetno, ali i kvantitetno članstvo. Također, lovište je smisao postojanja svakog društva, a na sve to se nadovezuje kvalitetan rad u upravi i stručnoj službi, te naposljetku imovina društva koja je jamstvo opstanka i funkcioniranja same organizacije. S ponosom možemo reći da LD „Uskoplje“ ispunjava gotovo sve ove uvjete, a posebice one koji ovise samo o nama. Tematika lovišta je toliko puta spomenuta da ćemo u ovom članku reći nešto o marljivim ljudima koji usprkos svim zaprekama puni entuzijazma rade na izgradnji i unaprjeđenju infrastrukture u vlasništvu našeg Društva. Prošle godine pisali smo kako smo uredili prostorije na jedan zaista moderan način te ih stavili u funkciju svim članovima, ali i drugim udrugama s područja naše općine. Na tragu ovoga, a poglavito

Ljepotica na Seocu

Bistrička kuća u Stopinju

Voljički ponos na Raduši

livadama na našim Palama. Nije nam teško raditi, a evo i novac smo skupili. Važno je da se družimo, da nas posjete prijatelji lovci i da ovdje i ubuduće stvaramo puno lijepih lovačkih uspomena. Evo, čim nam daju lovište, kod nas fešta koja će se pamtiti“, kaže nam mladi, ali uspješan lovac i predsjednik Voljičana, Tomislav Bikić. Sekcija Ždrimci je prije nekoliko godina gotovo u potpunosti završila objekt na Seocu, lijepoj dolini podno Vranice. Riječ je o modernom objektu s unutrašnjom salom za druženje, zatvo-

nam se smije. E pa smijte se vi, napraviti ćemo je, pa koliko god koštalo i trebalo“, priča nam emotivno o ponosu Bistričana, predsjednik njihove sekcije Matej Jozić. E pa, kako vidite na fotografiji, napravili su je. Također, još jedan objekt koji će još dugo služiti našim lovcima, ali u perspektivi povećati vrijednost same udruge. Osim ove tri nabrojane, vlasnici smo i lovačke kuće na Mačkovcu i kuće na Mačkovcu. Početkom kolovoza je i sekcija Dobrošin, na čelu s novoizabranim predsjednikom Bosiljkom, počela radove na izgradnji nove kuće na Palama, ispod Vranice. Dobrošanima želimo uspješan rad i vrlo rado ćemo s vama podijeliti slike sa „slimena“. S obzirom na to kojom brzinom i energijom Dobrošani rade, nećemo dugo čekati na taj prizor.

Tomislav Perić

nakon ovogodišnjih promjena na čelu pojedinih sekcija intenzivirao se i rad na lovačkim kućama koje su izgrađene na terenu kojem gravitiraju naši članovi. Ono što posebno naglašavamo, svi ovi objekti, ukupno njih pet, izgrađeno je na zemljištu koje je 1/1 vlasništvo Lovачkog društva „Uskoplje“, sa svim pripadajućim dozvolama. Lovачka kuća na Palama - Raduša izgrađena je prije nekoliko godina na zemljištu koje je donirao naš počasni član Ante Soldo, a ove godine, novoizabrani predsjednik sekcije Voljice, u najkraćem roku pokrenuo je akciju postavljanja termoizolacijske fasade na ovom objektu. „Imenjače, ima da je sredimo tako da svaki budući prolaznik prema skijalištu na Raduši zastane pokraj nje i poželi u njoj provesti jednu ili više noći, ali i da bude od pomoći svakom dobronamjernom prolazniku ovim lijepim

renom unutrašnjom nadstrešnicom sa strujom te velikom vanjskom nadstrešnicom. Objekt je opremljen pitkom vodom, strujom te sanitarnim čvorom i spavaonicom na katu objekta. Zaista lijep i reprezentativan objekt na ponos svih Ždrimačana i lovaca Uskoplja. Priča o objektima Lovачkog društva „Uskoplje“ ne bi bila ni približno ispričana dok ne spomenemo objekt u Bistričkoj rici, rajonu Stopinj. „Frende moj, krenuli Stivi i ja pričat o kući, pomalo vozit materijal, koliko stane u autoprikolicu, a pola sela

Mrtva deka kod Dobrošana

Lovce (opet) nitko ništa ne pita

Nakon dva slučaja prometnih nezgoda i stradavanja divljači na magistralnoj cesti M17 čapljinski lovci smatraju da je zbog neizgrađenih odgovarajućih prijelaza na autocesti koridora Vc divljač, u ovom slučaju srneća, na ovakvim vrućinama i bez mogućnosti pristupa lokvama s vodom potpuno izgubila kompas

Usamo tjedan dana, na magistralnoj cesti M17 Čapljina – Mostar, dionica kroz Bivolje Polje, skoro na istome mjestu, zabilježena su dva slučaja prometnih nezgoda u kojima su stradale dvije srne. Na svu sreću, nije bilo ljudskih i materijalnih stradanja, a sve je moglo biti kobno jer se ovih dana, u špici ljetne sezone, bilježi veliki promet na ovom dijelu M17.

Do sada, na ovom području nisu zabilježene prometne nezgode s divljači, a pogotovo nisu zabilježena stradavanja srneće divljači. Istina, na prometnici su istaknuti znakovi upozorenja da može biti divljač na putu, ali kako kažu lokalni lovci do sad su zabilježena stradanja jazavaca, kuna i lisica.

Uz pomoć čapljinskih lovaca, prije svega Zdravka Pranića, tajnika LD-a „Galeb“, došlo se do pretpostavke od kuda srne na magistrali koja je opet pod ingerencijom Cesta Federacije BiH. Lovci smatraju da su srne jednostavno ostale uskraćene za svoj uobičajeni migratorni put. Naime, na trasi autoceste od Počitelja do Stanojevića kroz čapljinsku općinu, koja se nalazi tek nekoliko stotina metara iznad M17 i koja se proteže u duljini od desetak kilometara, postavljena je zaštitna ograda, a nije

izgrađen ni jedan prijelaz za divljač. Lovci ističu da postoje samo dva potputnjaka i to ne za životinje nego su oni „univerzalni“, i za ljude i za poljoprivredne strojeve, a valjda su predviđeni i za divljač...

„Na te prolaze možda se mogu naviknuti lisice i jazavci, ali za plemenitu divljač kao što su srne to ne može biti prolaz. Smatramo da su srne nakon što im je žicom prepriječen uobičajeni migratorni put lutajući sišle s brda prema Neretvi i tako stigle na magistralu gdje su stradale. Jednu dojavu smo dobili od policije, a drugu od savjesnih vozača. Još jednom ću istaknuti da smo svi imali sreće jer nije bilo ni ljudskih žrtava, ni materijalne štete, a s obzirom na frekvenciju prometa i brzinu s kojom se vozi, ne smijemo ni pomisliti što se moglo dogoditi.

Bez obzira na to jesu li ove naše postavke u cijelosti točne, mi smo jako nezadovoljni kako se gradila i autocesta na koridoru Vc i kako se planira graditi Jadransko-jonska cesta kroz čapljinsku i stolačku općinu. Radi se i gradi bez plana zaštite, naši se stavovi na uvažavaju, procjene o utjecaju novih prometnica na okoliš donose se ad hoc, bez pravog monitoringa i konzultaci-

Prometni znak "Divljač na cesti" upozorava, ali...

ja", ističe tajnik Pranić.

Svojedobno smo u svojstvu novinara svjedočili jednoj od prvih rasprava o utjecaju novih prometnica na okoliš, još 2016. godine, s koje je osvrt objavio i Večernji list. Riječ je bila o Studiji procjene utjecaja na okoliš za izgradnju dionice Buna – Počitelj. Studiju su prezentirale Suada Numić, stručna savjetnica u Federalnom ministarstvu okoliša i turizma i Aida Muminović, u ime ovlaštene konzultantske kuće CE-TEOR Sarajevo. U žustroj raspravi koja se vodila između spomenutih dama i članova lovačkog ceha, tajnik Pranić je najprije istaknuo „kako lovačko društvo pri izradi te studije nikad nitko nije kontaktirao“, te upozorio kako, primjerice, prolaz za vuka treba biti „između 80 i 100 metara, a ne neka cijev ili cestovni prolaz“.

„Kroz takve prolaze samo muka može natjerati vuka“, kazao je slikovito u toj raspravi tajnik Pranić, te naglasio da njegov stav nije lovački hir nego čisto znanstveno pitanje. Lovci su tada iznijeli i niz drugih primjedbi uz ostalo kao primjer, naveli

Jedna od srna stradalih na cesti

su da je prema prezentiranoj studiji, prebrojavanje gmazova obavljeno u veljači, „iako svatko zna da je za njih tada sezona mirovanja!“ Međutim, očito je da ozbiljna lovačka priča nije pila vode pa na dijelu autoceste na koridoru Vc kroz čapljinsku općinu, ukupne dužine dvadesetak kilome-

tara, nema ni jedan prijelaz za životinje kakve vidamo na hrvatskim autocestama. Bez obzira na stradanje divljači, to je činjenica koja se ne može pobiti.

„Tema je ozbiljna, odobrili su i studiju utjecaja na okoliš za Jadransko-jonski smjer, na koju smo mi lovci i predstavnici

Parka prirode „Hutovo blato“ imali niz ozbiljnih primjedbi, zbog kojih je ona bila i odbijena, ali na kraju nas opet nitko ništa nije pitao. Opet nema ni jedan prijelaz za životinje, žica će, dakle, biti od Stanojevića do Počitelja, te će se preko Hotnja spustiti na kanjon rijeke Bregave i njime će ići do granice s

općinom Stolac, tj. do spajanja s cestom Stolac – Neum. Znači, cijela će dubravska visoravan ostati u izolaciji, a divljači će biti zapriječen pristup Nerevti, Bregavi i jezerima Hutova Blata...“, više nego opravdano nezadovoljni su čapljinski lovci.

Dušan Musa

LU „Sava“ Orašje ZAVRŠEN LOV NA SRNJAKA

Sezona trajala dvadesetak dana

Ovogodišnji lov na srnjaka u lovištu „Orašje“ počeo je 18. svibnja i trajao je do 9. lipnja, do kada je odstrijeljeno svih 20 planiranih srnjaka. Poslije toga, do 31. srpnja, nastavljen je lov na čaglja.

Ni ove godine prva dva odstrijeljena srnjaka nisu pripala udruzi za njezine potrebe, što su lovci sa zadovoljstvom prihvatili i već prvog dana lova odstrijeljeno je pet srnjaka. Tijekom trajanja sezone lova, u sekcijama Bok,

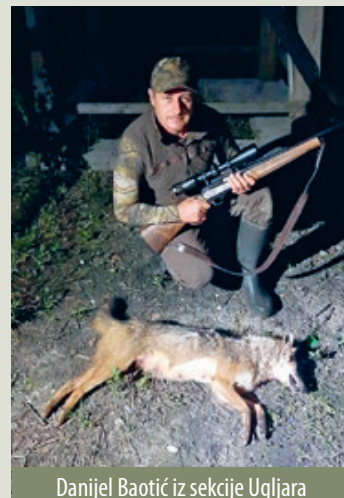
Tolisa i Oštra Luka odstrijeljena su po četiri srnjaka, u sekciji Matići tri, u sekcijama Donja Mahala i Orašje po dva, u Ugljari, Vidovicama i Kopanicama po jedan, jedino je sekcija Kostrč ove sezone ostala bez ulova.

Odluka da svaki lovac koji odstrijeli čaglja bude nagrađen s 50 KM vrijedila je i ove godine, što se pokazalo opravdanim te je odstrijeljeno ukupno devet čagljeva.

Odlučna vijest je saznanje da su

Luka Knežević iz sekcije Vidovice

Danijel Baotić iz sekcije Ugljara

lovci u lovištu vidjeli košute i jelene, što je svojevrsno jamstvo da će se u budućnosti povećati broj ove divljači.

Komisija za ocjenjivanje trofeja na čelu s predsjednikom Elvi-

som Zahirovićem ima obvezu do kraja kolovoza ocijeniti stečene trofeje srnjaka, a lovci su obvezni donijeti ih na ocjenjivanje.

Blaž Živković

LD „Fazan“ Odžak LOV NA PREPELICU, DIVLJEG GOLUBA I GR LICU

Lov u punom jeku

Ovogodišnji lov na prepelicu, divljeg goluba i grlicu u odžačkom lovištu otvoren je 4. kolovoza. Prepelica se može loviti nedjeljom izjutra od 6 do 9 sati i popodne od 17 do 20 sati. U jednom lovnom danu jedan lovac može odstrijeliti najviše pet prepelica.

Mnoge parcele u Posavini zasijane su pšenicom i drugim kulturama i lovci se

nadaju da ih vlasnici neće odmah poslije žetve popaliti i zaorati. Ako bi se to dogodilo, prepelice bi u kolovozu i rujnu ostale bez hrane i odmorišta, a lovci i njihovo lovačko društvo bez kolača od lovnog turizma. Naime, komercijalni lov na prepelicu je isplativ jer lovačko društvu tu nema značajnih ulaganja, a jako je popularan i donosi dobru zaradu.

Nedžad Garić

Rješenje je u učenju i u ljudima koji imaju i znanja i ideja

Lovački savez Herceg Bosne u zadnjih je nekoliko godina u svoje članstvo primio nekolicinu novih članica koje nisu lovačke udruge što je zapravo svojevrsni otklon od ustaljenog klišeja da su samo lovačke udruge njegove članice. Glavni razlozi za to su provedba jedinstvene lovne politike na prostorima na kojima Savez djeluje i radi u smislu objedinjavanja svih korisnika lovišta u jedan savez, pružanje

privatnu djelatnost i radim nešto što volim. Jednostavnim riječima rečeno, Podgora je lovna agencija koja se bavi organiziranjem lova i foto-lova na sitnu i krupnu divljač za domaće i strane goste-lovce, u skladu sa zakonskim propisima i regulativama.

Što je bila ideja i cilj njezina osnivanja?

Ideja o Podgori bila je ideja moga oca, čovjeka koji je

i kojim infrastrukturnim i ljudskim resursima trenutno raspolaze?

Podgora djeluje na području općine Bosansko Grahovo, gdje surađuje s lovačkim udrugama korisnicima lovišta s tog područja i za sada ne želi ići previše „daleko“, jer mislimo da u ovom trenutku svaka lovna agencija treba poštovati principe teritorijalnosti i kolegijalnosti koji su izuzetno bitni za ostvarivanje

ljudskih resursa, za Podgoru rade najbolji vodiči i terenski operativci iz lokalnih lovačkih udruga Risovca i Ždrala, ljudi s velikim lovačkim iskustvom i znanjem, predvođeni Milanom Trivanom-Mićkom, glavnim vodičem agencije Podgora. U Podgori smatramo da su ljudi njezino najveće bogatstvo i zato ulažemo u njih kroz različite vidove obuke, od lovstva i zakonodavstva do učenja stranih jezika.

jedinstvene potpore i servisa, predstavljanje i zastupanje, kao i zbog ispunjavanja određenih zakonskih uvjeta vezanih za članstvo u Savezu svih korisnika lovišta. Jedna od tih novih članica Saveza je i Podgora d.o.o. iz Bosanskog Grahova, koju kroz razgovor s njezinim vlasnikom Sašom Ivankovićem, predstavljamo u ovom serijalu.

Što je zapravo Podgora, koja joj je osnovna djelatnost i čime se bavi?

Podgora d. o. o. je agencija koja je nastala iz želje da u rodnom kraju otvorim

strašno žalio što je ovaj naš kraj toliko zapušten i neiskorišten, i oduvijek me nagovarao da dovedemo turiste i da svijet upozna ljepote ovoga kraja i podneblja. Njegova ideja je bila da Podgora bude turistička agencija i da se bavi turizmom općenito, ali ja sam shvatio da još uvijek nemamo uvjete za bavljenje takvim turizmom i da ne možemo kvalitetno realizirati turističku ponudu, tako da smo se opredijelili za lovni turizam.

Na kojem području (teritoriju) Podgora težišno djeluje

ciljeva kvalitetnog zadovoljenja gostiju i ispravnog rada u smislu poštovanja zakonskih odredbi. Što se tiče infrastrukturnih objekata oni se nalaze na mome privatnom zemljištu u srcu sadašnjeg gospodarskog lovišta Gnjat, gdje osim sjedišta agencije imamo i novoizgrađeni objekt u kojem ugošćujemo naše goste, domaće i strane. S obzirom na to da unutar lovišta Gnjat posjedujemo vlastite parcele livada i šuma, cilj nam je i motiv da u budućnosti postanemo i koncesionari istoimenog lovišta. Glede

Tko su najčešći gosti, odakle dolaze, koje usluge im nudite i koliko su zadovoljni uslugama?

Najčešći gosti naše agencije su Talijani, lovci na pernatu divljač i veliki ljubitelji te vrste lova. Srećom kod naših domaćih lovaca nema interesa za tom vrstom lova tako da nema ni problema sa stranim lovcima, jer naši lovci više vole loviti krupnu divljač, u protivnom bi bilo zaista komplicirano. Našim gostima nudimo lov pernate divljači, smještaj u našim smještajnim objektima,

Naši prostori i naša lovišta golem su potencijal za bavljenje lovnim turizmom, ali da bismo mogli iskoristiti taj potencijal moramo razmišljati unaprijed i težiti visokim ciljevima, a ne i dalje živjeti od „stare slave“ i umišljenih zasluga

vodiče koji barataju njihovim jezikom. Također, gostima nudimo mogućnost iznajmljivanja oružja te kompletnu organizaciju putovanja, praktično od momenta kada krenu od svoje kuće iz Italije pa sve do povratka. Podgora im organizira sve i brine se o svemu. Bez lažne skromnosti mogu reći da su naši gosti izuzetno zadovoljni našom uslugom i načinom na koji im je pružamo.

je i činjenica da su isti ljudi na čelu lovačkih udruga deset pa i dvadeset godina, nema pozitivne selekcije, nema mladih ljudi, a oni sami ne nadograđuju svoje znanje i vode udruge i lovstvo onako kako se to radilo prije trideset i više godina. Najveći problem kod nas je neznanje, nepoznavanje i nepoštovanje zakona, problem je što je kod nas lov dostupan svima, i nema učenja, nema nado-

Kako unaprijediti lovstvo i lovni turizam na ovim našim prostorima?

Lovstvo i lovni turizam treba prepustiti stručnim, ozbiljnim i dokazanim ljudima iz ove branše, pustiti ih da rade i nadzirati njihov rad. Već sam spomenuo učenje, dakle edukacija na svim razinama. U Županijskom vijeću za lovstvo Hercegbosanske županije i u Lovачkom savezu Herceg Bosne ima dosta stručnih osoba,

uz malo više sluha i razumijevanja institucija koje se bave ovom gospodarskom granom a svjesno ili nesvjesno zanemaruju njezin razvoj i promidžbu. Mislim da lovni turizam ima budućnost, ali ne samo kao lovni turizam nego kao turizam uopće. To je neiscrpna oblast od koje bismo svi mogli imati koristi, počevši od lovaca, lovnih agencija, lovačkih udruga, lokalne zajednice, županije i na kraju države.

S kojim se problemima i poteškoćama susrećete u radu i kako ih nadići?

S ponosom mogu reći da Podgora sve svoje zakonske obveze ispunjava u potpunosti, i da nema problema s te strane. Ali poteškoća i različitih prepreka ima dosta, počevši od nacionalne netrpeljivosti koja je, nažalost, još uvijek prisutna na ovim prostorima, pa do loše definirane zakonske regulative vezane za dodjelu lovišta na korištenje kao i za korisnike lovišta. Ovdje naravno mislim na gospodarska lovišta. Problem

gradnje znanja, bilo da je riječ o običnim lovcima, bilo o ljudima u različitim institucijama. Mislim da je učenje rješenje. Što više budemo znali to ćemo se više poštovati, lakše surađivati, bolje voditi lovišta i na kraju krajeva svi ćemo i više profitirati u svakom smislu. Mislim da imamo dosta stvari na kojima trebamo raditi i naći rješenja, ali moramo početi od početka, od nas samih, od lovaca, lovačkih udruga, inspeksijskih službi, ministarstava, pa jedno po jedno. Uvjeren sam da zajednički sve možemo.

inženjera, profesora, magistara i doktora znanosti, koji su to u pravom smislu riječi, koji imaju ideje, koji posjeduju veliko znanje i mislim da bi te ljude trebalo „iskoristiti“ bolje i više za sveopće dobro.

Ima li lovni turizam budućnost i koja je vaša poruka za kraj?

U naprednom svijetu lovni turizam je već odavno vrlo prosperitetna djelatnost. Lov je u svijetu privilegij imućnih ljudi. Naši prostori, naša lovišta, velik su potencijal za bavljenje lovnim turizmom

Poruka je da mi imamo puno mogućnosti, rijetko videnu prirodu, prirodna bogatstva, prirodne ljepote, ali gubimo snagu i energiju na međusobnim svađama, zavistima, kavanskim pričama, a slabo radimo na usavršavanju nas samih. Moramo početi razmišljati deset godina unaprijed, težiti postavljanju visokih ciljeva i njihovu ostvarivanju, a prestati živjeti od „stare slave“ i umišljenih zasluga.

Ivica Lučić

Zahtjevan, ali višestruko koristan posao

PIŠE TOMISLAV PERIĆ

Uzgoj divljači dinamičan je i perspektivan poziv koji zahtijeva dosta truda, učenja i suradnje sa stručnjacima iz različitih oblasti, ali može donijeti višestruku korist i uzgajivaču i lovištu za koje se divljač priprema

PRIRODNI UZGOJ DIVLJAČI

Prirodni uzgoj divljači osnovni je oblik uzgoja i temelji se na trajanju gospodarenja staništem i životinjskim svijetom. Svrha mu je očuvanje izvornih životinjskih zajednica uz fondove divljači pri kojima nastaju podnošljive štete na poljoprivrednim usjevima. Prirodni uzgoj divljači temelji se na minimalnom uplitanju ljudi u ekosustave, a provodi se u otvorenim i zatvorenim lovištima površine veće od 1000 ha. U ovom obliku uzgoja ovlaštenik prava lova dužan je provoditi mjere tehničkog uređenja lovišta kako bi se unaprijedila kvaliteta staništa, pomagati divljači

tijekom nepovoljnih vremenskih uvjeta, brinuti se o zdravlju te provoditi propisane mjere izlučivanja divljači iz lovišta. Cilj ovog uzgoja je zdrava divljač, dobre kondicije i kvalitetnih trofeja. Pri tome lovoza-kupnik mora provoditi sve mjere zaštite usjeva, voćnjaka i drugih poljoprivrednih dobara, a uvjet za ovaj tip uzgoja divljači je odobrena lovnogospodarska osnova.

KOMBINIRANI UZGOJ DIVLJAČI

Kombinirani uzgoj divljači je objedinjavanje postupaka prirodnog i intenzivnog uzgoja divljači. Ovaj tip uzgoja divljači nastao je krajem XIX. stoljeća, kad se na po-

jedinim posjedima bogatih grofova i vlastele koristio kao nadomjestak prirodnog uzgoja, poglavito pernate divljači, na način da se olakšalo prezimljavanje izgradnjom volijera kao zimovnika. Divljač se, dakle, hvatala pred zimu, smještala u volijere i puštala ponovno u proljeće. Kombinirani način uzgoja za cilj ima povećati postotak preživljavanja, ali i kvalitetu same divljači. Ovaj model ima zadaću ukloniti poznate nedostatke farmskog uzgoja, poput intenzivnog uzgoja fazana, pri čemu su fazanski pilići zakinuti u razvoju sposobnosti prepoznavanja predatora, skrivanja, traženja hrane i sl. Kombinirani uzgoj će prakticirati da oplodena fazanska jaja postavi

u gnijezdo domaće kokoši, koja će nakon izvaljivanja pilića iste podučiti osnovnim vještinama potrebnim za preživljavanje u otvorenom staništu. Postotak preživljavanja tako uzgojenih pilića fazana znatno je veći od onih uzgojenih u kavezu.

FARMSKI UZGOJ DIVLJAČI

Gledano prema vrstama divljači, ovaj način uzgoja najduže je prisutan kod pernate divljači. Osim ptica, u novije vrijeme znatan udio farmskog uzgoja zauzimaju i nerčevi, jeleni, divlje svinje te ponegdje kavezni uzgoj zeca. Ovaj tip uzgoja orijentiran je na proizvodnju mesa, krzna te zadovoljenje lovnih potreba. Također, ovaj tip uzgoja nezamjenjiv je u zaštiti ugroženih vrsta poput zeca, trčke ili u pojedinim europskim zemljama tetrijeba gluhana, koji su namijenjeni za ponovno napučivanje otvorenih staništa i oporavak prirodne populacije.

KAVEZNI UZGOJ ZECA OBIČNOG

Znatno smanjenje populacije zečeva multikauzalne je prirode s naglaskom na ljudsko djelovanje, bilo lovom, uništava-

njem prirodnog staništa ili lovostajnom zaštitom grabežljivaca kojima je zec na vrhu prehrambene piramide, a broj tih grabežljivaca u većini je naših lovišta prevelik. Upravo ova depopulacija povećala je zanimanje i razvoj intenzivnog kaveznog uzgoja zeca. Dvije su osnove prednosti ovog postupka. Prvi i najznačajniji je oporavak populacije u područjima gdje je broj zečeva sveden na minimum, ili, uvođenjem ovako uzgojenih životinja na područje koje ima stabilnu populaciju za posljedicu će imati povećanje genetske različitosti, povećane otpornosti na zarazna bolesti te kvalitetniji prinos mesa. Također, povećat će kvalitativnu ponudu određenog lovišta odnosno unaprijediti lovnu ponudu. Ipak, ne smije se dopustiti da kavezni uzgoj zeca zamijeni prirodni, nego samo da ga nadopuni stabiliziranjem matičnog genofonda. Uzgoj se provodi u različitim kavezima, koji se primarno razlikuju u materijalima od kojih su izgrađeni, veličini pojedinih komora i sl. Rasplodni parovi se najčešće uparuju u omjeru od 1:1 do 1:2, čak i više u korist ženki, sukladno mogućnostima i interesu uzgajivača odnosno uvjetima kojima raspolaže. Reprodukcijski vijek jednog para iznosi 3 – 4 godine. Pri odabiru životinja za uzgoj, veliku pozornost treba posvetiti njihovoj vanjštini. Jedinka treba biti tipični pripadnik svoje vrste, standardne težine, pravilne građe, sjajne dlake, čistih tjelesnih otvora, uredna apetita, bez vidljivih ozljeda i otekline, blaga temperamenta itd. Najbolje rezultate pokazuju jedinke uzgojene u uvjetima klime i vegetacije koji su jednaki onima u kojima će boraviti nakon puštanja u prirodu. Ako se rasplodni zec nabavlja iz prirode ili drugih uzgajališta potrebno ga je staviti u karantenu trajanja 30-ak dana i pritom obaviti koprološke pretrage te tretirati životinju protiv zaraznih i parazitarnih oboljenja. Prvo parenje odvija se otprilike kao i u prirodi, najčešće u siječnju. Prva legla javljaju se krajem veljače odnosno početkom ožujka i obično su brojceno slabija i manje otporna od onih koja će se javiti kasnije tijekom godine. Zadnje leglo očekuje se u rujnu, stoga reproduktivno mirovanje traje samo 3 – 4 mjeseca. Zečica nosi 42 dana, može se pariti nekoliko dana prije koćenja. Ovo se naziva superfetacija i posljedica je dvorožne maternice. Godišnje daje 3 – 6 legala, s prosjekom od 1 do 5 zečeva. Do starosti

od 23 dana ostaju s roditeljima nakon čega se premještaju u kaveze za mlade do starosti od 70 dana odakle idu u poligon za prilagodbu odnosno za podivljavanje. Zečevi se hrane jednom dnevno i hranidba je tipična jer je riječ o izrazitom biljojedu. Od iznimne važnosti je održavanje higijene kaveza, hranilica, pojilica i druge prateće opreme. Posljednja faza uzgoja odnosno podivljavanje može se provoditi ili kod uzgajivača ili u samom lovištu kojem su zečevi namijenjeni. Ako je riječ o lovištu, potrebno je mlade zečeve zaštititi od dlakavih i pernatih grabežljivaca te im omogućiti optimalne uvjete za prilagodbu na stanište, odnosno snalaženje u skrivaanju, pronalasku hrane i sl.

FARMSKI UZGOJ FAZANA

Fazan je najčešće uzgajana vrsta pernate divljači. Tehnologija uzgoja fazana temelji se na pravilnom formiranju jata koje se osniva u određenim spolnim omjerima. Mužjaci fazana su poligamni (pare 3 – 4 koke), u intenzivnom uzgoju se formira jato od jednog mužjaka i 6 – 8 koka. Skupni način držanja rasplodnih jedinki u zadnje je vrijeme gotovo pa napušten, pa se grade „obiteljske“ volijerke za svako matično jato posebno, s površinom od 1,5 m² po jedinki. Početak sezone parenja poklapa se s meteorološkim početkom proljeća, a jata krenu nositi u prvoj polovici travnja. Koka u jednoj sezoni snese 40 do 60 jaja. Ona se skupljaju ujutro i predvečer, skladište u tamnoj, suhoj i dobro provjetroj prostoriji u kojoj je stalna temperatura između 12 i 15 °C, a relativna vlažnost 60 %. Stalna kontrola temperature u prostoriji od esencijalnog je značenja jer povećanje temperature dovodi do recipročnog smanjenja valjanja fazanskih jaja. Primjerice, ako temperatura u skladištu dosegne 18 °C, valjivost pada na 50 %, a ako temperatura dosegne 26 °C, valjivost je 0 %. Jaja u skladištu smiju biti najduže šest dana, kasnije svakim danom također opada valjivost jaja. U skladištu se jaja lampiraju, dezinficiraju i selektiraju. Za inkubaciju koristimo višeslojni inkubator sa stalnim ventiliranjem i automatskim okretanjem jaja koje se namješta po potrebi (najčešći interval je oko dva sata). U inkubatoru se održava stalna temperatura od 38 °C, a relativna vlažnost 60 %, u trajanju razdoblja inkubacije od 21 dana. Sedmog i osamnaestog dana provjerava-

mo vitalnost zametka. Probijanje ljuske jaja obično započinje 21. dan, te se jaja tada premještaju u valionike. U intenzivnom uzgoju valjivost od 80 % smatra se uspješnom. Pilići iz jaja izlaze potpuno opernačeni i sposobni za samostalno kretanje. U valioniku ostaju dok se ne osuše, nakon čega se premještaju u objekte za uzgoj podmlatka. Sami uzgoj odvija se u tri faze. U prvoj fazi pilići su smješteni u višekratne kavezne sisteme s podnim grijanjem. Prvog dana uzgoja temperatura je 32 do 33 °C, a svaka tri dana postupno se smanjuje za jedan stupanj. Pilići ovdje ostaju dva tjedna, prvi dan ne jedu ništa (troše žumančane rezerve), a kasnije se hrane smjesom bogatom proteinima (Starter s minimalno 28 % bjelančevina). Pilići 4. do 7. dana dobivaju antibiotik u vodi, a 14. dana se obavlja jednokratna vakcinacija protiv atipične kuge peradi. U drugoj fazi podmladak ostaje do 35 dana starosti, a nalazi se u tzv. umjetnim kvočkama, to su kućice veličine 3 m², s grijačima i dvostrukim ispustima. Hrane se „groverom“ s minimalnim udjelom proteina od 22 %, a u hranu se dodaju probiotici te kokcidiostatici (antiparaziti). U ovoj fazi temperatura se smanjuje od 28 °C prema niže, a pilići se prilagođavaju kretanju po tlu i vanjskim vremenskim uvjetima. Nakon petog tjedna mladi se fazani prebacuju u stabilne volijere za fazansku divljač gdje ostaju do prodaje i puštanje u prirodu. U ovoj, trećoj fazi hrane se „finisherom“. Fazani se ne puštaju prije 7. tjedna starosti, a optimalno nakon

3 do 4 mjeseca. Prije puštanja potrebno je pripremiti teren, što se primarno odnosi na redukciju broja pernatih i dlakavih grabežljivaca.

VAŽNIJE TEHNOPATIJE U UZGOJU DIVLJAČI

Manipulativna miopatija je složena, nezaražna bolest od koje obolijevaju različite vrste životinja, a povezana je sa stresom prilikom manipulacije, pretjeranom mišićnom aktivnošću i strahom. Bolest se očituje oštećenjem poprečno-prugaste muskulature i srčanog mišića. Ovisno o razvoju simptoma, životinje mogu naglo, nakon samo nekoliko minuta uginuti, što je odlika perakutnog oblika. U akutnog obliku doći će do povećanja tjelesne temperature, životinje su snuždene, mogu ležati zbog pucanja mišića. Ako životinja prebrodi oštećenje srčanog mišića, bolest će prijeći u kronični tok te će ta životinja šepati, slabo se razvijati, imati manju tjelesnu masu. Liječenje se ne provodi i uglavnom je neuspješno, a sva pažnja usmjerena je na profilaksu. Manipulacije životinjama potrebno je prilagoditi vanjskim uvjetima (po višoj vanjskoj temperaturi veća je mogućnost pregrijavanja, kad je vjetrovito životinje su nervoznije). Također i objekte za hvatanje treba prilagoditi pomoću hodnika, prostorija za hvatanje i sl. Meso divljači oboljelo od ovog poremećaja nije opasno za zdravlje ljudi, ako nije, na vlastitu ruku, tretirano veterinarskim pripravcima i lijekovima.

Tehnopatije u uzgoju pernate divljači možemo podijeliti u nekoliko faza, ovisno o fazi uzgoja odnosno dobnoj kategoriji uzgajane pernate divljači. Razlikujemo: tehнопатije rasplodnog jajeta, tehнопатije embrionalnog razvitka u inkubiranim jajima, tehнопатije pilića u dobi do 14 dana, tehнопатije podmlatka do pet tjedana te tehнопатije fazana starijih od pet tjedana. Tehнопатije rasplodnog jajeta najčešće su posljedica traumatske ozljede fazanskih koka zbog parenja s mužjacima koji se ponašaju nasrtljivo. Može doći do unutarnjih ozljeda zbog kojih koke ugibaju ili do nastanka rana odnosno ozljeda koje se inficiraju s posljedičnim nakupljanjem gnoja i naposljetku smrću koke. Prevenciju ovih ozljeda provodimo tako što neposredno prije formiranja jata, mužjacima podrežemo kljun i tzv. ostruge (rudimentirani peti prst koji je znatno bolje razvijen kod mužjaka nego kod ženke fazana).

Tehнопатije embrionalnog razvoja u inkubiranim jajima usko su vezane za uvjete u kojima se sama inkubacija odvija. To se ponajprije odnosi na inkubator, koji treba pružiti optimalne uvjete za razvoj, kao što su temperatura, vlažnost, strujanje zraka i ritmično okretanje jaja. Ako čak i jedan od ovih uvjeta nije na zadovoljavajućoj razini, doći će do različitih poremećaja u rastu i razvoju. Stoga je prije svega potrebno osigurati kvalitetan inkubator.

Tehнопатije do 14 dana starosti najčešće se očituju kao zaostajanje žumančane vreće, upale pupka i druga stresna stanja koja su usko povezana i većinom se javljaju zajedno. Žumančane kese ostaju 48 sati na tijelu nakon valjanja pružajući izvor hrane pilićima, a ako se ne resorbira u roku od 72 sata postaje strano tijelo kojeg se organizam nastoji riješiti, a zbog svog sadržaja izvrsna je podloga za rast i razvoj mikroorganizama te izvor infekcija. Jednako tako, ako se pupak ne zatvori na vrijeme, jako brzo dolazi do infekcije, pa su ova dva procesa usko povezana. Kako bi ih spriječili potrebno je pravilno dozirati hranu i vodu, što manje stresirati životinje odnosno pružati im optimalne životne uvjete. Nakon dva tjedna pilići dolaze u prvi kontakt s podlogom i vanjskim uvjetima, stoga najčešće stradaju od zime, jakih padalina i sl. Nakon pet tjedna otporniji su na vanjske uvjete, ali mogu oboljeti od bakterija iz roda *Clostridium* koje se nalaze u tlu.

Od sve pernate divljači, fazan se najčešće uzgaja

Utjecaj nadmorske visine i meteoroloških uvjeta na pogodak

Utjecaj nadmorske visine i meteoroloških uvjeta ne smiju se promatrati odvojeno. * Sila otpora izravno je razmjerna gustoći, pa će se i sila otpora smanjivati s povećanjem nadmorske visine. * Promjene temperature, barometarskog tlaka i relativne vlažnosti imaju zanemariv utjecaj na promjenu sile otpora, a time i odstupanje pogotka

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Pretpostavimo da je lovac, nakon kupnje optičkog ciljnika i njegove ugradnje na pušku kuglaru, uz angažiranje stručnjaka ili metodom „uradi sam“, upućao pušku s odabranim streljivom na udaljenost koju je preporučio proizvođač streljiva. Lovac je prezadovoljan jer je probni hitac pokazao odstupanje od idealnog pogotka manje od polovine klikova za namještanje po visini i po pravcu. No, što je time dobio i kakve su garancije da će odstupanja na različitim udaljenostima iz balističkih tablica odgovarati tabličnim odstupanjima? Što lovac može očekivati ako neće loviti isključivo u istim ili sličnim uvjetima? Razmotrimo sljedeći scenarij: u sklopu priprema za nadolazeći lov na divokozu lovac je otišao na streljanu provjeriti upucanost puške. Streljana se nalazi na 500 m nadmorske visine. Tri

hitca su u odličnoj grupi, a pogoci su tamo gdje bi i trebali biti. Lovac odlazi u lov na Biokovo loviti divokozu u pratnji stručnog vodiča. Uočavaju divokozu. Nakon promatranja kroz dalekozor pratilac je zaključio da je grlo za odstrel. Mjerenje pokazuje udaljenost od 250 m, a teren ne dopušta lovcu prići bliže divljači. Hitac se temeljito priprema, postavljen je i stalak, koji bi trebao osigurati precizniji hitac. Zbog teškog terena lovac se odlučuje za hitac u kralježnicu, koji bi trebao osigurati pad u vatri. Lovac je uzeo u obzir kosi hitac, odredio potrebne korekcije i namjestio ih na kupolama optičkog ciljnika. Slijedi hitac, nakon čega slijedi razočarenje. Divokozu je pobjegla. U pitanju je ili promašaj ili ranjavanje, koje se nastojalo izbjeći po svaku cijenu. Većina lovaca sa skromnijim poznavanjem

balistike bit će razočarana odgovorom, koji je za lovca uglavnom nepovoljan. Jedan od razloga svakako je odstupanje atmosferskih i prostornih uvjeta pri upucavanju u odnosu na uvjete pri kojima su rađene balističke tablice. Ovaj članak upravo je posvećen utjecaju atmosferskih i prostornih uvjeta na položaj pogotka. Kad zrno napusti usta cijevi oružja, njegovo se putovanje nastavlja kroz zrak kao medij. Pojedine fizikalne veličine imaju veći ili manji utjecaj na putanju zrna. Kroz povijest znanstvenici su proučili njihov utjecaj, a stečeno znanje primijenila je i industrija streljiva. Stoga su sadašnje balističke tablice napravljene ili u standardnim meteorološkim uvjetima ili preračunane prema njima (stalna i propisana vrijednost temperature, tlaka i vlažnosti zraka, bez prisustva vjetra). No nije uvijek bilo tako.

GUSTOĆA ZRAKA

Naime, znanstvenici i proizvođači streljiva dugo vremena nisu uspijevali shvatiti silu otpora gibanju zrna, bez čega je bilo nemoguće napraviti dobar matematički model otpora. Stvar se dobrim dijelom promijenila kad se došlo do spoznaje da se utjecaj nadmorske visine i meteoroloških uvjeta ne smiju promatrati odvojeno. Serija testiranja na različitim lokacijama, pri različitim uvjetima, dala je čitavu hrpu, nažalost neupotrebljivih podataka. Bilo je previše varijabli, pa je teško bilo izvući bilo kakve zaključke, osim da treba propisati standardne meteorološke podatke. Američka vojska, točnije njezin Laboratorij za balistička istraživanja, početkom 20. stoljeća propisao je standardne meteorološke uvjete. Ispitivanje se provodi na razini mora, pri barometarskom tlaku 99991,8 Pa – 999,92 mbar (750 mm stupca žive), temperaturi 150 °C i relativnoj vlažnosti od 78 %. Paralelno su razvijene analitičke metode koje su preračunavale nestandardne podatke (zabilježene na lokacijama s različitim nadmorskim visinama i meteorološkim uvjetima) u standardne, što je bilo nužno radi usporedbe. Gustoća zraka, kao najznačajnije svojstvo za proračun otpora zraka, pri ovim uvjetima iznosi 1,2030 kg/m³, brzina zvuka 341,46 m/s, a ubrzanje zbog gravitacije 9,80665 m/s. Utjecaj promjene nadmorske visine, koji je potrebno uključiti u proračun otpora, prikazan je u tablici 1.

Tablica 1: Ovisnost standardnih meteoroloških veličina o nadmorskoj visini

Nadmorska visina [ft]	Nadmorska visina [m]	Koeficijent gustoće zraka (kp)	Temperatura [O °C]	Barometarski tlak		Koeficijent brzine zvuka
				[Pa]	[mbar]	
0	0	1	15,0	99.991,8	999,92	1
1.000	304,8	0,9702	13,0	96.351,8	963,52	0,9873
2.000	609,6	0,9414	11,1	92.832,1	928,32	0,9744
3.000	914,4	0,9133	9,1	89.445,7	894,46	0,9614
4.000	1219,2	0,8862	7,1	86.179,3	861,79	0,9483
5.000	1524	0,8598	5,1	83.019,6	830,20	0,935
6.000	1828,8	0,8342	3,1	79.966,5	799,67	0,9216
7.000	2133,6	0,8094	1,2	77.033,5	770,33	0,908
8.000	2438,4	0,7853	-0,8	74.207,0	742,07	0,8943

Izvor: Preuređeno na temelju Standard Metro conditions, 5th Edition Manual Exterior Ballistics Section, R. B. Heyden et al., dostupno na <https://www.sierrabullets.com/exterior-ballistics/3-1-effects-of-altitude-and-atmospheric-conditions/>

” Znanstvenici i proizvođači streljiva dugo vremena nisu uspijevali shvatiti silu otpora gibanju zrna, bez čega je bilo nemoguće napraviti dobar matematički model otpora ”

Na koji način se koristi tablica 1? Nakon što se odredi nadmorska visina na kojoj se puca (najčešće se ona neće nalaziti u tablici, pa će se vrijednosti morati preračunati metodom interpolacije), u proračun se ulazi s gustoćom zraka na razini mora koja se množi s koeficijentom gustoće zraka. Tako bi gustoća zraka na nadmorskoj visini 914,4 m bila

$$\rho_{zv} = \rho \cdot k_p = 1,2030 \cdot 0,9133 = 1,0987 \text{ kg/m}^3$$

Na istoj nadmorskoj visini (914,4 m) standardna temperatura je 9,1 °C, tlak zraka 89.445,7 Pa i brzina zvuka 328,28 m/s. Iz tablice 1 može se zaključiti da gustoća zraka naglo opada s povećanjem nadmorske visine. Kako je sila otpora izravno razmjerna gustoći, to će se i sila otpora smanjivati s povećanjem nadmorske visine. Puška kuglara upucana na nižoj nadmorskoj visini, pri istim uvjetima temperature, tlaka zraka, relativne vlažnosti, brzine vjetra, smjera vjetra, kutu pucanja i geografskoj širini, na višoj nadmorskoj visini će imati niža odstupanja. Iz tablice 1 vidljivo je i da koeficijent

brzine zvuka naglo opada s povećanjem nadmorske visine, ali ipak blaže od koeficijenta gustoće zraka. Međutim, otpor zraka nije izravno razmjerni koeficijentu brzine zvuka, pa je utjecaj promjene brzine zvuka puno manji od utjecaja gustoće zraka.

TLAK, TEMPERATURA I VLAŽNOST

Barometarski tlak predstavlja tlak koji vrši atmosfera svojom težinom iznad određene točke. Kada je riječ o barometarskom tlaku treba istaknuti da meteorološke službe svugdje izvješćuju o barometarskom tlaku na razini mora, radi uspoređivanja podataka. Iste podatke daju i barometarski instrumenti koji se mogu pronaći na tržištu. No za proračun otpora zraka potrebno je preračunati tlak na nadmorskoj visini i temperaturi pucanja.

U konkretnom slučaju svaka temperatura veća od 9,1 °C, uz izmjereni barometarski tlak zraka 999,92 mbara, smatraju se povišenim. Povišena temperatura smanjuje, a povišen tlak povećava gustoću zraka. Pojedinačno, povišena temperatura smanjuje odstupanje pogotka, a povišeni tlak povećava odstupanje pogotka. No promjene tlaka i temperature su usko vezane. Povišenoj temperaturi odgovara viši barometarski tlak. Najčešći slučaj u praksi je istodoban porast (ili pad) i temperature i tlaka. U takvom slučaju učinak jednog neutralizira učinak drugog čimbenika, pa se smatra da zajedno imaju mali, odnosno zanemariv utjecaj na odstupanje zrna. Utjecaj relativne vlažnosti na odstupanje zrna je mali, ali na svim nadmorskim visinama. Povećana relativna vlažnost

uzrokuje smanjenje gustoće zraka, jer je gustoća pare manja od gustoće zraka pri istoj temperaturi i tlaku zraka (vodena para je lakša od zraka). Shodno tome, povećana relativna vlažnost smanjuje odstupanje pogotka u odnosu na suhi zrak. Posebno treba biti oprezan u lovovima na terenima blizu mora, osobito u ljetnom razdoblju kada visoke temperature uzrokuju jako isparavanje. Njega, međutim, treba uzeti u obzir samo pri pucanjima na krajnje lovačke udaljenosti.

UZDUŽNI VJETAR

U glasilu „Hoop!“ broj 135 obrađen je utjecaj bočnog vjetra na skretanje zrna. Ako vjetar, u odnosu na pravac pucanja, djeluje pod kutom različitim od 900 komponenta brzine bočnog vjetra, uzrokovat će zanošenje zrna. Ali postoji i uzdužna komponenta brzine vjetra, koji djeluje na pravcu pucanja. Veličina uzdužne komponenta brzine vjetra dobiva se množenjem brzine vjetra s funkcijom kosinusa kuta između pravca vjetra i pravca pucanja. Ako kut između pravca vjetra i pravca pucanja iznosi 300, u obzir se uzima oko 87 % tabličnog pomaka, za 450 oko 70 % tabličnog pomaka i za 600 oko 50 % tabličnog pomaka. Smjer djelovanja brzine može se podudarati sa smjerom gibanja zrna ili biti obrnut. U slučaju da se smjer djelovanja brzine podudara sa smjerom gibanja zrna komponenta vjetra puše u repni dio zrna i stvara silu koja dodatno ubrzava zrno (identično vjetru u prsa kod trčanja), zbog čega će odstupanja pogotka biti manja. Obrnuto je u slučaju kada vjetar puše u vrh zrna (identično vjetru u prsa kod trčanja).

Treba napomenuti da je dio komercijalnih proizvođača streljiva i zrna prešao na standard Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (International Civil Aviation Organisation – ICAO). Izvod iz tablice Međunarodne standardne atmosfere (International Standard Atmosphere – ISA) prikazan je u tablici 2.

Tablica 2: Izvod iz tablice Međunarodne standardne atmosfere (ISA)

Nadmorska visina [ft]	Nadmorska visina [m]	Koeficijent gustoće zraka	Temperatura [°C]	Barometarski tlak		Koeficijent brzine zvuka
				[Pa]	[mbar]	
0	0	1	15,0	101.325,0	1013,25	0,9979
1000	304,8	0,9711	13,0	97.717,0	977,17	0,9944
2000	609,6	0,9428	11,0	94.213,0	942,13	0,9909
3000	914,4	0,9151	9,1	90.812,0	908,12	0,9877
4000	1219,2	0,8881	7,1	87.511,0	875,11	0,9842
5000	1524	0,8616	5,1	84.307,0	843,07	0,9806
6000	1828,8	0,8358	3,1	81.200,0	812	0,9771
7000	2133,6	0,8106	1,1	78.185,0	781,85	0,9736
8000	2438,4	0,7860	-0,9	75.262,0	752,62	0,9701

Izvor: Preuređeno na temelju International Standard Atmosphere (ISA) Table, dostupno na <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781118534786.app1>

Grafički prikaz vremenskih uvjeta u različitim aplikacijama na „pametnim“ telefonima

Na višoj nadmorskoj visini pogodak će biti iznad tablične vrijednosti

Streljivo prema ISA standardu, u odnosu na streljivo prema standardnim meteorološkim uvjetima, načelno ima bolji balistički koeficijent. Budući da velik broj lovaca kao posebno važan kriterij smatra upravo balistički koeficijent, to bi mogao biti reklamni trik proizvođača streljiva i jedan od načina za povećanje profita, bez gotovo ikakvih dodatnih troškova proizvođača streljiva. Kako dobiti podatke o vremenskim uvjetima? Vrhunski strijelci i snajperisti posje-

duju poseban uređaj kojim mjere brzinu vjetra – anemometar, a dodatno temperaturu, atmosferski tlak i relativnu vlažnost (naravno na poziciji strijelca). Podatak o nadmorskoj visini najpreciznije se može dobiti pomoću aplikacija na „pametnim“ telefonima, temeljenim na GPS-u ili s „pametnog“ sata. Za lovce dovoljno su precizne i aplikacije na „pametnim“ telefonima koje daju vremensku prognozu, budući da meteorolozi svakodnevno provode mjerenja

i tri puta dnevno izvješćuju o rezultatima mjerenja. Tako dobiveni podatci bit će dovoljno precizni čak i za maksimalne lovačke udaljenosti pucanja. Izuzetak se pojavljuje u slučaju nagle promjene vremenskih uvjeta, no takve promjene se rijetko događaju. Lovac mora biti sposoban prepoznati takve situacije u kojima neće prihvatiti podatke koje mu nudi instrument već se osloniti na svoje znanje i iskustvo.

Kut nagiba cijevi:	3°
Uvjeti atmosfere	
Temperatura zraka:	24,5°C
Atmosferski tlak:	1013 mbar
Relativna vlažnost:	40%
Brzina vjetra:	0,6 m/s
Maksimalna brzina vjetra:	1,5 m/s
Tip vjetra:	Udar na mahove
Azimet pravca vjetra:	230°
Geofizički uvjeti	
Mjesto upucavanja:	Perumove njive
Općina upucavanja:	Vitez
Azimet pravca pucanja:	0°
Nadmorska visina:	576 m
Udaljenost upucavanja:	100 m

Lovac mora poznavati pri kojim je vremenskim uvjetima puška upucana

Balističke tablice nikako ne treba promatrati kao „sveto slovo“, jer su podaci iz njih relativni. Svaki lovac mora znati kakav će utjecaj na mjesto pogotka imati promjena svake promjenjive veličine. Ako već ne bude znao odrediti točan broj klikova za korekciju, znat će odrediti trend, na temelju čega će končanicu pomaknuti u odgovarajućem smjeru. Oni spremniji za učenje iskoristit će pogodnosti modernog doba, na temelju podataka o terenu i vremenskoj prognozi tijekom lova, provesti simulaciju pucanja i zaključiti odgovara li izbor oružja i streljiva uvjetima lova na tom terenu. Ako su zadovoljni rješenjima, oni će unaprijed biti spremni za lov, premda im je to prvi posjet.

U čemu je pogriješio lovac s početka priče? Odgovor na ovo pitanje, nakon čitanja članka, trebao bi biti jasan svim lovcima. Lovac je zanemario utjecaj promjene meteoroloških uvjeta, koji su uzrokovali podizanje točke pogotka, rezultat čega je promašaj zbog prebačaja ili ranjavanje, najčešće „okrznuće“ ili drugi bezvrijedan pogodak divokoze.

”

Za lovce dovoljno su precizne i aplikacije na „pametnim“ telefonima koje daju vremensku prognozu, budući da meteorolozi svakodnevno provode mjerenja i tri puta dnevno izvješćuju o rezultatima mjerenja

”

IZABERITE LOVAČKO STRELJIVO SA SITNOM SAČMOM

Svaki lovac mora sam ispitati svoju pušku, odnosno provjeriti kakav joj je posip ovisno o daljini gađanja i krupnoći sačme, jer će samo tako biti uspješan strijelac i lovac

PIŠE **MLADEN BEŠLIĆ**

Sačmarice su jedino pravo, dokazano učinkovito oružje za lov pernate divljači u pokretu, tj. u letu (prepelica, jarebica, šljuka i fazan), što je jedini ispravan postupak odstrela sitne pernate divljači i po kodeksu lovaca i po Zakonu o lovstvu. Izuzetak je lov velikog tetrijeba – gluhana, koji se lovi s čeke ili šuljanjem za vrijeme ljubavnog pjeva – brušenja, a odvija se uglavnom karabinima s užlijebljenim cijevima malih kalibara kao što su: .22 Magnum, .22 Hornet, .222 Remington i .223 Remington.

Prilikom kupnje lovačke puške, neku posebnu pozornost ne treba obraćati na kalibar, dužinu cijevi, jačinu čoka... Pozornost treba usmjeriti na kundak, što je najvažnija stavka koja će lovcu omogućiti precizan i uspješan hitac. Dimenzije kundaka moraju apsolutno odgovarati tjelesnoj građi lovca, jer prekratak kundak

nabija prste u lice i povećava pomicanje puške gore-dolje pri ciljanju, a predugačak otežava ubacivanje puške u zgib ramena, zapinje u odjeći ispod pazuha i izaziva efekt pojačanog povratnog trzaja, a to pri dužem pucanju uzrokuje glavobolju i bolove u potiljku i vratu. Ako lovac želi određenu marku puške, a kundak mu ne odgovara, najbolje je kod iskusna majstora naručiti izradu novog kundaka. Kad je čok cijevi u pitanju, sačmarice se najčešće mogu naći u klasičnoj kombinaciji bušenja čoka, ½ i 1/1. Na prepelicu, grlicu, jarebicu i fazana najčešće se puca na daljini od 15 do 35 metara, pa su čokovi manjeg suženja bolji izbor. Dužina cijevi sačmarice ne utječe značajnije na uspješno ciljanje, ali pomaže da ono bude točnije. Inače, sve dužine cijevi između 60 i 72 cm podjednako su dobre za lov pernate divljači. Ni broj cijevi

nema veće značenje, premda se najprikladnijim izborom drži dvocijevna sačmarica, položara ili bokerica (izbor je više stvar osobnog ukusa, nego li izrazite prednosti jedne od konstrukcija).

Jednocijevne prelamače izbor su ili iskusna sladokusca koji želi povećati šanse divljači u lovu ili apsolutnog početnika. Pumperice ili poluautomatske sačmarice, osim što često nude mogućnost promjenljivog čoka, nemaju drugih prednosti. Naprotiv, obično su duže, glomaznije, a često i teže.

Kako najveći broj naših lovaca koristi sačmarice standardnih kalibara 12/70 i 16/70 i čokova 1/1 i 1/2, na početku lovne sezone trebaju loviti standardnim streljivom, bez koncentrata i sa sačmenim punjenjem 32 – 34 g u kalibru 12/70, odnosno 24 – 28 g u kalibru 16/70.

Kako odabrati adekvatno lovačko streljivo? Što je bitno pri izboru streljiva? Koju krupnoću sačme izabrati: sitniju s boljim posipom ili krupniju s većom probojnošću? Dvojbe su to svih lovaca na sitnu divljač. Za lov prepelice preporučljiva veličina sačme je 1,5 do 2,3 mm, za lov grlice 2,1 do 2,5 mm, jarebice poljke (trčka) 2,3 do 2,9, fazana 2,9 do 3,1 mm, s tim što krupniju

granulaciju treba koristiti na kraju sezone. U svakom slučaju, za lov fazana nikako ne treba koristiti sačmu granulacije veće od 3,5 mm jer je to i nepotrebno i opasno.

SAČMOM DO ŠOKA

Ako se oslonimo na manje-više svim lovci-ma poznatu teoriju o usmrćivanju divljači šokom (istodobnim pogocima s mnogo zrna sitne sačme u nervne završetke koji su ponekad neposredno ispod tankog sloja kože divljači), onda je odgovor na izrečene dvojbe relativno jednostavan: izaberite lovačko streljivo sa sitnom sačmom jer će efekt šoka biti jači kad više zrna sačme pogodi tijelo divljači. Sitna zrna sačme, međutim, zbog svoje male mase imaju relativno malu kinetičku energiju i shodno tomu malu probojnost tkiva tijela divljači. Zato ponekad zrno ne dospije do mnoštva nervnih završetaka, pa izostaje šok-efekt, odnosno smrt pogođene divljači. Naravno, idealno bi bilo da sitna zrna sačme imaju dobru probojnost do najvitalnijih zona tijela divljači. Također, raspored zrna na tijelu pogođene divljači (posip) trebao bi biti ravnomjeran i dovoljno gust. A to

se kod sitnijih vrsta divljači može postići samo korištenjem sitne sačme. Zato svaki lovac treba birati krupnoću sačme prema krupnoći tijela lovljene divljači. Primjerice, za lov prepelice treba koristiti sitnu sačmu, promjera oko 1,5 do 1,7 mm, jer je tijelo ove divljači veoma meko na pogodak sačme, pa i sitnija zrna imaju probojnost

”

Za lov prepelice treba koristiti sitnu sačmu, promjera oko 1,5 do 1,7 mm, jer je tijelo ove divljači veoma meko na pogodak sačme, pa i sitnija zrna imaju probojnost da izazovu šok-efekt

”

da izazovu šok-efekt. Za lov fazana treba krupnija sačma; ako bismo koristili sitnija zrna morali bismo, zbog njihove manje kinetičke energije, smanjiti daljinu gađanja. Pri svemu ovome moramo stalno imati na umu da svaka puška (svaka cijev) ima svoj specifičan posip i to za svaku krupnoću sačme. Zato svaki lovac mora sam ispitati svoju pušku, odnosno provjeriti kakav joj je posip ovisno o daljini gađanja i krupnoći sačme, jer će samo tako biti uspješan strijelac i lovac.

RAZLIČITO OD DIVLJAČI DO DIVLJAČI

Prepelica. Prepelicu je najbolje loviti u jutarnjim satima, dok još ima rose i dok su temperature niže, premda se može loviti i u večernjem terminu. Najčešće je lovimo lovačkim streljivom granulacije 1,5 – 2,1 mm, lakše gramaže olova (puške kal. 12 – 28 g, puške kal. 16 – 24 g). Preporučuje se korištenje lovačkih patrona bez korpice, ali svaki iskusan lovac zna što mu je najproduktivnija kombinacija (na ovo utječe dužina cijevi lovačke puške, čokovi, daljina pucanja, brzina reakcije lovca i sl.). Tijekom prvih lovova prepelice su izuzetno brze i lagane, a kako se bliži kraj sezone, njihova se masa povećava i postaju tromije, sporije lete.

Grlica. Lov grlice također je najučinkovitiji ujutro i predvečer, na unaprijed određenom preletištu ili na pojilištu u kasnim jutarnjim ili kasnim predvečernjim satima. Grlica se lovi standardnim lovačkim

sačmaricama koje smo već spomenuli i streljivom promjera sačme 2,1 – 2,7 mm, standardnim punjenjem od 28 do 32 grama. Brzina grlice i njezin često nepredvidiv let zahtijevaju od lovca određenu spretnost i vještinu brzog gađanja, za što su najprikladnije puške s otvorenim čokovima ili pak skroz bez čokova (cilindar).

Jarebica poljka (trčka). Lov jarebice poljke odvija se kao i lov prepelice – razlika je u tome što, kad pronađemo jarebice koje redovito budu u jatru, pratimo njihov smjer leta i mjesto slijetanja te ih nakon toga podižemo i pucamo po nekoliko puta, ovisno o procjeni i dopuštenom odstrelu. Jarebica se lovi standardnim puškama sačmaricama, sa što manjim suženjem (čokom) na ustima cijevi. Jednako su učinkovite u kalibrima 12, 16 ili pak danas sve popularnijem kalibru 20. Sačmeno streljivo bira se također u zavisnosti od vremenskih uvjeta (toplije ili hladnije vrijeme), a promjer se kreće od 2,3 do 2,9 mm, gramaža od 32 do 36 g za kalibar 12 ili 28 do 32 g za kalibar 16, te 24 g za kalibar 20.

Fazan. Zahvaljujući umjetnom uzgoju i činjenici da mu kao stanište odgovaraju poljoprivredni tereni, fazan je posljednjih desetljeća postao jednom od naših najbrojnijih pernatih divljači. Relativno je to krupna i snažna ptica, poslovično „tvrda na ranu“. Događa se da pogođen fazan padne s nekoliko desetaka metara i bukvalno odskoči od zemlje, a već sljedećeg trenutka skoči na noge i dadne se u spasonosni trk do najbližeg gustiša i to brzinom na kojoj bi mu i zec pozavidio.

Izbor puške i streljiva za lov fazana ovisi o dobu u sezoni te načinu i mjestu lova. Na početku sezone, zatim gotovo uvijek kad se lovi sa psom ptičarom, kao i u šumskim staništima, pogodnije su cijevi otvorenih čokova – skit, cilindar i četvrt-čok. Sredinom i krajem sezone, kad zahladni i kad se fazani dižu dalje od lovaca, u lovu na otvorenim poljima pogodniji su jači čokovi – polučok, tričetvrt i pun čok. Ako se u situacijama kad se puca na manje udaljenosti koriste jači čokovi, preporučljivo je upotrijebiti specijalno streljivo za rasipanje. Kad je riječ o veličini sačme, jedna od najčešćih pogrešaka starijih lovaca je sklonost korištenju prekrupne sačme. Kod nas se često za lov fazana koristi sačma promjera 3,0 do 3,5 mm. Lovci se pravdaju da sitna sačma „nema snagu“ usmrtniti divljač. Nesumnjivo da sačma treba biti u stanju na određenoj udaljenosti probiti čvrste mišiće i kosti fazana, ali za to to je posve dovoljan promjer 2,9 – 3,1 mm. Istodobno sačma ove veličine daje ravnomjerniji posip i bolje reagira na čok nego krupnija. Prilikom neposrednog lova, pogreška koja se najčešće pravi je – puca se preblizu. U želji da fazan „ne ode daleko“, žuri se i puca na svega desetak-petnaest metara. Rezultat je, najčešće, promašaj (jer se sačmeni snop još ne stigne „razasuti“) ili divljač samo bude ranjena kojim perifernim zrnom. U slučaju pogotka još je gore – divljač bude toliko razbijena, da ako se i nađe nešto više od glave, krila i repa, to nije za upotrebu. Pošto se obično lovi na otvorenim terenima, fazana treba „pustiti“ na 20-30 metara, pa tek onda pucati. Ovo posebno vrijedi ako je puška s jačim čokovima, što je kod naših lovaca najčešći slučaj. Iako je lov fazana jednostavno nezamisliv bez lovačkog pomoćnika – psa, mnogi lovci love bez njega. Poseban problem tada je pronalaženje odstrijeljene ili ranjene divljači. U takvoj situaciji velika je prednost ako se bar približno zna u koji dio tijela je fazan pogođen, što omogućuje da se njegovo daljnje ponašanje predvidi i olakša traženje u gusnoj vegetaciji. Lovcima u Bosni i Hercegovini, pošto nemamo svoga proizvođača oružja i sačmenog streljiva, najpovoljnije i najdostupnije streljivo je ipak ono proizvedeno u Hrvatskoj ili Srbiji. A što se pušaka tiče, izbor na tržištu doista je velik, od mnoštva europskih i svjetskih proizvođača. Cijene su prilagođene svačijem džepu, ovisno o modelu i rejtingu proizvođača.

SAVJETI ZA MLADE LOVCE

Izbor PRVOG ORUŽJA za lov

Kad položimo lovački ispit i pristupimo lovačkom društvu, punopravni smo lovci. Ispunimo li ostale uvjete, pravne i medicinske, tada možemo podnijeti zahtjev za nabavku lovačkog oružja. Ako odgovor na naš zahtjev bude pozitivan, tada možemo u potragu za lovačkim oružjem koje želimo

PIŠE MARTIN MLAKIĆ

Nepisano je pravilo, kao prvo lovačko oružje nabavlja se puška sačmarica za lov sitne divljači. No, kako izabrati baš onu koja će biti prava za nas? Prilikom izbora puške sačmarice trebamo poštovati određene principe kako bismo suzili izbor i donijeli najbolju odluku. To, među ostalim, znači kako trebamo sami sebi odgovoriti na nekolicinu pitanja od kojih ćemo ovdje navesti njih pet: Koju ćemo vrstu divljači loviti?, Kojim načinom i na kakvim terenima ćemo loviti?, Kakva nam je lovačka tradicija?, Kakvo nam je fizičko stanje?, Kakva je ponuda oružja na tržištu i kakve su naše financijske mogućnosti? Za lov sitne divljači, pernate ili dlakave, svakako se odlučujemo za lovačku pušku sačma-

ricu. Već znamo da lovačke sačmarice dolaze u nekoliko verzija: sačmarice s dvije cijevi (dvocijevke) bokerice ili položare, te sačmarice s jednom cijevi poluautomatske ili jednocijevke prelamače. Također postoje i sačmarice s tri ili čak četiri cijevi, ali one nisu nešto što bi trebalo lovcu početniku. Hoćemo li izabrati dvocijevku ili jednocijevku prelamaču ili pak poluautomatsku sačmaricu, najviše ovisi o vrsti divljači koju želimo loviti, načinu lova i lovačkoj tradiciji u mjestu gdje živimo i lovimo.

DVOCIJEVKA KAO SAVRŠEN IZBOR

Za naša lovišta, najuniverzalnije lovačko oružje za lov sitne divljači je puška dvocijevka. Puška dvocijevka omogućuje

nam ispaljivanje dva metka iste ili različite krupnoće sačme, jer ima dvije cijevi različitog čoka i dva neovisna mehanizma za paljenje, što nam daje šansu za uspješan lov istodobno i na različitu sitnu divljač u većoj mjeri nego i jedan drugi tip sačmarice. Primjerice, napunimo li dvocijevku sačmaricu streljivom krupnoće sačme 3 mm i 3,5 mm ili 4 mm, u jednoj pušci imamo mogućnost odstrela divljači u rasponu od jarebice, fazana, zeca do lisice. Izbor rasporeda cijevi – bokerica ili položara – stvar je osobnog ukusa, ali bi bilo dobro prvo probati i jedno i drugo i vidjeti što nam više odgovara. Bokerica ima određene pred-

nosti nad položarom: bolja joj je preglednost pri ciljanju jer šina manje zaklanja vidno polje, statički je stabilnija i manje podložna rasklimavanju, pogodnija je za lovno streljaštvo (ako se namjeravate baviti i tom plemenitom disciplinom), prilikom pucnja trza samo u okomitoj ravni i ne iskače iz pravca gađanja lijevo ili desno kao što je to slučaj s položarom.

Položare su lovačke puške elegantnijeg izgleda, tradicionalnije su i opće je poznato da su to najskuplje sačmarice koje se danas proizvode. Ako se odlučite za položaru i kad se jednom naviknete na nju, bez obzira na sve prednosti bokerice, nećete nikad osjetiti

potrebu da zamijenite pušku. Gledane iz profila položare su daleko tanje od bokerica što im uz mali kut prelamanja cijevi daje neponovljivu eleganciju. Poluautomatske ili pumpe-ricne sačmarice jednocijevke uglavnom se kupuju kao puške za lov točno određene vrste divljači, tj. kad nema potrebe u pušci nositi streljivo s različitom sačmom. Pogodne su za odstrel pernate divljači, primjerice prepelice, fazana, divljih pataka i gusaka, posebno stoga što omogućuju ispaljivanje više metaka u kratkom vremenskom intervalu i tako povećavaju šansu za siguran odstrel divljači. Mogu se uspješno koristiti i za lov divlje svinje, jediničnim zrnima (kuglom, jedinkom) uz postavljanje odgovarajućeg čoka ili pak izmjene cijevi (slug cijev). Jednocijevka prelamača uglavnom je oružje za lovca koji u lovu nema potrebu za ispaljivanjem odjednom više metaka i ne želi se opterećivati nošenjem veće i teže puške. Ova puška nije dobar izbor za lovca početnika, osim ako nije naslijeđena pa time ima i sentimentalno značenje.

KALIBRI I ČOKOVI

Kad se opredijelimo za vrstu sačmarice, sljedeći korak je izbor kalibra. Kod nas se najviše koriste kalibri 12/70, 12/76, 16/70 i u manjoj mjeri 20/70. Preporuka za lovca početnika je nabavka puške sačmarice kalibra 12/76, zbog najvećeg raspona punjenja sačme koji se kreće od 24 do čak 53 g (magnum). U sačmaricama kalibra 12/76 možemo koristiti streljivo 12/70, koje je najpri- stupačnije na tržištu, a kad se malo naviknemo na 12/70, za potrebe lova na većim udaljenostima možemo koristiti i streljivo 12/76.

Kalibar 20/70 manje je zastupljen, zbog manjeg raspona punjenja sačme (24 do 28 g), ima i kraći domet, što od lovca zahtijeva bolju sposobnost pogoditi cilj i stoga ga češće koriste stariji, iskusniji lovci i dobri strijelci.

Kalibar 16/70 još uvijek je zastupljen, ali u sve manjoj mjeri. Novu pušku u kalibru 16/70 teško je naći, polovne su već stare, no i dalje je to dobar i funkcionalan kalibar. Izbor streljiva je sužen u odnosu na stanje prije 20 godina, ali ako se ponudi lijepa, dobro očuva-

na puška u kalibru 16/70, ne treba je izbjegavati. Nakon izbora kalibra određujemo čokove, pri čemu posebno vodimo računa o najčešćoj uporabi puške. Uobičajeno je da prva cijev (desna ili donja) ima čok za 0,4 – 0,5 mm manji od druge cijevi (lijeve ili gornje), te se prema namjeni pušaka i zahtjevima lova serijski rade sljedeće kombinacije čokova:

Čok prve cijevi (desne ili donje)

Cilindar

1/4 čoka

1/2 čoka

Čok druge cijevi (lijeva ili gornja)

1/2 čoka

3/4 čoka

1/1 čok

Za lovca početnika preporuka je nabavka sačmarice s izmjenjivim čokovima jer to daje mogućnost prilagodbe trenutačnim potrebama lova ili lovnog streljaštva.

DUŽINA CIJEVI I MASA PUŠKE

Još jedan element bitan pri izboru puške jest dužina cijevi. Puške sačmarice s cijevi dužine 67 – 68 cm najčešće se koriste na kraćim udaljenostima u pokrivenim terenima, u šumi, zato što su lakše i zgodnije za brza pucanja. Ako ćemo češće loviti na otvorenim terenima i na većim udaljenostima, preporuka je sačmarica dužine cijevi 71 – 76 cm, jer dulja cijev

omogućuje precizniji pogodak na krajnjim granicama učinkovitog dometa.

Važan parametar pri izboru lovačke puške svakako je i njezina masa. Masa puške izravno utječe na jačinu trzaja prilikom opaljenja. Stari balističari su utvrdili da se optimalan balistički rezultat i podnošljivo trzanje sačmarice dobije ako sačmeno punjenje iznosi 1/100 dio mase puške, što znači da se iz težiš pušaka može ispaljivati streljivo s težim sačmenim punjenjem, a pucanje „teškog“ streljiva iz laganih pušaka izaziva jak, gotovo nepodnošljiv trzaj.

Nakon odluke donesena na temelju navedenih parametara, sagledavamo ponudu na tržištu u skladu s vlastitim financijskim mogućnostima. A ponuda na tržištu je raznovrsna. Danas možemo pronaći sačmarice proizvođača iz gotovo cijeloga svijeta. Raspon cijena kreće se od nekoliko stotina do nekoliko tisuća konvertibilnih maraka. Kupujemo li standardnu serijsku pušku dobro bi bilo kupiti je od poznatijeg, već testiranog proizvođača. Ako postoji mogućnost dobro bi bilo isprobati više različitih pušaka i odabrati onu koja nam najbolje „leži“, tj. odgovara. A odgovara li nam puška najlakše ćemo utvrditi ako gledajući u jednu točku brzo ubacimo pušku u rame te prekontroliramo kako šina i mušica stoje u odnosu na ciljanu točku. Dobro bi bilo kupiti pušku koja se samim ubacivanjem u rame postavlja točno prema ciljanoj točki.

Kalibar	Težina puške u kg		
	Lagana	Normalna	Teška
12	3,0 kg	3,2 kg	3,4 kg
16	2,8 kg	3,0 kg	3,2 kg
20	2,6 kg	2,8 kg	3,0 kg

Napomena: Prikazane težine u tablici odnose se na puške dvo- cijevke (poločare i bokerice)

Kruna radne kinologije u BiH

PIŠE DRAGAN NALETILIĆ

Ove godine, 27. i 28. rujna, Kinološki savez Herceg-Bosne na Kupresu organizira 29. EU kup na zeca, svojevrsno europsko prvenstvo goniča na zeca. Zahtjevna je to kinološka priredba u organizacijskom, financijskom i svakom drugom smislu, koja organizatora stavlja pred brojne i ozbiljne izazove. Do njezina početka ostalo je još oko mjesec dana, pa smo od Mirka Čolaka, tajnika Kinološkog saveza Herceg-Bosne, ujedno i izbornika reprezentacije BiH, pokušali doznati nešto više o toj priredbi, njezinoj organizaciji i očekivanjima od nje.

Gospodine Čolak, imajući u vidu da već duže vremena pripremate ovaj EU kup goniča na zeca, možete li nam reći nešto više o toj manifestaciji?

– To je EU kup ili europsko prvenstvo pasa goniča na zeca. Zapravo je to kao i sva druga europska prvenstva, ali još teže i složenije za organizirati imajući u vidu potrebu sinkronizacije djelovanja čovjeka i psa.

Kako to da smo baš mi, odnosno Bosna i Hercegovina, dobili organizaciju ovog EU prvenstva goniča na zeca?

– Radom i zalaganjem, prije svega ljudi u Kinološkom savezu Herceg-Bosne. Naše prvo sudjelovanje na ovakvom natjecanju bilo je na 25. europskom prvenstvu u Zadru (Hrvatska), potom slijede prvenstva u Crnoj Gori (Podgorica), Francuskoj (Toulouse), Srbiji (Čačak) i Grčkoj (Serres). Na svim tim prvenstvima, u vrlo jakoj konkurenciji postigli smo zapažene rezultate: dva puta prvo mjesto, dva puta četvrto mjesto, jednom šesto mjesto. Istina je da dva puta nismo imali sreće, ali sve je to sport i to tako gledamo. Ovi dobri rezultati ponukali su predstavnike FCI-a da nam ponude organizaciju EU prvenstva, što su oni činili više puta. Na EU prvenstvu u Grčkoj potvrdili smo da prihvaćamo organizaciju i u toj sam prigodi, uz odobrenje Upravnog odbora KS u BiH i veliku

Mirko Čolak: Povjerenje smo zadobili prije svega radom i zalaganjem ljudi u Kinološkom savezu Herceg-Bosne

potporu Upravnog odbora Kinološkog saveza Herceg-Bosne, osobno preuzeo prijelaznu zastavu kao simbol domaćinstva idućeg europskog prvenstva. Sad smo tu gdje jesmo i pripremamo se kako mislimo da je najbolje.

Možete li nam nešto više reći o vrsti natjecanja?

– Svaka država, odnosno njezin kinološki savez, može prijaviti svoje pse u tri kategorije: 1. solo ili pojedinačno, 2. par – tj. dva psa, 3. grupa – tj. više pasa. Ove kategorije ne moraju biti ispoštovane, ako ne postoje uvjeti za to, pa se kinološkim savezima odobrava prijaviti tri psa u istim disciplinama, npr. savezi mogu prijaviti tri psa u solo kategoriji, mogu prijaviti tri para ili tri grupe. Kad je riječ o grupama ili čoporu, naše podneblje nema to iskustvo, ali neke zemlje ovu tradiciju imaju u punom obimu.

Kako se određuju tereni, gdje se psi natječu i kako birate suce koji će suditi?

– Sve se vrši ždrijebanjem putem kuglica iz kojih se izvlače imena država sudio-

nika, revira i vodiča kao i sudaca. A kad je riječ o sucima – prema prijavljenim disciplinama, svaka država odlučuje kojeg će suca poslati u ime svoje države, a ostale suce određuje i poziva domaćin/organizator. Bitno je napomenuti da suci ne mogu suditi psima iz svojih država. Činjenica je da vrlo važnu ulogu ovdje imaju voditelji ili vodiči na terenu koji usmjeravaju i pokazuju dio terena te sudjeluju u natjecanju, ali ni u kom slučaju ne ometaju rad sudaca niti daju svoje mišljenje. Na završetku natjecanja u popodnevnim satima je sastanak sudaca i izlaganje uz detaljno obrazloženje svakog suca kod kojeg su psi plasirani.

Kakve nagrade dobivaju pobjednici odnosno sudionici?

– Kao što logika nalaže, za prvoplasirane u svim disciplinama pripremaju se pokali i druge nagrade, a drugim sudionicima i sucima idu posebne lovačke nagrade odnosno lovački rekviziti: ruksak, lovački stolac, majice te drugi suveniri koji simbolički predstavljaju mjesto i teren gdje se prvenstvo održava.

Kako teku pripreme, koliko već traju i što sve treba proći u sklopu priprema?

– O tome je teško govoriti, ja bih rekao nemoguće. Traje to godinama, a kad dobijete zeleno svjetlo, nameću se osnovna pitanja: gdje organizirati, s kim organizirati, koji tereni, reviri, u kojim uvjetima itd., itd. Kad se to donekle riješi, onda je nužno izabrati povjerenstvo, zatim tom povjerenstvu dati smjernice, a o financijama da i ne govorim...

Čast biti domaćinom europskoj kinološkoj eliti pripala je Hercegbosanskoj županiji?

– Da, na naše veliko zadovoljstvo, Hercegbosanska županija objeručke je prihvatila ovu manifestaciju i sve što ona nosi sa sobom. Središte je Kupres te će se glavni dio priredbe održati u hotelu „Adria Ski“, gdje će sudionici biti smješteni. Terene

Prijelazna zastava kao simbol domaćinstva sljedećeg prvenstva

na kojima će se psi natjecati osigurali su LD „Tetrijev“ Kupres, LU „Vran“ Tomislavgrad, LU „Cincar“ Livno, LU „Livanjsko polje“ Lištani, LU „Orlov kuk“ Tomislavgrad i LD „Risovac“ Bosansko Grahovo.

Koliko zemalja, točnije sudionika očekujete?

– Trenutačno je teško reći za sudionike, a kad je riječ o zemljama, onda svakako kao i na dosadašnjim EU prvenstvima.

Kao izbornik, što očekujete od naše reprezentacije?

– Velika nam je želja pokazati što mi ovdje imamo i što rade kinolozi i lovci u Bosni i Hercegovini. Uvjeren sam da ćemo u tome i uspjeti i da ćemo biti ponosni na sliku koja odavde ode u Europu.

RADNI SASTANAK S TONIJE KRALJEVIĆEM, FEDERALNIM MINISTROM FINANCIJA

Zakruženo financiranje EU kupa za goniče

Kinološki savez Herceg-Bosne ove godine organizira Europsko natjecanje pasa goniča (EU kup za goniče), koje će se održati 27. i 28. rujna na Kupresu. Natjecatelji će se sa svojim ljubimcima okušati na 35 prirodnih terena u 35 baterija, a suditi će renomirani europski suci. Očekuju se odlični uvjeti i dobra posjećenost na otvaranju i samom natjecanju kinoloških reprezentacija iz cijele Europe.

Kinološki savez Herceg-Bosne svjestan je koliko može i zna da nije dovoljno brojna po članstvu i bogat kako bi se mogao posve osloniti na vlastite snage. Jedan dio troškova spomenute manifestacije podmirit će sam Savez, dio će pokriti sponzori, dio sudionici odnosno reprezentacije koje se budu natjecale. No sve to nije dovoljno pa je Savez bio primoran „pokucati na vrata“ Tonija Kraljevića, federalnog ministra financija, koji je na sastanku s predsjednikom Kinološkog saveza Herceg-Bosne Pericom Jukićem, predložio rješenje za financijske potrebe koje Savez ima organizirajući ovaj izuzetno zahtjevan i značajan kinološki događaj. To rješenje

podrazumijeva zatvaranje kompletne financijske konstrukcije, a ostvarit će se donacijama. Pritom je i predsjednika Jukića i potpisnika ovih redaka iznenadilo koliko dobro ministar Kraljević zapravo poznaje situaciju u bh. kinologiji i koliko je voljan pomoći.

Zahvaljujemo svima koji su pomogli da Kinološki savez Herceg-Bosne organizira jednu ovakvu priredbu i nadamo se da će svi oni koji krajem rujna dođu na Kupres moći istinski uživati u prezentacijama kinologa i njihovih četveronožnih ljubimaca iz cijele Europe.

Mario Herceg

Ministar Toni Kraljević (desno) u razgovoru s predsjednikom KSHB Pericom Jukićem i autorom ovih redaka

KD „Vitez“ Vitez: PO DVIJE CAC I CACIB IZLOŽBE

SREDNJI ŠNAUCER I RASELOV TERIJER UKUPNI POBJEDNICI

PIŠE IVICA DRMIĆ

U kalendaru Međunarodne kinološke federacije, 25. i 26. svibnja 2024. rezervirani su za dvije državne i dvije međunarodne izložbe pasa svih pasmina u Vitezu. Izložbe su organizirali Kinološki savez Herceg-Bosne i Kinološko društvo „Vitez“.

CAC, PRVI DAN

Za CAC izložbu prijavljeno je 146 pasa (61 mužjak i 85 ženki), od čega 37 lovnih pasa. Psi su razvrstani u devet FCI skupina (bez X.), 66 pasmina (19 lovnih pasmina) i sedam razreda. Najviše pasa bilo je iz II. skupine (35 pasa). Najbrojniji su psi iz razreda mladih pasa (47). Najbrojnija pasmina bila je australski ovčar (10). Najbrojnije pasmine lovnih pasa bile su rodezijski riđbek i labrador retriever (obje po 4 psa). Psi i izlagači su došli iz 18 zemalja od Francuske na zapadu do Rusije na istoku, Švedske na sjeveru i Italije na jugu. Najbrojniji su bili psi iz BiH (37 pasa), Hrvatske 24, Češke i Srbije (po 16) te Mađarske 15. Najbrojniji su bili izlagači iz BiH (37), Češke 14 i Hrvatske 13.

Izložbe je otvorio delegat i stručni voditelj Mirko Čolak (BiH), nakon čega se pristupilo ocjenjivanju pasa. Suci na svim izložbama bili su István Orcsik (SRB), Miodrag Vreteničić (MNE), Peter Firic (SRB) i Vladimir Piskay (SK).

U pobjedničkom krugu izabrani su sljedeći pobjednici:

- Vodič i pas: raselov terijer *December Snow Kiss*, vlasnica Shernina Natalia, vodič Luka Biletić
- Najljepše štene: tornjak – bosanskohercegovački/hrvatski pastirski

pas *Bil*, vlasnik Marin Đepina

- Najljepši najmlađi pas: cane corso *Juliano Ceolin Mount De Uzkiadi*, vlasnica Daniela Tonković
- Najljepši uzgojni par: zlatni retriever *Lady Sue Givin' Ya Shivers* i *Lady Sue Green Eyes Everywhere*, vlasnici Nikola Perković i Jovana Đurašić
- Najljepša uzgojna skupina: australski ovčari *Full of Fantasy Saphija*, *Jungle flame Saphija* i *Forget me not Saphija* iz uzgajivačnice „Saphija“
- I. FCI skupina: njemački ovčar *Grant od Mikija Rajaka*, vlasnik Miodrag Rajak
- II. FCI skupina: veliki šnauer (crni) *Amazon From Great Diabolus*, vlasnica Pásztor Boglárka Kincso
- III. FCI skupina: američki stafordski terijer *Cannibal Deaf Field*, vlasnik Slobodan Jovetić
- IV. FCI skupina: jazavčar kratkodlaki standardni *Vidas Walter el Perro de Caber*, vlasnici Branko i Duško Ljubišić
- V. FCI skupina: njemački patuljasti špic *Glamour Jojo Super Star*, vlasnik

Otvaranje izložaba

Glamour Jojo

- VI. FCI skupina: slovački kopov *Xavier Boarbusters*, vlasnik Mladen Pavlović
- VII. FCI skupina: vajmarski ptičar *Coco Chanel Argentum Venandi*, vlasnica Žaneta Tomczyk
- VIII. FCI skupina: zlatni retriever *Lady Sue Givin' Ya Shivers*, vlasnik Nikola Perković
- IX. FCI skupina: bostonski terijer *D'Iva Boston Palace Diamond Bee*, vlasnica

Najljepši pas svih izložaba (Supreme BIS)

Australski ovčari, najbolja uzgojna skupina na sve četiri izložbe

Proglašenje najboljeg mladog psa na CAC I izložbi

Klaudia Klimaszewska

- Najljepši mladi pas (junior BIS) prema ocjeni suca Miodraga Vreteničića je raselov terijer *December Snow Kiss*, vlasnica Shernina Natalia

Najljepši pas izložbe (Best In Show) prema ocjeni suca Petera Firica je bostonski terijer *D'Iva Boston Palace Diamond Bee*, vlasnica Klaudia Klimaszewska.

CACIB, PRVI DAN

Za CACIB izložbu prijavljena su 163 psa (67 mužjaka i 96 ženki), od čega su 43 lovna psa. Psi su razvrstani u devet FCI skupina (bez X.), 73 pasmine (21 lovna pasmina) i osam razreda. Najviše pasa bilo je iz II. skupine (35 pasa). Najbrojniji su psi iz razreda prvaka (45 pasa). Najbrojnija pasmina bila je australski ovčari (10). Najbrojnije pasmine lovnih pasa bile su rodezijski ridžbek i labrador retriever (obje po 4 psa). Psi i izlagači su došli iz 17 zemalja od Francuske na zapadu do Rusije na istoku, Švedske na sjeveru i Italije na jugu. Najbrojniji su bili psi iz Hrvatske (31 pas), Poljske 27 i BiH 22 psa. Najbrojniji su bili izlagači iz Poljske (19), BiH (18) i Hrvatske (17).

U pobjedničkom krugu izabrani su sljedeći pobjednici:

- Najljepša uzgojna skupina: australski ovčari *Full of Fantasy Saphija*, *Jungle flame Saphija* i *Forget me not Saphija* iz uzgajivačnice „Saphija“
- Najljepši veteran: šnauzer patuljasti (papar – sol) *Safira Palisario*, vlasnica Joanna Rusiecka
- I. FCI skupina: njemački ovčar *Grant od Mikija Rajaka*, vlasnik Miodrag Rajak
- II. FCI skupina: veliki šnauzer (crni) *Gloris Gothik*, vlasnica Gabriella Surinás
- III. FCI skupina: plavi irski terijer *Amberbreeze Vivien Leigh*, vlasnik German Bondarev
- IV. FCI skupina: jazavčar kratkodlaki standardni *Vidas Walter el Perro de Caber*, vlasnici Branko i Duško Ljubišić
- V. FCI skupina: njemački patuljasti špic *Glamour Jojo Super Star*, vlasnik Glamour Jojo
- VI. FCI skupina: posavski gonič *Maks Anderba*, vlasnik Zvezdan Vulcanović

Najljepši pas na CACIB I izložbi

- VII. FCI skupina: irski crveni seter *Nutmeg's Time for a Change*, vlasnica Weronika Michalowska
- VIII. FCI skupina: engleski koker španijel (višebojan) *Two to Tango Perfect Partner*, vlasnica Beata Ryszewska-Pokrasniewicz
- IX. FCI skupina: kineski kukmasti pas *Lolo White Fusion*, vlasnica Aleksandra Obrębalska
- Najljepši mladi pas (junior BIS) prema ocjeni suca Istvana Orcsica je velški korgi – pembrok *Honey House You Light Up My Life*, vlasnica Daniela Tonković

Najljepši pas izložbe (Best In Show) prema ocjeni suca Miodraga Vreteničića je engleski koker španijel (višebojan) *Two to Tango Perfect Partner*, vlasnica Beata Ryszewska-Pokrasniewicz.

CAC I CACIB, DRUGI DAN

Statistički podatci za drugi dan izložaba slični su onima iz prvog dana pa će u nastavku biti naglašene samo specifičnosti.

- Najljepši mladi pas CAC II (junior BIS) je rotvajler *Tk's Viber*, vlasnica Tamara Krišto
- Najljepši pas izložbe CAC II (Best In Show) je veliki šnauzer (crni) *Gloris Gothik*, vlasnica Gabriella Surinás
- Najljepši mladi pas CACIB II (junior BIS)

Proglašenje najboljeg psa na CACIB I izložbi

Najljepši psi VI. FCI skupine na CACIB I izložbi

Najljepši psi VII. FCI skupine na CACIB I izložbi

Najljepši mladi psi na CACIB I izložbi

Najljepši psi na CAC I izložbi

je njemački patuljasti špic *Glamour Jojo Super Star*, vlasnik Glamour Jojo

- Najljepši pas izložbe CACIB II (Best In Show) je srednji šnauer (papar sol) *Electric Touch Indira ze Zahrebske*, vlasnica Monika Skok
- Ukupni pobjednik sve četiri izložbe u razredu mladih pasa (Supreme Junior Best in Show) je raselov terijer *December Snow Kiss*, vlasnica Shernina Natalia

- Ukupni pobjednik sve četiri izložbe (Supreme Best in Show) je srednji šnauer (papar sol) *Electric Touch Indira ze Zahrebske*, vlasnica Monika Skok.

Izložbe su održane na terenima sportskog centra u Krčevinama kraj Viteza po vrlo promjenljivu vremenu, od ekstremno vrućeg do oblačnog s pljuskovima i grmljavinom, što se negativno odrazilo na sve sudionike izložbi. Prvi dan posjet izložbama je bio

vrlo dobar, a drugi dan znatno manji. Prva sveta pričest u župi vjerojatno je odvušla dio ljudi koji bi inače prisustvovali izložbama. Nejasno je zašto i dalje nema puno lovaca, posebice iz Viteza, jer su imali izuzetnu prigodu upoznati se s pojedinim rijetkim pasminama, učiti od najboljih izlagača i vodiča, povezati se i razmijeniti iskustva. Sve besplatno i na kućnom pragu.

Budućnost kinologije

KU „Cincar“ Livno: SMOTRA, IPO I CACT BiH

Ara i Bond na pobjedničkim postoljima

Pod pokroviteljstvom Kinološkog saveza Herceg-Bosne, KU „Cincar“ Livno proljetos je organizirao dvije kinološke priredbe: 28. travnja smotru i IPO D.S., a 12. svibnja državnu utakmicu pasa glasnog gona CACT BiH D.S., obje u prihvatilištu za divljač Čuklić.

Na smotru i IPO bilo je prijavljeno 25 pasa, ispit ih je položilo devet. Najbolje ocijenjeni pas bio je slovački kopov Ara, vlasnik Jakov Rimac iz Livna, koji je zaslužio 200 bodova i prvi nagradni razred. Drugo mjesto zauzeo je posavski gonič Cunami, vlasnik Bruno Mišić iz Prozora-Rame, koji je prikupio 191 bod i prvi nagradni razred, a treći je bio srpski trobojni gonič Liso, vlasnik Robert Buljan iz Liv-

na, koji je dobio 189 bodova i također prvi nagradni razred. Sudili su Jerko Šapina i Mladen Pervan, voditelj ispita bio je Ivo Krezo. Na CACT BiH D.S. bilo je prijavljeno 16 pasa, osam ih se plasiralo. Najbolje plasirani pas bio je posavski gonič Bond, vlasnik Toni Brešić iz Livna, sa 195 bodova i kandidaturom CACT BiH D.S. Istarski gonič kratke dlake Šaro, vlasnik Ante Mucić iz Ljubuškog, sa 190 bodova i R.CACT BiH D.S. bio je drugi, a treće mjesto i 181 bod osvojio je posavski gonič Cunami, vlasnik Bruno Mišić iz Prozora-Rame. Sudili su Grgo Bešlić i Ivo Krezo, delegat je bio Mladen Pervan.

Ivo Krezo

IPO i smotra

S priredbe CACT BiH D.S.

Kada nestane pčela čovjek ne Zemlji ne može živjeti više od četiri godine

U nešto više od trideset godina Europa je izgubila oko četvrtinu pčelinjih kolonija, u Sjedinjenim Američkim Državama, također u otprilike trideset godina, broj košnica koje proizvode med prepolovio se

Mnogi ljudi, posebice znanstvenici, fascinirani su pčelama, od Aristotela koji je u 4. stoljeću prije Krista napisao prvu stručnu knjigu o pčelarstvu, do nobelovca Alberta Einsteina koji je početkom 20. stoljeća upozorio: „Nestanu li pčele s lica Zemlje, čovjeku kao vrsti neće preostati više od četiri godine života. Bez pčela nema oprašivanja, nema plodova, nema hrane, nema ni ljudi.“ Pčelarstvo ili apikultura od pamtivijeka ima i duhovnu dimenziju. Drevne civilizacije, od srednjoameričkog naroda Maja do starih Grka, Egipćana i Indijaca, štovala su pčele kao sveta bića – božanske glasnike koji povezuju nebesko i zemaljsko. Pčela je jedini kukac koji proizvodi hranu koju mogu jesti i ljudi, a tu spadaju med, propolis i matična mliječ. Iscjeljujuće djelovanje pčela

na ljudsko zdravlje najčešće se poistovjećuje s apiterapijskom primjenom meda, propolisa, matične mliječi, peluda, voska i pčelinjeg otrova. No, apiterapija nije samo uporaba pčelinjih proizvoda, nego i spoznaja da su pčele iskonski povezane s prirodnim silama koje održavaju život na Zemlji. Kako kaže norveška književnica Maja Lunde, pravi novac nije u medu. Pravi je novac u oprašivanju. Poljoprivreda bez pčela nema šanse. Kilometri i kilometri procvalih badema ili grmova borovnica ne vrijede ništa bez pčela koje prenose pelud s cvijeta na cvijet. Pčele mogu prevaliti više kilometara dnevno. Na novom teritoriju ispočetka su stidljive, uglavnom se zadržavaju unutra, kod kuće, u košnici. Zatim odlaze na kratke letove, provjeravaju situaciju, upoznaju okoliš. I malo-pomalo njihova putova-

nja postaju sve duža. Dvije i pol pčele po četvornome metru dobro je oprašivanje. No, nema li pčela, cvjetovi su beskorisni, dugoročno bezvrijedni. Cvijeće uvene ne donijevši plod. Pčela dnevno posjeti više od tisuću cvjetova dok skuplja nektar i peludni prah, te u tom

procesu oprašuje cvijeće koje se može pretvoriti u plodove. Zamislite sad svijet bez krušaka, jabuka, višanja, trešanja, lubenica, krastavaca, jagoda, breskvi... Bez orašastih plodova ili, recimo, kave. Pčele ne oprašuju glavne prehrambene žitarice kojima se hrani većina čovječanstva, ali oprašuju oko tri četvrtine biljaka koje ljudima služe za prehranu. Pčele i ljudi surađuju više od 9000 godina i da nestane pčela, bili bismo gladni. A pčele nestaju, najviše medarice: u nešto više od trideset godina Europa je izgubila oko četvrtinu pčelinjih kolonija, u Sjedinjenim Američkim Državama, također u otprilike trideset godina, broj košnica koje proizvode med prepolovio se.

NENADOMJESTIVI RADNICI

Velike klimatske promjene izazvale su pad broja pčela širom svijeta, upozorili su još prije nekoliko godina znanstvenici. Istraživanja su pokazala kako se vjerojatnost da se pronađu pčele na bilo kojemu mjestu u Europi i Sjevernoj Americi smanjila za trećinu od 1970-ih godina. Rastuće temperature sve će više izazivati pad njihova broja, koji je veći nego što se prije mislilo, kažu znanstvenici. Pčele ugibaju zbog ekstremno visoke vanjske temperature, iako koriste mnoge zanimljive načine kako bi se rashladile tijekom vrućih dana, poput traženja skloništa u sjenovitim dijelovima svoga

staništa, unošenjem vode u gnijezda, pa čak i smanjivanjem ili prekidanjem letačke aktivnosti. Prisutnost pčela pokazatelj je zdravlja okoliša. Naš opstanak ovisi o pčelama jer one su najvažniji oprašivači biljaka na planetu, što znači da su ključne za proizvodnju hrane. No, broj ovih plemenitih kukaca alarmantno se smanjuje zbog nekontrolirane uporabe insekticida i pesticida, klimatskih promjena i tehnoloških elektromagnetskih zračenja. Pčele su iznimno bitne u eko-sustavu, one su oprašivači koji dnevno posjete 1000 cvjetova, veliki radnici, a ako nestanu, nestat će i plodova i život kakvog danas poznajemo.

Ljubitelji pčela ističu kako bi nam one trebale biti uzor, jer u njihovoj zajednici vlada savršen sklad. Svaka od pčela u košnici ima svoju zadaću, a pritom se međusobno potpomažu i najvažnije im je opće dobro – za sebe nikada ne uzimaju više od onoga što im je potrebno. Frekvencija pčelinjeg zujanja otprilike je između 250 i 432 herca, što povoljno utječe na mentalno i tjelesno zdravlje. Harmonija koja vlada u košnici lako prijeđe na čovjeka, pa je pčelinjak idealno mjesto za razvijanje smirenosti i strpljivosti.

U svakoj pčelinjoj koloniji nalazi se između 20 do 80 tisuća radilica, nekoliko tisuća trutova i jedna matica, koja može živjeti do 5 godina, a dnevno može snesti i 2000 jajašca.

Pero Zelenika

Šezdeset kilometara rijeka i dva jezera

Sportsko ribolovno društvo „Vrbas“ Gornji Vakuf osnovano je 1952. godine i djelovalo je u sklopu Šumskog privrednog društva Koprivnica. Nakon završetka ratnih sukoba, godine 1996. društvo postaje samostalno i od tada djeluje pod nazivom Sportsko ribolovno društvo „Vrbas“ Gornji Vakuf-Uskoplje. Društvo trenutno broji oko 200 članova, podijeljenih u četiri kategorije: mladi – do navršanih 14 godina starosti, juniori/juniorke – od 14 do 18 godina starosti, seniori/seniorke – od 18 do 65 godina starosti, veterani/veteranke – stariji od 65 godina.

Društvo gospodari ribljim fondom na 60 km rijeka (Vrbas, Bistrička Rika te pritoke Dobroška Rika, Trnovača, Voljišnica, Desna, Deralski potok, Sikirski potok, Tuščica, Kruščica), a ima i koncesiju nad dva jezera: Veliko Hadžića jezero i Malo ili Pasije jezero.

Rijeke su bogate salmonidnim vrstama: potočnom pastrvom, mladicom i lipljanom, a u jezerima dominiraju šaran, babuška, klen, tolstolobik i amur. Na Bistričkoj Rici na lokaciji Lanište u izgradnji je ribarska kuća koja će uskoro biti gotova zahvaljujući trudu vrijednih članova društva.

Članovi društva aktivni su u više

sportsko-ribolovnih disciplina: spin, plovak, mušičarenje – fly fishing. Društvo je aktivan član Sportsko ribolovnog saveza Federacije BiH i sudjeluje u organizaciji državnih natjecanja. Neki članovi društva državni su reprezentativci i sudjelovali su nedavno na Svjetskom prvenstvu koje se održavalo u Bosni i Hercegovini gdje su postigli dobre rezultate. Domaćini su tradicionalnog međunarodnog spin kupa Voljevac, koji se održava na spin stazi Carski Most u Voljevcu. Uz spin stazu, od 2023. godine društvo gospodari i fly fishing stazom – Gradska zona na kojoj također održavaju redovna natjecanja.

Dario Marić

Lovačka kuhinja

Pripremila **Jelena Ljubić**

Srneći odresci

Sastojci

- 10 odrezaka srnećeg mesa
- 3 glavice crvenog luka
- 1 glavica bijelog luka
- 3 stabljike poriluka
- 3 veće mrkve
- 5-6 grančica ružmarina
- 1 korijen celera, vezica lista
- ½ litre crnog vina
- 3 jušne žlice svinjske masti ili ulje
- ½ litre jušnog temeljca
- 200 g topiva sira
- vezica peršina
- sol, papar, crvena paprika i vegeta po želji
- 2 jušne žlice brašna

Priprema

Uzeti meso mekanijeg dijela buta. Dobro isprati hladnom vodom i posušiti. Povrće oprati i isjeći na komadiće. U dublju posudu staviti meso, preko povrće, polito vinom i neka odstoji bar dva dana na hladnom. Dodati usitnjen bijeli luk, list celera, list peršina i sve izmiješati. Povremeno odreske treba okrenuti da bi upili tekućinu s obje strane. Nakon mariniranja meso izvaditi iz posude i ocijediti. Dodati sol, papar, crvenu papriku, uvaljati u brašnu i peći na ugrijanoj masnoći, da dobiju smeđu boju. Dodati jušni temeljac i zajedno pirjati jedan sat. Odreske svakako okrenuti i voditi računa o tekućini. Posudu treba poklopiti da odresci budu mekaniji. Na kraju uzeti sir, narezati na komade i staviti na svaki odrezak. Kuhati još desetak minuta da se sir rastopi.

Poriluk (biser-luk, prasa)

Namirnica je to koja je othranila mnoge, ali je danas pomalo zapostavljena, vjerojatno zbog jačeg mirisa. Nutricionisti je dižu na pijedestal u prehrani. Ima velike nutritivne vrijednosti, prepuna je vlakana, bogata mineralima, C vitaminom, željezom... Regulira šećer u krvi i masnoće, potiče redovnu probavu. Travari kažu da je za regulaciju šećera u krvi dobro svaki dan pojesti svjež list poriluka. Biljka ima podzemni bijeli dio i nadzemne zelene listove. Intenzivna je mirisa i okusa, vrlo slična luku. Kod pripreme jela koriste se oba dijela. Stabljika se može rezati i po dužini i po širini, da bi se lakše isprala nečistoća. Kod kuhanja dobro se stapa zeleni dio s jušnim temeljcem, da bude varivo. Bijeli dio može se pohati i peći, kažu da može i na roštilj. Možete pripremiti različite preljeve i umake jer kuhanjem bude kremast. Za djecu možete pripremiti gustu juhu da zavole poriluk. Što bi rekli naši stari, zdravlje na tanjuru. A uzgajati se može u svakom vrtu pa skoro cijele godine.

	2				6			4
		7		5	2	6	3	
5		6		4			9	2
	8		9		4	7		
						4		
		2	5		7		1	
3	6			7		9		8
	5	4	3	1		2		
2			4					5

	3		5			9		
		7					2	6
	4	2	9		7	3		8
	8	4	1		6	2		
9								5
		5	2		9	8	1	
2		9	4		5	6	3	
6	5					1		
		3			2		8	

Popuni prazna polja brojevima od 1 do 9.
Svaki se broj smije pojaviti samo jednom u svakom retku, stupcu i odjeljku od 3x3.

Pucanje od smijeha

DALJINSKI LOVAC

Mladi lovac upita starijega:

- Kad si ti bio mali, jeste li vi u kući imali televizor s daljinskim?
- Naravno da jesmo – odgovori stari lovac.
- I kako je izgledao?
- Ja sam bio daljinski – pojasni mu.

ČIST RAČUN

Lovac se obrati supruzi:

- Zašto si mi „očistila“ račun u banci?
- Zar nisu čuo onu: „Čist račun, duga ljubav!“ – uzvрати supruga.

KAFIĆI ILI SUDOVI

Lovac savjetuje sina:

- Sine, ako se planiraš ženiti, ne gubi vrijeme po kafićima i klubovima.
- Nego gdje? – upita sin.
- Motaj se oko sudova, svaki dan neka se razvede – predloži mu otac lovac.

ČIPS PROTIV GALAME

Mladi lovac upita starijega:

- Što ti radiš kad se vratiš doma iz lova, a žena galami na tebe?
- Uzmem čips i grickam. Ukusno je, a ženu uopće ne čujem – odgovori stariji i iskusniji lovac i muž.

RUGANJE

Jedan lovac reče ekipi na lovačkoj večeri:

- Najprije sam se rugao debelima, a onda sam i ja postao debeljko. Potom sam se smijao ćelavima, a onda sam i sam postao ćelav. Sad se rugam bogatima!

ORGANI ZA VARENJE

Učenik se priprema za kontrolni i upita oca lovca:

- Koji su organi za VARENJE?
- MASKA, APARAT I ELEKTRODE – odgovori lovac.

MALI ŠUMSKI GLODAVAC VELIKA, KITNJASTA REPA, NA SLICI	POLOŽAJ (ARHEOLOŠKI ...)	ŠARENA DUGOREPA PAPIGA	„STRELIČARSKO DRUŠTVO“	NATOM MJESTU (DOĆI ČU ...)	NA ONO MJESTO, U ONOME SMJERU	MAĐARSKA; VODIK	JEDNA ... NE ČINI PROLIJEJE	AUTOR: MARIOFIL SOLDO ERIBIJ	GLUMICA KURTELA; GLUMICA DUGANDŽIĆ	TROSLOVNA OZNAKA NORVEŠKE	BOJNI OTROV	FRANCUSKI PISAC, ALBERT	MIKENSKI ILI ARGOSKI KRALJ
ŽENA KOJA ŽUDI ZA VLAŠĆU	▼												
AZJSKA DRŽAVA (AMMAN)						BREŽULJAK U ST. ATENI KAO ŠTO JE ... I OBIČAJ							
NADIMAK VJEKOSLAVE HULJIĆ			ČETVRTI PLANET TIP SLOVA, KURZIV					STRAH PRED JAVNIM NASTUPOM ANTEVICAN					
MJERI BRZINU PENJANJA AVIONA										ALKOHOLNO PIĆE PROBAVNI ...			
GRAD, LUKA I LJETOVALIŠTE U IZRAELU				OTKRIVATI SE, IZDAVATI SE									
RADOVAN IVŠIĆ		„AMPER“ GLUMICA VILENICA							IZBOČINA KOPNA U MORE			„METAR“ NESREĆA, NEVOLJA	
MITSKI KRALJ SIKULACA									FORMAT PAPIRA		CINK OZANA RAMLJAK		
BIVŠI BRAZILSKI VRATAR, ROGERIO									UHVATITI SE U ČIJE ...				
NAPAD, NASRT, ATAKA									PRIJESTOLJE (KRALJEVSKI ...)				

DRAGUTIN PETROVIĆ
1955. – 2024.
LD „Uskoplje“ G. Vakuf-Uskoplje

IVAN GALIĆ – IZAKOVIĆ
1928. – 2024.
LD „Rujan“ Kočerín

IVO ORŠOLIĆ
1965. – 2024.
Lu „Sava“ Orašje

LUKA MIKIĆ
1948. – 2024.
LU „Sava“ Orašje

BLAŽ KARLOVIĆ
1963. – 2024.
LU „Sava“ Orašje

ŽIVKO BARBIĆ
1948. – 2024.
LD „Sokol“ Nova Bila

TOMISLAV PRSKALO
1975. – 2024.
LD „Uskoplje“ G. Vakuf-Uskoplje

ILIJAMA MARUŠIĆ
1960. – 2024.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

JANKO BEBEK
1926. – 2024.
HUL „Kravica“ Ljubuški

IVAN JOZIĆ
1938. – 2024.
LD „Jeleč“ Žepče

OBLJETNICE

DINKO PERVAN
1958. – 2024.
LD „Galeb“ Čapljina

ANTO ZEČEVIĆ
2023. – 2024.
LD „Fazan“ Odžak

IVAN JELIĆ
2019. – 2024.
LD "Mosor" Široki Brijeg

DRAGO ČAVAR-MACUGIĆ
2019. – 2024.
LD "Mosor" Široki Brijeg

IVAN SUŠILOVIĆ
2023. – 2024.
LU „Zavelim“ Roško Polje

Molimo odgovorne u lovačkim udrugama da nam redovito dostavljaju fotografije svojih preminulih članova te njihovo ime, prezime, godinu rođenja i godinu smrti, kako bismo mogli objaviti sjećanja na sve naše pokojne kolege lovce.

Hvala vam na suradnji i razumijevanju.

Uredništvo

*Stručni i pouzdani vodiči
garantiraju sigurnost u
realizovanju vaše avanture,
dok je zadovoljstvo svih
Vas naša misija.*

KALENDAR LOVIDBE

RUJAN

Jelen, jelen lopatar (od 16. 9.), košuta i tele jelena lopatara (od 16. 9.), srnjak, divokoza, muflon, muflonka i janje, vepar, nazime, krmača i prase, vuk, vučica i mladi, jazavac, puh veliki (od 15. 9.), lisica, čagalj, tvor, lještarka – mužjak, jarebica kamenjarka (od 15. 9.), jarebica poljska – trčka skvržulja (od 15. 9.), prepelica, golubovi, grlica, guske divlje, patke divlje, liska crna

LISTOPAD

Jelen, košuta i tele, jelen lopatar, košuta i tele jelena lopatara, srnjak, srna i lane, divokoza, muflon, muflonka i janje, vepar, nazime, krmača i prase, medvjed, vuk, vučica i mladi, jazavac, kuna bjelica, zec, puh veliki, lisica, čagalj, tvor, lještarka – mužjak, fazan – gnjetao, jarebica kamenjarka, jarebica poljska – trčka skvržulja, prepelica, šljuka šumska, bekasina, golubovi, grlica, guske divlje, patke divlje, liska crna

LOVCI, OPREZ! ORUŽJE UBIJA!

ORUŽJE, MUNICIJA LOVAČKA OPREMA

OBUKA • TRENING • STRELJANA • SERVIS

MM TRADE
GUN STORE AND RANGE

L: Trnska cesta 215, 88220 Široki Brijeg
L: Rostovska b.b., 70230 Bugojno
www.mmtrade.ba | info@mmtrade.ba